

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

SEMRA DİLEKÇİ 2022 KPSS TARİH NOTLARI

Notlar www.semradilekci.com adlı web sitemin PDF bölümünde ücretsiz olarak paylaşılmaktadır.

KAYNAKLAR

2018 KPSS'de alanımda birinci oldum (Harita Mühendisliği). Bu süreçte bolca kaynak çözdüm, farklı hocalardan videolar dinledim, ÖSYM arşivini taradım. 2020 yılında notlarımı sizlerle paylaşırken gerekli yerlerde MEB kaynaklarından destek aldım. KPSS sürecinde MEB kitaplarına çalışmanıza gerek yok. Ben, özellikle Çağdaş Türk ve Dünya Tarihi notlarını hazırlarken sizlere görsel destek sunmak adına böyle bir şey yapmıştım.

Bu notlarda birebir cümlesi olsa da olmasa da aşağıda ismini yazdığım hocalar bilgi birikimime olan katkılarından dolayı benim için çok kıymetliler. İsimler alfabetik sıraya göre.

Ahmet Uğur Karakuza Ders Videoları
Aydın Yüce Ders Videoları
Birol Yetimoğlu İdeal Tarih Konu Anlatımlı Kitabı
Hakan Dede Ders Videoları
Hamza Tatar Ders Notu
İsmail Adıgüzel Konu Anlatımlı Kitabı
Mehmet Celal Özyıldız Ders Videoları
Ramazan Yetgin Ders Videoları
Ramazan Yetgin Konu Anlatımlı Kitabı
Selami Yalçın ÖSYM Ne Sorar?

BU NOTLAR YETERLİ Mİ?

Bu notlarda, sorularda en çok karşılaşacağınız bilgiler mevcuttur. Hiç Tarih çalışmayan biri belki bir şey anlamayabilir. Fakat konu anlatımı yapmış ve sorularını çözmüş biri için tekrar adına oldukça verimli olacaktır.

Sadece bu notlar yetmeyebilir ama bunlar özet not olduğu için burada yazan tüm bilgiler bilinmelidir.

NASIL ÇALIŞMALI?

- Öncelikle web sitemde PDF bölümünde dinlemek istediğiniz 1 hocanın video listesini indiriniz.
- Kabaca vidoları ne kadar sürede bitirebileceğinize dair plan yapınız.
- Ünitelere sıralı bir şekilde çalışınız. Konu atlamayınız. Tabi ki sınava 3-4 ay kala çalışmaya başlayan biri için aynı şey geçerli olmayabilir.
- Üniteye ait videoları dinleyip not alınız.
- Vakti olmayanlar hocaların video ders defterinden veya benim notlarımdan takip edebilir.
- Vakti olanların kendi notunu tutması daha verimli olacaktır.
- Ünite bitiminde konuyla ilgili aldığınız notları okuyunuz.
- Hemen arkasından en az 3 soru bankasından soru çözünüz. Bunlardan biri çıkmış sorular olsun.
- Konuları öğrenme aşamasında benim tavsiyem testlerde doğru yanlış hesabı yapmayınız. Çünkü hangi hocayı dinlerseniz dinleyin testlerde hiç duymadığınız sorular olacak. Bazen notlarınızda olmadığını düşündüğünüz sanki ilk defa gördüğünüzü zannettiğiniz ama aslında notlarınızda yazan bilgiler bile olacak. Konular ancak sorular üzerinde oturur. İlk başlarda gerekirse notlarınız açık bir şekilde soru çözün. Sorularda gördükçe notlarınızı boyayın, vurgulayın. En önemli yerler ortaya çıksın.
- Zamanla notlarınız benim paylaştığım gibi özet notlar haline gelecek.
- Özet notlarınızı veya benim notlarımı her gece 15 dk okuyun. Uyumadan önce okuduklarınız zihninizde daha iyi yer eder.
- Ancak notlarınızı çok sık temize çekmeyin. Bir tane not üzerinden ilerleyin. Sınava girdiğinizde notların sağ üst köşesinde ne yazıyordu bunu bile hatırladığınızı fark edeceksiniz (Görsel hafızaya kazımak)

- Tabi günlük 15 dk tekrar sonrası Cumartesi veya Pazar günleri haftalık tekrar; bir de ay sonu aylık tekrar yaparsanız artık ömür boyu hiçbir şey unutmazsınız 😊
- Ünite 2 veya 3 sonrası bir soru bankası ile de geriden gelerseniz geçmiş konuları soru üzerinden tekrar etmiş olursunuz.
- Tüm konular bittiğinde branş denemelerine geçebilirsiniz. Tekrarınızı da unuttuğunuz konular üzerinden yaparsınız.
- Bir süre sonra branş denemelerinde yanlışlarınız artarsa ve gerekli görürseniz farklı bir hocanın videoları ile tekrar yaparsınız. Tekrarlara bir soru bankası eşlik edebilir.

Konuların soru üzerinde oturduğunu ve bol soru çözmenin önemini tekrar tekrar hatırlatmak isterim. Ayrıca çözdüğünüz soru bankalarından biri kesinlikle çıkmış sorular olmalı.

ÖZETLE

- Konu çalış
- Notlarını oku
- En az 3 soru bankasından soru çöz
- Biri çıkmış sorular olsun
- En az 15 dk günlük tekrar
- Cumartesi veya Pazar haftalık tekrar
- 2-3 ünite sonra bir soru bankası ile geriden gel
- Konular bitince branş denemeleri
- Gerekli görülürse genel tekrar videoları

Başarılar...

Son güncelleme: 09.10.2021

İSLAMİYET ÖNCESİ TÜRK TARİHİ

Türk Adının Anlamları

Kaşgarlı Mahmut	Olgunluk Çağı
Ziya Gökalp	Kanun, Nizam Sahibi, Törelî
Wambery	Türeyen, Çoğalan
Doerfer	Devlete Bağlı Halk
Çin Kaynakları	Miğfer
Uygur Kaynakları	Güçlü, Kuvvetli

- Türk adı ilk kez: Çin yıllıkları (Hun diye geçer)
- Türk adının geçtiği ilk yazılı kaynak: Kuzey Şansi Anlaşması (Hun-Çin arasında)
- Coğrafi terim olarak ilk kez: Bizans Kaynakları Orta Asya için → Türkiye
- Daha sonra yine Bizans kaynaklarında Anadolu için Türkiye ifadesi kullanılmıştır.
- Marco Polo seyahatnamesi; Orta Asya: Büyük Türkiye Anadolu: Küçük Türkiye
- Siyasi bir terim olarak ilk kez: Göktürkler
- Türk adıyla kurulan ilk devlet: Göktürkler
- Türkler hakkında bilgi veren ilk Türkçe kaynak: Orhun Kitabeleri
- Memlûkler: ed-Devletü't-Türkiye Türklerin ana yurdu: Orta Asya Ötüken: Toprak Ana, Kutsal Toprak -- Dikkat Kuzeybatı Afrika'ya göç yok! -- 16.yy: Türk Yüzyılı

Orta Asya Kültür Merkezleri

Anav	En eski kültür merkezi
Afanesyova	En eski Türk kültür merkezi
Kelteminar	Yerleşik yaşam
Andronova	Afanesyova'nın gelişmiş hali (Türk) En geniş alana yayılan Türk bölgesi İlk kez bakır, tunç, altın gibi madenler
Karasuk	İlk kez demir işlendi
Tagar	En gelişmiş kültür merkezi

Anadolu'ya Keşif Amaçlı Türk Akınları

İskitler (Anadolu'ya akın düzenleyen ilk topluluk)
Avrupa Hun Devleti (ilk devlet) - Uldız
Sibirler, Peçenekler, Oğuzlar
(Burada en çok sorulan Uldız ve Sibirler)

Anadolu'ya Yerleşme Amaçlı Türk Akınları

Oğuz Türkleri tarafından
Selçuklu'da Tuğrul ve Çağrı Beyler dönemi

İSKİTLER (SAKALAR)

Yunanlılar: İskit ----- İranlılar (Pers): Saka

- Tarihte bilinen ilk Türk topluluğu
 - En ünlü hükümdarı: Alp Er Tunga
 - Alp Er Tunga, Firdevsi'nin Şehname adlı eserinde Afrasiyab olarak geçer.
 - Şehname: İskitlerin, Med ve Perslerle mücadelesi
 - Tarihin ilk kadın hükümdarı: Tomris Hatun
 - İlk kadın savaşçılar: Amazon
 - Bozkırın Kuyumcuları (madencilik faaliyetleri)
 - İlk atlı göçebe topluluk. Atlı göçebe yaşam
 - Atın evcilleştirilmesi. İlk at-köşüm takımları
 - İlk kez üzengiye kullandılar.
- (Üzengiye Avrupa'ya taşıyanlar: Hunlar ve Avarlar)
- Hayvan üslubunun ilk örnekleri.
 - Göktanrı inancı, kurgan, balbal
 - Alp Er Tunga ve Şu Destanları
 - Alp Er Tunga Destanı: İskit-Pers Mücadelesi
 - Günümüzdeki Yakut Türklerinin ataları
- NOT:** İskitler, Peçenekler, Kıpçaklar (Kumanlar) devletleşemediler.

ASYA HUN DEVLETİ (BÜYÜK HUN) HİNG HUNG

- İlk teşkilatlı Türk Devleti.
- Türkler ve Çinlilerin imzaladığı ilk anlaşma: Kuzey Şansi Anlaşması
- Bilinen ilk hükümdar: Teoman (Tuman)
- Teoman unvanı: Tanhu/Şanyu
- Merkez: Ötüken (Toprak Ana)
- Tarih boyunca Türk-Çin mücadelesi: İpek yoluna hakim olma ve Orta Asya siyasi hakimiyeti için

Mete Han Dönemi (Oğuz Kağan)

- En önemli hükümdar. En parlak dönem.
 - İlk kez Orta Asya Türk siyasi birliği sağlandı.
 - İlk devlet teşkilatı. İkili sistem anlayışı. Isıklık ok.
 - Türk tarihinde ilk defa düzenli ordu. Onlu sistem.
 - Vatan sevgisinden bahseden ilk Türk hükümdarı
 - Tahta geçtiği tarih MÖ 209 TTK'nin kuruluşu.
 - Orta Asya tarihinin ilk büyük anlaşmasını Çin ile imzaladı.
- Çin'i baskı altına aldı ve vergiye bağladı. Vergiye bağlayıp uzaktan yönetiyor. Nedeni: Asimile olmamak
- Oğuz Kağan Destanındaki Oğuz Kağan: Mete

Mete Han sonrası

- Ki-Ok zamanından itibaren Çinli prensesler ile evlenme ve Çin'e karşı özenti başladı. Çin entrikaları, halkın itaatsizliği ve boylar arası mücadele sonucu devlet ikiye ayrıldı (Doğu Hunları Batı Hunları). Onlar da kendi aralarında ayrıldı.
- Hohan-Yeh Çin'e bağlanmayı teklif ediyor. Çiçi, kardeşinin bu teklifini reddederek atalarına saygısızlık olarak buluyor. Çiçi bağımsızlık için sonuna kadar mücadele ediyor.
- Sonunda hepsi Çin'e bağlanıyor. Sadece Kuzey Hunları kalıyor. Balamir önderliğinde Kavimler göçü başlıyor.

Kavimler Göçü (375) Sonuçları

- Roma İmparatorluğu ikiye bölündü.
- Avrupa Hun Devleti kuruldu.
- Merkezi krallıklar güç kaybetti.
- Feodalite (Derebeylik) ortaya çıktı.
- Hristiyanlık yayıldı. Kilise güçlendi.
- Skolâstik düşünce ortaya çıktı.
- Türk Kültürü Avrupa'ya yayıldı.
- Avrupa etnik yapısı değişti.
- Günümüz Avrupa milletleri ortaya çıktı.
- İlk çağ sona erdi. Orta çağ başladı.

Kavimler Göçünü anlatan destan: Almanların Nibelungen Destanı. Attila Etzel olarak geçer.

Orta Asya Türk Siyasi Birliğini Sağlayanlar	
Asya Hun	Mete Han
I.Göktürk	Mukan Kağan
II.Göktürk	Kapgan Kağan
Uygur	Moyen Çur

Bazı Kavramlar

Aforoz: Kişinin dinden çıkarılması (dini)
Enterdi: Ülkenin Kralı ile dinden çıkarılması (siyasi)
Endüljans: Para karşılığı günah affı (ekonomik)

Pazırık Kurganı: Pazarık Halısına ulaşıldı.
Günümüzde Rusya'da Ermitaj Müzesinde.
Esik Kurganı: Altın Elbiseli Adam Zırhı çıkarıldı.
Kazakistan Almatı Müzesinde.
Pazırık Halısı, Esik Kurganı: Şıklarda Asya Hun varsa onu işaretler. Yoksa İskitler.

AVRUPA'DA TÜRK BOYLARI VE DEVLETLERİ

1. AVRUPA HUN DEVLETİ

- Avrupa'da kurulan ilk Türk Devleti.
- Kurucusu: Balamir / Merkezi: Budapeşte
- Anadolu'ya ilk Türk akınları: Uldız Dönemi
- Uldız: "İstersem güneşin battığı yere kadar her yeri zapt edebilirim."
- Rua döneminde Bizans vergiye bağlandı.
- En parlak dönemi: Attila

Doğu Roma (Bizans) üzerine I. ve II. Balkan Seferlerini düzenledi. Margos ve Anatolyus Antlaşmaları imzalandı.

Batı Roma üzerine İtalya ve Galya seferleri.

Ancak Roma'yı almaktan vazgeçti.

Attila'nın Roma'yı almaktan vazgeçme nedenleri

- Papa I. Leon'un ricası
- Roma'nın Hristiyanlarca kutsal kabul edilmesi
- Batı Roma'nın gücünü kırıdığını inanması
- Doğu'da beliren Sasanî tehlikesi
- Askerler arasında hastalık yayılması

Attila Unvanları

Tanrının Kamçısı / Tanrının Kırbağı (Flagellum Dei)

Cesur Kavimlerin Efendisi

Savaş Tanrısı Ares'in Kılıcının Sahibi

Almanların Nibelungen Destanı - Etzel

2. AVARLAR (APARLAR/JUAN JUANLAR)

- Bayan Han liderliğinde kuruldu.
- Hem Orta Asya hem de Avrupa'da devlet kurdular.
- Sasaniler ile birlikte İstanbul'u iki kez kuşattılar.
- İstanbul'u kuşatan ilk Türk Devletidir!
- Hunlar ve Avarlar, üzeniği Avrupa'ya taşıdılar.
- Slavları ve Germanleri askerlik ve teşkilatlanma konularında etkilediler.
- Frank saldırıları sonucunda yıkıldılar.
- Avarların Orta Asya'daki varlığına ise Göktürkler son verdi. (Bumin Kağan)

Çıkmış soru: 562'de Bayan Han tarafından Orta Asya'da kurulan, 805'te Franklar tarafından yıkılan ve İstanbul'u iki kez kuşatan devlet: Avarlar

İstanbul'u Kuşatan Türk Devletleri

- Avarlar (Sasaniler ile)
- Tuna Bulgarları (Kurum Han döneminde)
- Peçenekler (Çaka Bey ile)

3. UZLAR (OĞUZLAR)

- Hristiyan Oğuz: Uz
- Müslüman olanına: Oğuz, Türkmen
- Türk Milletinin en kalabalık kolu
- Kabile, boy, kalabalık, kavim, topluluk anlamları
- BSD, ASD ve Osmanlı Devleti'ni kuran boydur.
- Oğuz adı ilk kez Orhun Abidelerinde geçer.
- Bizans ordusunda ücretli askerlik yaptılar.
- 1071 Malazgirt Savaşı sırasında taraf değiştirdiler
- Dede Korkut Hikayeleri: Oğuzlar ve Kıpçaklar (Kumanlar) arasındaki mücadeleyi anlatır.

(Dede Korkut Hikâyelerini yazılı hale getiren ve Kur'an-ı Kerim'i Türkçeye çeviren: Akkoyunlular)

- Göktürklerin yıkılmasından sonra Batı'ya göç ettiler. Küçük bir kolu Avrupa'ya göç etti.
- Günümüzde Romanya'nın Dobruca Bölgesi ve Moldova'da Gagavuz Türkleri olarak yaşamlarını sürdürmektedirler.

4. PEÇENEKLER

- Boy halinde yaşadılar. Devletleşemediler.
- Bizans ordusunda ücretli askerlik yaptılar.
- Malazgirt Savaşı'nda Selçuklu safına geçtiler.
- Rusların Güneye inmelerini engellediler.
- Çaka bey ile ittifak kurarak İstanbul'u kuşattılar.
- Kıpçaklar (Kumanlar) tarafından tarihten silindiler.

5. KIPÇAKLAR (KUMANLAR)

- Devletleşemediler.
 - Sarı saçlı, sarımtırak, öfkeli anlamına gelir.
 - Karadeniz'in kuzeyinde yaşadılar (Dest-i Kıpçak)
 - Altınorda Devleti'nin himayesine girdiler. Altınorda devletinin Türkleşmesinde etkilidir.
 - Mısır'da Eyyübi ve Memlük ordularında görev yaptılar. Bu orduların temelini oluşturdular.
 - St. Pauli Kütüphanesinde Türkçe, Farsça, Latince bir sözlük olan Codex Cumanicus'u bizlere bıraktılar.
 - Oğuzlar ile mücadeleleri: Dede Korkut Hikayeleri
 - Ruslar ile mücadeleleri: Igor Destanı
- NOT:** Uz, Peçenek, Kıpçaklar (Kumanlar) ortak özelliği Bizans ordusunda ücretli askerlik yaptılar.

6. MACARLAR (HUNGARY)

- Lideri: Arpad. Günümüzde Macaristan'da yaşarlar.
- Soylarını Attila'ya dayandırırılar.
- Attila'yı tarihi milli bir lider olarak benimserler.
- Slavların Germanleşmesini engellediler.
- 2008'de Türk Kurultayını düzenlediler.
- Budapeşte'de ilk Türkoloji Enstitüsünü açtılar.

7. BULGARLAR

- Kelime manası: karışık, karışmak
- Şan Kızı Destanı
- Zamanla ikiye ayrıldılar.

İtil Bulgarları

- İslamiyet'i kabul eden ilk Türk Devleti.
- Avrupa'da İslamiyet'i kabul eden ilk Türk Devleti. (İlteber Almış Han döneminde)
- İbni Fadlan "Rihle (Yolculuk)" eserinde bahseder.

Tuna Bulgarları

- Boris Han zamanında Hristiyan oldular.
- İlk defa Çar unvanı (Simon) / ilk ve tek.
- Slavların yoğun olduğu bölgede yaşamışlardır.
- Kurum Han önderliğinde İstanbul'u kuşattılar.

8. HAZARLAR

- Barış, güven, serbest dolaşan, yolundan sapan
- İlk ve tek Musevi Türk topluluğu
- Adalet hoşgörü. Hazar Barış Çağı (Pax Hazaria)
- Müslümanların liderlerine Hazz adı verilir.
- Türk tarihinde ilk defa ücretli asker aldılar.
- Kürk yolunu kullanarak zenginleştiler.
- Hz. Osman'ın ordularını durdurarak İslam'ın Kafkasya'ya yayılmasını engellediler.
- İlk Arap-Türk savaşı: Belencer Savaşı.
- İbn-i Havkal seyahatnamesinde bahseder.
- Bugün Polonya'da yaşayan Musevi Karay/Karaim/Karaçay Türkleri.

9. SİBİRLER (SABİRLER)

- Sibiry: yol değiştiren, yoldan sapan.
- Sibiry'ya adını verdi. (Hazarlar Hazar'a adını verdi)
- Anadolu'ya akınlar düzenledi! (Anadolu'ya akın düzenleyen ilk devlet: Avrupa Hun)

ORTA ASYA'DA TÜRK BOY VE DEVLETLERİ

I.GÖKTÜRK DEVLETİ

- Kurucusu: Aşina Kabilesinden Bumin (II) Kağan
- Merkez: Ötüken
- Türk adıyla kurulan ilk devlet. Ulusçu
- Töles İsyanı ile Avarlar yıkıldı. Köktürk kuruldu.
- Doğuda: Bumin Kağan. Batıda: İstemi Yabgu
- İkili yönetim. Federal yönetim. Hatırlatma: İlk ikili yönetim: Asya Hun. Federal yapı ilk kez Hunlarda!
- İstemi Yabgu: İpek yoluna hâkim olmak istedi. Göktürkler, İran'daki Sasaniler ile ittifak yaparak Akhunları yıktı. Daha sonra Bizans ile ittifak kurup Sasanileri yıprattı. Hz.Ömer bu durumu fırsat bilip İran'ı fethetti (Nihavent Savaşı). Türkler ile Müslümanlar komşu oldu. (Bizans'a elçi gönderen ilk Türk devleti: I.Göktürk. Giden elçi: Maniech)
- En parlak dönem: Mukan Kağan. Tarihte ikinci kez Türk Siyasal Birliği sağlandı.
- Mukan Kağan sonrası başa geçen: Topo Kağan. Budizm inancını kabul ederek bu inancı yaymaya çalıştı. Tepki aldı. Çıkan karışıklıklar ve Çin entrikalarıyla birlikte Topo Kağan'ın ölümünden kısa bir süre sonra devlet ikiye bölündü. İkisi de Çin hâkimiyetine girdi. Çin entrikalarından ötürü (630-680) 50 yıl sürecek Çin esareti başladı.
- Buna karşılık çıkan ilk ayaklanma: Kürşat Ayaklanması. Türk tarihinin ilk bağımsızlıkçı isyanı. Başarısız oldu. İkincisi Nifuşi.
- Kutluk ayaklanması başarılı oluyor.
- II.Göktürk (Kutluk) Devleti ortaya çıkıyor.

II. GÖKTÜRK (KUTLUK) DEVLETİ

- Aşina Kabilesinden Kutluk Kağan (İlteriş) kurdu. (İlteriş: Derleyen, Toplayan, Devlet Kuran)
- Merkez: Ötüken
- Türk tarihinde Milli Mücadele ile kurulan ilk devlet. Bu yüzden Türkiye Cumhuriyeti'ne benzetilir.
- Vezir Tonyukuk devletin kurulmasında yardımcı
- En parlak dönem: Bilge Kağan. Şıklarda yoksa Kapgan Kağan. Otuz Boyun Kağanı: Kapgan Kağan
- Bilge Kağan, kardeşi Kültigin ve Vezir Tonyukuk ile birlikte devleti yönetiyor.
- İlk milli alfabe: Göktürk-Orhun alfabesi. 38 harf
- İlk milli yazılı kaynak: Orhun Abideleri

Göktürkler:

- Tarımla uğraştılar. Tötö kanalı:Asya Hun'da yapımı tamamlandı. Göktürkler, Uygurlar da kullandı.
- Türk tarihinde ilk kez parayı değişim aracı olarak kullandılar. Yarmak.
- Türklerde ilk posta teşkilatını kurdular.
- Ergenekon ve Bozkurt Destanları
- On iki hayvanlı Türk takvimini kullandılar.

I. Göktürk'e son veren: Çin

II. Göktürk'e son veren: Karluk, Basmil, Uygur

Vezir Tonyukuk

- İlk Türk tarihçisi ve yazarı
- Türk tarihinin ilk aygucısı (vezir)
- Batılılar: Türklerin Bismarcı
- Köktürk kaynakları: Apa Tarkan

Orhun Abideleri Bengütaş

- Bilge Kağan, Kültigin, Tonyukuk adına dikildi.
- Tonyukuk anıtı dikilen ilk anıt. Tonyukuk yazıyor.
- Bilge Kağan ve Kültigin yazıtlarını: Yolluğ Tigin
- Türk tarihinin ve edebiyatının ilk yazılı örnekleri.
- Günümüzde Moğolistan'da bulunuyor.
- Orhun Abideleri: Sosyal devlet anlayışı, siyasetname içerikli, gençliğe hitabeye benzer.
- Bir yüzü Türkçe, diğer yüzü Çince.
- Runik yazı çeşidiyle yazılmıştır.
- Bulan: Rus tarihçi Yadrintsev
- Çözen: Danimarkalı filolog Wilhelm Thomsen
- Çözülen ilk kelime: tengri (Tanrı)
- Orhun Abideleri ile ilgili ilk bilgiler:

Cüveyni → Tarihi Cihangüşa adlı eserinde.

İlk İslam müellifi: İranlı tarihçi Cüveyni

UYGUR DEVLETİ (DOKUZ OĞUZ)

- Akriba müttefik, şahin gibi dolaşan hücum eden
- Kurucusu: Kutluk Bilge Kül Kağan
- Merkezi: Önce Ötüken, sonra Karabalsagun (Ordubalık)
- En parlak dönem: Moyen Çur
- Orta Asya'da toplu halde din değiştiren ilk Türk D.
- Maniheizm (ışık dini) ve Budizm (eşitliğe dayalı)
- Maniheizm, Böğü Kağan'ın Tibet seferi sonucu
- Maniheizm'de et yemek savaşmak yasak.
- Savaşçılık özelliklerini kaybettiler.
- Tapınaklarda ibadet şart. Şehir, saray, tapınaklar.

- Mimari eserler.
- Balığ: şehir / Stupa: tapınak
- Hükümdarlara ay, kün, ışık anlamında unvanlar: Ay tengri.
- Resim sanatı gelişmiştir.
- Bedizci: ressam, Fresko: duvar resmi
- Harf hareketli matbaa sistemi getirildi.
- Kütüphane kurdular. İlk defa örgün eğitim.
- İlk defa ortaoyunu, pandomim, şan,opera.
- Töreleri yazılı hale getirdiler.
- İlk defa minyatür sanatını bulan ve kullanan.
- İlk defa kağıt para kullandılar. Kamdu, tamdu, çav
- Vakıflara benzer yapılar kurdular.
- Ciltçilik, çinicilik
- Velayatname, vasiyetname gibi hukuk kuralları.
- İlk defa faiz ve borç para: bankacılık faaliyetleri
- İlk defa nişa veya nişadır kullandılar.
- Akupunktur ve çiçek aşısı yaptılar.
- Talas savaşı sırasında eserleri batıya taşındı.
- Moğolların Türkleşmesinde etkili.
- Moğollar Uygurlara Benim Hocam diye hitap ettiler.
- Önce Soğd sonra Uygur alfabesi (milli/14 harf)
- Uygur alfabesini ileride Karahanlılar kullanacak
- Göç ve Türeyiş Destanları.
- Karabalsagun, Sine-Uşi Moyen-Çur, Taryat Yazıt.
- Sarı ve Turfan Uygurları diye ikiye ayrıldı.
- Kırgızlar tarafından yıkıldı.
- Kansu (Sarı) ve Turfan (Doğu Türkistan) Uygurları olarak varlıklarını sürdürürler.

Bir yerde tarım yapıldığının kesin kanıtı nedir?

Sulama Kanalı, Orak, Saban, Çapa, Tohumluk Buğday Ambarı.

Dikkat: Değirmen tahıl öğütme taşı, tahıl saklama kabı ambarı kanıt olamaz. Dışarıdan alınan tahıl da değirmende kullanılabilir.

KIRGIZLAR

- Orta Asya'da kurulan son Türk Devleti
- Merkez: Ötüken. Günümüzde Kırgızistan Devleti
- Moğollara itaat eden ilk Türk devleti
- Dünyanın en uzun destanı. Canlı destan, yaşayan destan: Manas Destanı
- Yenisey Yazıtları
- Dünya tarihinde ilk kez milletlerarası yarışmalar

KARLUKLAR

- Karluk, Basml, Uygurlar II. Köktürk Devleti'nin yıkılmasında etkili olmuştu. Karluklar bir süre Uygur egemenliğinde yaşayıp batıya göç ettiler. Türgişleri yıkarak Batı Türkistan'da kuruldular.
- 751 Abbasi - Çin arasında Talas Savaşı'nda Abbasilerin yanında yer aldı (Karluk, Yağma, Çiğil, Tuhsi). Karahanlıların kurucu unsurları bu 4 devlet.
- İlk Müslüman Türk Boyu
- Moğollara itaat eden ilk Müslüman Türk boyu

NOT:

İlk Müslüman Türk boyu: Karluklar

İlk Müslüman Türk devleti: İtil Bulgarları

Avrupa'da kurulan ilk Müslüman Türk D: İtil Bulgarları

Orta Asya'da ilk Müslüman Türk D: Karahanlılar

Mısır'da kurulan ilk Türk-İslam Devleti: Tolunoğulları

TÜRGİŞLER

- Kurucusu Baga Tarkan. Adına para bastıran ilk hükümdar. (para: Targış/Yarmak)
- Sulu Kağan döneminde Emevilere karşı mücadele
- Orta Asya'da İslam'ın yayılmasını engellediler
- Emevilerin Mevali Politikası

AKHUNLAR (EFTALİTLER)

- Afganistan'da hüküm sürdü.
- Sasanilerde çıkan Mazdek İsyanının bastırılmasında önemli rol oynadılar.
- Göktürk-Sasani ittifakı ile yıkıldı.

TABGAÇLAR

- Çin'in kuzeyinde 200 sene varlığını sürdüren Türk devletidir. Zamanla asimile olmuştur.

BAŞKIRTLAR (BAŞKURLAR)

- 1872 yılında tamamen Rusya egemenliğine girdiler. Günümüzde Rusya'ya bağlıdırlar.

KİMEKLER

- Hükümdarlarına tutuk adı verilir.

İSLAMİYET ÖNCESİ TÜRK KÜLTÜR MEDENİYET

Devletin Unsurları

- Bağımsızlık (Oksızlık), Halk (Kün), Ülke, Teşkilat

Devlet Yönetimi

- Boylar birliği. Boylar federasyonu.
- Merkeziyetçi yapı zayıf.
- Hükümdar Tanrı tarafından gönderiliyor ama ülke din kurallarına göre yönetilmiyor. Yani teokratik devlet anlayışı yok.
- En üst yönetici: Kağan. Yetkileri sınırlı. Kağan töreye uymak zorunda. Hatun ve Kurultay devlet yönetimine yardımcı.

Gök Tanrı'nın Hükümdarlara Donattığı Yetkiler

- Kut: yönetim/siyasi (teokrasiyi göstermez)
- Küç (Güç): Askeri
- Ülüş (Pay): Ekonomik (Sosyal Devlet)

İslamiyet öncesi kut alan aileler

- Hunlarda: Tu-ku
- Göktürklerde: Aşina
- Uygurlarda: Yağlakar

Türklerin Hedefleri

Türk Cihan Hakimiyeti: Tüm dünyayı Türkler yönetsin
Nizam-ı Alem: Tüm dünyayı Türk'ün adaleti yönetsin
Kızıl Elma: Hedefe ulaşıldığında yeni bir hedef koyma

Kurultay/Toy/Kengeş

- Devlet işlerinin görüşülüp karara bağlandığı yer.
- Bazen danışma bazen karar organıdır.
- Dini konular dahil her türlü konu görüşülür. Ancak kurultayda din adamı yoktur.
- Para bastırma, vergi toplama yetkileri var.
- Kimi dönemlerde Kağanı da belirlemiştir.
- Karar Kağan'ı bağlamaz. Son söz: Kağan
- Koyu katı mutlak monarşi. Ama her zaman da kağanın dediği olmaz. Danışma meclisi. Sorunun gelişine göre koyu katı mutlak monarşi var/yok.
- Normal şartlarda senede 2 kez toplanır.
- Kağan yokken Aygucı başkanlık eder.
- Kağanın isteği ile töreleri değiştirir. Kağan töreye uymazsa veya ülkeyi yönetemiyorsa görevden alınır ve yeni kağan seçilir.

- Yasama: Kurultay. Yürütme: Kağan. Birbirini feshedebilir.
- Kurultay üyeleri: Toygun. Toygunlar: Hakan/Kağan (Başkan), Hatun (Katun), Aygucı, Boy Beyleri, Yabgu, Tigin, Şad (Vali), Buyruk, Ağılığ, Sübaşı, Tarkan, Bağlı Kavimlerin Yöneticileri.
- Hatun/Katun: Kağanın eşi. Elçileri kabul eder. Bazı zamanlar Kağan olmadığında devleti yönetir.
- Kurultay - Divan - Divan-ı Hümayun - TBMM

Hazarlar	İhtiyar Meclisi
Peçenekler	Komenton
Tuna Bulgarları	Millet Meclisi
Avrupa Hunları	Seçkinler Meclisi
Tabgaçlar	Nazırlar Meclisi
Oğuzlar	Tirnek

Tigin, Şad olunca yönetici olur.

Osmanlıdaki Sancakbeyi uygulaması: Şadlık

Kağan olma basamakları (hanedan soyu):

Tigin → Şad → Yabgu → Kağan

Hükümdarın Unvanları	Hükümdarlık Sembolleri
Erkin Hakan Han İdikut İlig İlkağan İlteber İlteriş Kağan Şanyü - Teoman Tanhu Yabgu Olmayanlar: Kral, Padişah, Şah, Hünkar, Sultan, Halife yok!	Kama - Bıçak Kamçı - Berge Kemer - Kur Kılıç Kotuz/Sorguç-Tüy Nevbet - Davul Ordu - Çadırkent Otağ - Çadır Örgin - Taht Toy-Şölen/Ziyafet Tuğ - Sancak Yarlığ - Hakanın emri Yay Dikkat Ok Yok!

	Hükümdarın Oğlu	Yetiştiren
İ.Ö.	Tigin	İnal/Yinal/ Yinanç/Ataman
İ.S.	Melik	Atabey
Osmanlı	Şehzade	Lala

Ağıllıġ/Agıcı: Hazinesiden sorumlu

Apa: Sivil yönetici

Aygucı: Vezir

Ayuki: Hükümet

Balbal: Mezar Taşı

Bengütaş: Abide

Bitikçi: Katip

Bodun: Millet

Böri: Göktürk muhafız alayı, asker

Börk: Başlık

Buyruk/Nazır: Bakan

Çevgan: Müzik Aleti

Emçi/Otacı: Doktor

Eşük: Kefen

Ir: Beste

İmga: Vergi memuru

Kam/Baksı/Şaman: Din adamı

Kang: Baba

Kımız: İçecek

Kithara: Türk kanunu

Kopuz: Saz

Kurgan: Mezar

Küg: Melodi

Kült: İnanç

Kün: Halk

Ög: Anne

Potin: Çizme

Sü: Asker **Sübaşı/Tarkan:** Komutan

Şad: Tigin unvan alınca. Hanedan üyesi vali.Komutan

Tamgacı: Mühürdar. Dış işler

Tamu: Cehennem

Tayanç/Keneşçi: Danışman

Tolga: Asker başlığı

Törün: Düğün

Tudun: vergi memuru, vali

Tutuk: Askeri Vali

Tüz: Yazısız Sözleşme

Uçmağ: Cennet

Umay: Tanrıça

Yalvaç: Elçi

Yargu: Mahkeme **Yargucı:** Mahkeme başkanı

Yenikün: Nevruz

Yuğ: Cenaze Töreni

Yurt: Vatan, Halkın kaldığı çadır

Devlet	İl/Ei
Millet	Budun/Bodun
Boy	Boy/Bod
Sülale	Urug
Aile	Oguş

Törenin değişmez 4 hükmü	
Adalet (Könilik)	Eşitlik (Tüzlük)
Kişilik (İnsanlık)	İyilik (Uzluk)

Not: Altay Türklerine ait atasözü: “İnsan tanrısız, kürk yakasız, millet yarasız olmaz” Töreye verilen önem.

Not: Köktürk Kağanı İşbara, 585 tarihinde Çin İmparatorluğuna yazdığı bir mektupta: “Bizim Kuzey bölgemizde idare edilenler ile idare edenler arasında kurulmuş olan kaideleri yaralamaya (bozmaya) ben cesaret edemem” demiştir. Töreye verilen önem.

Türkler dünyayı en çok askeri alanda etkiledi.

MÖ 209 Metehan'ın tahta çıkışı	Kara Kuvvetleri Komutanlığı kuruluşu
Çaka bey (Türk İslam Dönemi)	Deniz Kuvvetleri Komutanlığı kuruluşu
Mahmut Şevket Paşa (Osmanlı)	Hava Kuvvetleri Komutanlığı kuruluşu

İslamiyet öncesi düşmanın durumunun öğrenilmesi için gönderilen keşif birliği: Yelme. Osmanlıda: Akıncı.

12 Hayvanlı Takvim	Güneş Yılı Esaslı
Hicri Takvim	Ay Yılı Esaslı
Celali Takvim	Güneş Yılı Esaslı
Rumi Takvim	Güneş Yılı Esaslı
Miladi Takvim	Güneş Yılı Esaslı

Ekonomi: Tarım, hayvancılık, ticaret

- İpek yolu, kürk yolu. (Baharat yolu yok!)
- Parayı ilk bastıran, ticarete kullanan: Köktürkler
- Kendi adına para bastıran: Baga Tarkan (Türgişler)
- Hun, Köktürk, Uygur, Hazarlar dünya transit ticaretine katkıda bulundular

Çav	Kağıt Para (Uygurlarla başladı)
Kuanpo	Bez Para
Böz	Bez Para
Kamdu	Bez Para
Yarmak	Madeni Para (Göktürkler)
Satir	Diske Benzeyen Gümüş Para

Sanat: Hat, tezhip yok!!

Spor: Güreş/Yaya yarışı:seğirtme/Ayak oyunu: tepük

Yazı Dil Edebiyat: Türklerin Kullandığı Alfabeler

Orhon (milli), Uygur (milli), Soğd (Uygurlar ticari alanda kullandılar), İbrani (Hazarlar), Kiril (Rusya'daki Türkler kullandı), Arap (İslamiyet'i benimseyen Türk İslam devletleri)

Latin Alfabeti: İlk önce Azerbaycan, sonra Özbekistan sonra T.C. Güncelde Kazakistan 2019'da Latin alfabetine geçme kararı aldı.

Sözlü Edebiyat

Sav (Atasözü), Sagu (Ağıt), Koşuk (Şiir)

Dede Korkut Hikayeleri

Destanlar

İskitler	Alp Er Tunga ve Şu
Asya Hun Devleti	Oğuz Kağan Destanı (Mete)
Avrupa Hun Devleti	Attila Destanı
Kırgızlar	Manas - en uzun destan
Köktürkler	Ergenekon ve Bozkurt Destanı
Uygurlar	Göç ve Türeyiş Destanları
Bulgarlar	Şan Kızı Destanı
Altay (Yakut) Türkleri	Yaradılış Destanı

Bizden Bahseden Destanlar

Almanların Nibelungen:Kavimler G-Avrupa Hun-Atilla

Igor: Rus - Kuman (Kıpçak) Mücadelesi

Firdevsi-Şehname: İskit-Med&Pers Mücadelesi

Yazılı Edebiyat

Yenisey Kitabeleri: Kırgızlara ait. Türk tarihinin en eski kitabesidir. En eski olmasına rağmen edebi metin şeklinde değildir. Çoğu taşın kırık ve anlaşılabilir olması nedeniyle Orhun ilk kabul ediliyor.

Bugut Yazıtları: Köktürkler

Orhun Abideleri: II.Köktürkler

Terhin (Taryat) Yazıtları: Uygur

Karabalasagun Y: Uygurların Maniheizm'e geçişi

Sine Uşi Yazıtları / Moyen-Çur Yazıtları: Uygurlar. Moyen Çur'un faaliyetleri. Köktürk harfleriyle yazılmıştır

Sekiz Yükmek: Uygurlar

Türklerin İslam ile İlk İlişkileri

- Hz. Ömer: Nihavend Savaşı ile İran'ı fetih - komşu
- Hz. Osman: İlk savaş, Hazarlar, Belencer Savaşı
- Emeviler: Mevali politikası, şiddetli çarpışmalar, Hazar ve Türgişler (Sulu Kağan dönemi) ile savaş
- Abbasiler: Hoşgörü, iyi ilişkiler, dostluk, ümmetçilik
- Talas Savaşı (Atılık Savaşı) - 751 Çin - Abbasi**
- İpek yolu ve Orta Asya hâkimiyeti için
- Karluk, Yağma, Çiğil, Tuhsi Abbasilerin yanında.
- Savaşı Abbasiler kazandı.
- Karluklar topluca İslamiyet'e girdi.
- Türk-İslam tarihi başladı.
- Kâğıt ilk defa Çin dışında Semerkant'ta.
- Abbasiler, Emeviler zamanında uygulanan mevali politikasından vazgeçti.

Semerkant: Şehirlerin Şahı (Özbekistan'da)

Buhara: İslam'ın Roma'sı (Özbekistan'da)

Kaşgar (Kaşi): Işıldayan İnci (Doğu Türkistan'da)

İsfahan: Nisf-ı Cihan (İran'da)

ORTA ASYA'DA TÜRK-İSLAM DEVLETLERİ

KARAHANLILAR/HAKANIYE (840-1212)

İLİGHANLAR/AFRASIYABOĞULLARI

- Orta Asya'da kurulan ilk Müslüman-Türk Devleti
 - Kurucu unsurları: Karluk - Yağma - Çiğil - Tuhsi
 - Kurucusu: Kül Bilge Kadir Han /Merkez: Balasagun
 - Yöneticisi Türk, halkı Türk
 - Resmi dil: Türkçe (Uygur Türkçesi/Uygur alfabesi)
 - Satuk Buğra Han zamanında İslamiyet kabul edildi. Abdülkerim ismini aldı. El Mücahit, El Gazi unvanlarını da aldı.
 - En parlak dönem: Yusuf Kadir Han
 - Hükümdarları "kara, ilig, han, arslan" gibi unvanlar
 - Düzenli posta teşkilatını kurdular.
 - Ribat adı verilen kervansaraylar yaptılar (İlk)
 - Ribatı kervansaraydan ayıran özellik: yol güvenliği, gazilerin sığınak merkezi, İslam'ı yayma merkezi
 - İlk Türk İslam medresesi: Semerkant Medresesi
 - Tamgaç Buğra Han. Dünya tarihinde ilk defa burslu öğrenci sistemi
 - İlk hassa ordusu, gulam sistemi, kut anlayışı, ikili teşkilat, bimarhane
 - Eserler: Ayşe Bibi Türbesi, Arap Ata Türbesi
- Daha sonra devlet ikiye ayrılacak.
Batı Karahanlılar'a Harzemşahlar,
Doğu Karahanlılara Moğol Karahitaylar son vermiştir.

Not:Gazneli-Karahanlı ittifakı ile yıkılan:Samanoğulları

İslamiyet Öncesi	Karahanlılar
Hakan (yönetici)	Arslan Han
Yabgu (batı)	Buğra Han
Şad (askeri vali)	İlig Han

Türklerin İslam'a geçişini anlatan ilk sözlü eserlerden biri olan Satuk Buğra Han Destanı, Karahanlıları ve onların İslamiyet'e geçişini anlatır.

İlk Türk İslam Yazılı Eserleri / Karahanlılar'da Kutadgu Bilig (ilk) - Yusuf Has Hacip

- Mutluluk veren bilgi. Siyasetname ve nasihatname.
- Devlet, adalet, akıl, kanaat.

Kime sunuldu: Tamgaç Buğra Han (Uluğ Kara Buğra)

Divan-ı Lügat-i Türk - Kaşgarlı Mahmut

- İlk Türk kartograf, ilk filolog, etnograf.
- İlk ansiklopedik sözlük.Türkçe-Arapça karşılaştırmalı
- Eserinde Türk dünyasını gösteren harita bulunur (ilk)
- Arapça. Türkçenin zengin bir dil olduğunu göstermek
- UNESCO 2008 "Kaşgarlı Mahmut Yılı"
Kime sunuldu: El Mühtedi Billah(Ebul Kasım Abdullah)

Atabet'ül Hakayik - Edip Ahmet Yükneci

- (Hakikatlerin Eşiği) Dini öğütler içerir. Nasihatname.
- Uygur alfabesi ile. Kutadgu Bilig devamı sayılır.
Kime sunuldu: Emir-i Dad Sipahsalar

Divan-ı Hikmet - Ahmet Yesevi

- UNESCO'nun cinsiyet eşitliği çalışmalarında sembol şahıs. Pir-i Türkistan. İlk Türk mutasavvıfı.
- Mezarı Timur tarafından yaptırıldı.
- Hz.Muhammed'in yaşama, ahlakı, sahabe ve dervişlerin hayatları anlatılmıştır.
Kime sunuldu: Satuk Buğra Han

GAZNELİLER (YEMİNİLER) (963-1187)

- İmparatorluk özelliği taşıyan ilk Türk-İslam Devleti
- Kurucusu: Alp Tigin
- Kurulduğu yerden ismini almıştır. Hâkimiyet alanları: Horasan, Afganistan, Pakistan, Hindistan
- En önemli hükümdarı: Gazneli Mahmut
- Hindistan'a 17 sefer. İslamiyet'i yayma. Bunlar Pakistan, Afganistan, Bangladeş'in temeli
- Şii Büveyoğullarına karşı Abbasi halifesini korudu. Halife, Gazneli Mahmut'a Sultan unvanı verdi.
- Diğer Unvanları:
Alemin Aslanı - Zamanın Yeganesi - Sultan (İlk)
- En önemli Hindistan Seferi: Sumnat Seferi Bundan sonra kendisine "Put Kırıcı" unvanı

- Hindistan Seferlerinin ilk dördüne katılan ve Gazneli Mahmut'un "sarayımın en değerli hazinesi" dediği kişi: Biruni

- Zafer Kuleleri, Leşker-i Bazar Cami, Ribat-ı Mahi

Gazneli/Selçuklu Arasında Yapılan Savaşlar

(Sultan Mesut Döneminde) Hepsini BSD kazandı.

1035 - Nesa

1038 - Serash

1040 - Dandanakan (BSD kuruldu. Gazneliler yıkılış sürecine girdi.) Tamamen yıkan: Gurlular

Biruni→Jeodezi biliminin kurucusu. Asar'ül Bakiye

Utbi→ Tarih-i Yemin eserini Gazneli Mahmut'a sundu.

Firdevsi→ Şehname eserini Gazneli Mahmut'a sundu.

BÜYÜK SELÇUKLU DEVLETİ (1040-1157)

- Temellerini atan Selçuk Bey. Merkezi Cent
- Kuran boy: Oğuzların Üçoklar kolunun Kınık boyu. Bu sırada tam olarak devlet değiller.
- Devletin asıl kurucusu: Tuğrul Bey. İran'da Nişabur'da "Es Sultan'ül Muazzam" adıyla hutbe okuttu. (Hutbe okutmak bağımsızlık alameti)
- 1040 - Dandanakan Savaşı ile İran'da kuruldu.
- Başkentleri: Nişabur, Rey, İsfahan, Merv. (İran)
- İran'da kurulduğu için resmi dil Farsça
- Devletin başına → Tuğrul Bey (resmi kurucusu)
- Ordunun başına → Çağrı Bey (ikili teşkilat)
- BSD'nin ilk medresesi (Tuğrul Bey): Nişabur Med
- Bizans ile ilk karşılaşma: Büyük Zap Suyu Savaşı
- 1048 - Pasinler Savaşı - Bizans ile ilk büyük savaş Bizans'ın Anadolu'daki gücünü kırmak. BSD Kazandı. Gürcü Kralı Liparit esir alındı.
- 1055 - Tuğrul Bey Bağdat Seferini yaptı. 1058'de Şii Büveyoğullarına son verdi. Abbasileri Şii Bübeyoğullarının baskısından kurtardı. Abbasi Halifesi Kaim bi-Emrillah Tuğrul Bey'e:
-Rüknid-din ve Rüknid-devlet / Dinin ve Devletin Direği
-Sultan-ı Maşrik ve Mağrib / Doğunun ve Batının Sultanı unvanlarını verdi.
İslam dünyasının siyasi liderliği BSD'ye geçti. Dini liderliğin Türklere geçmesi Yavuz Sultan Selim dönemi halifeliğin Osmanlılara geçmesi ile olmuştur.
NOT: Gazneli Mahmut ile Tuğrul Bey'in ortak özelliği: İkisi de Şii Büveyoğulları tehdidine karşı Abbasi Halifesini korumuştur.
Tuğrul Bey'in ölümünden sonra → Alparslan

1064 yılında zapt edilemez denilen Ani Kalesini aldı. Alp Arslan'a halife tarafından Eb'ul Feth (Fetihlerin Babası) unvanı verildi.

Malazgirt Savaşı'nın Sonuçları - Alparslan

- Anadolu'nun kapısı Türklerle açıldı. Türklerin Batıya ilerleyişi hızlandı.

- Anadolu'da ilk Türk- İslam devletleri kuruldu.

- İlk defa bir Bizans İmparatoru düşmana esir düştü (Romen Diyojen).

- Türkleri tek başına yenemeyeceğini anlayan Bizans; Papa ve Avrupa'dan yardım istedi. Türk İslam Dünyası üzerine "Haçlı Seferlerini" başlattı.

- Bu savaşın kazanılmasıyla halife Alparslan'a "İslam Ülkelerinin Sultanı" unvanını verdi. (MEB)

Not: Alparslan Döneminde Nizamülmülk BSD hizmetine girdi. İlk programlı eğitim Alparslan Döneminde Vezir Nizamülmülk ile başlıyor.

Bu dönemde Melikşah küçük yaşta. Yani Nizamülmülk, Melikşah'ın atabeyi. Melikşah başa geçince Nizamülmülk yönetimde en etkili isim oluyor.

Melikşah (En parlak dönem)

Alparslan Döneminde çıkan Kavurd isyanı bir kez daha çıkıyor. Melikşah, Kavurd İsyanını bastırıp merkezi İsfahan'a taşıyor.

Vezir Nizamülmülk → Nizamiye Medreseleri

(İlki Alparslan Döneminde Nişabur'da)

Siyasetname eseri: Nizamülmülk. Melikşah'a sundu.

Ömer Hayyam: Celali Takvimi, rubai, binom açılımı, pascal üçgeni, X (xey)

Sencer: Son hükümdar

BSD Yıkılma Nedenleri: Veraset, batınlık, Oğuzların isyanı, halifelerin tutumu, melik ve atabeylerin bağımsızlık faaliyetleri, taht kavgaları, 1141 Moğol Karahitaylar ile Katvan Savaşı'nın kaybedilmesi

Not: İlk atabeylik sistemi, ince minare, kümbet örnekleri, ilk teşkilatlı ikta sistemi BSD'de.

Malazgirt - Yurt Açı

Miryakefalon - Yurt Tutan

Büyük Taarruz - Yurt Kurtaran

BSD yıkıldıktan sonra kurulan devletler

- Kirman (İran) Selçukluları
- Suriye Selçukluları
- Türkiye Selçukluları (Anadolu Selçuklu)
- Irak ve Horosan Selçukluları

BSD yıkıldıktan sonra atabeylikler

- Salgurlar: Fars
- İldenizoğulları: Azerbaycan
- Beg Teginoğulları: Erbil
- Börileler: Şam
- Zengiler: Musul ve Halep

MISIR'DA KURULAN TÜRK-İSLAM D (Kod: TIEM)

Emir'ül Ümera: Abbasilerde vali

Tevaif-i Mülük: Abbasilerden ayrılarak kurulan devlet

Avasım: Abbasilerde Türklerin yerleştirildiği Bizans sınırındaki hudut şehirler. Samarra: Abbasilerde Türklerden oluşturulan ordugah şehir.

TOLUNOĞULLARI (Dolunay) - Tolunoğlu Ahmet

- Mısır'da kurulan ilk Türk-İslam Devleti.
- Kurulduğu yer: Kahire - Fustat
- Abbasilerden ayrılarak kurulmuştur (Tevaif-i Mülük)
- Mısır'ı bayındır hale getirmiştir.
- Tolunoğlu Ahmet Camisi eseri
- Maristan adı verilen hastaneler. Eczaneler.
- Altın para bastırmışlardır.
- Abbasiler son vermiştir.

AKŞİTLER (İHŞİDLER) - Muhammet Bin Toğaç

- Mısır'da kurulan ikinci Türk-İslam Devleti.
- Hicaz'a egemen olan ilk Türk-İslam Devleti.
- Bir Tevaif-i Mülük devletidir.
- Muhammet Bin Toğaç'a "nur yüzlü, güneş gibi parlak" anlamında "Akşit" unvanı verildi.
- İhşid: Prens/Hükümdar
- Şii Fatimiler yıktı.

NOT: Tolunoğulları ve Akşitlerin yıkılmasının ortak özellikleri: Yöneticileri Türk, halkı Arap.

Hicaza egemen olan ilk Türk devletleri

İhşitler, Memlükler, Osmanlı

EYYÜBİLER - Selahattin Eyyubi - Kudüs Fatih

- 1187 - Hittin Savaşı. Kudüs'ü Haçlılardan geri aldı (III.Haçlı Savaşı nedeni)
- Musevi hekim İbn-i Meymun bu devlettedir.
- Arma sistemleri örnek oldu.
- Selehattin Eyyübi:
 - İlk kez Hadım'ül Haremeyn unvanı (Mekke ve Medine'nin Hizmetkârı. Osmanlıda bu unvan: Yavuz)
 - Şarkın En Sevgili Sultanı(M.Akif Ersoy tarafından)
 - İslam'ın en saf kahramanı(Fransız tarihçi Champdor)

MEMLÜKLER (ED-DEVLET'ÜT TÜRKİYYE) - Aybek

- Anlamı: Köle, kölemen
- Resmi dil: Türkçe ve Arapça
- Veraset sistemi tek farklı Türk-İslam devleti. Emirler de tahta geçebilir.

• 1258'de İlhanlıların Abbasilere son vermesiyle halife Memluklere sığındı. Kendi ülke sınırları içinde halifeyi korudular. Devlet işlerine karışmadılar. Halife unvanını kullanmadılar! Laik

• 1260-Ayn-ı Calut ve 1277-Elbistan Savaşları ile dünya tarihinde ilk kez Moğolları durdurdular.

• 1516-Mercidabık ve 1917-Ridaniye Seferleri ile Yavuz Sultan Selim'e yenilip yıkıldılar. Halifelik Osmanlıya geçti. Memluklerden değil Abbasilerden

• Kalavun Cami, Kayıtbay Cami, Sultan Baybars Cami günümüze kalan önemli eserlerdir.

• ASD ve Osmanlı ile çağdaştır.

ANADOLU'DA KURULAN TÜRK-İSLAM DEVL.

Dilmaçoğulları (Bitlis) Bitlis Ulu Cami

Danışmentler (Sivas,Tokat,Malatya)

Kayseri Ulu Cami

Anadolu'da kurulan ilk medrese: Yağıbasan Medr.

(Çukur Medrese) - Tokat - Niksar

Saltuklar - (Erzurum ve çevresi)

Anadolu'da kurulan ilk Türk-İslam Devleti!

Üç Kümbetler, Tepsi Minare, Mama Hatun Türbesi, Kale Cami, Micingert Kalesi

Mengücekler - (Divriği ve Erzincan çevresi)

Divriği Ulu Cami (1985'ten beri UNESCO tarafından koruma altındadır). Muvaffakuddin Abdülatif

Artuklar (Harput, Diyarbakır, Batman, Mardin)

Malabadi Köprüsü, Koçhisar Ulu Cami, Necmettin Külliyesi, Hasankeyf, Hatuniye Medr, Semanın Medr Robotik ve sibernetik biliminin kurucusu El-Cezeri Ünlü seyyah Marco Polo "il millione (yolculuk)" adlı eserinde Artuklardan bahsetmiştir.

Çaka Devleti

İzmir ve ilçelerinde kuruldu.

İlk Türk denizcisi: Çaka Bey

1081'de kurduğu donanma, günümüzde deniz kuvvetleri komutanlığının kuruluş yıl dönümü olarak kutlanır.

ORTAÇAĞ ve YAKIN DOĞU'DA DİĞER TÜRK D.

KARAKOYUNLULAR- Kurucusu: Bayram Hoca

- Merkez: Erciş
- Sünni yapıdadırlar. Osmanlı yanlısı politika izlemiştir. Azerbaycan'ın Türkleşmesinde etkilidir.
- Karahanlıların ünlü hükümdarı Kara Yusuf, Timur'dan kaçıp Osmanlı Yıldırım Beyazid'e sığınıyor. Timur, Kara Yusuf'u iade etmesi için Yıldırım Beyazid'e mektup yolluyor. Yıldırım iade etmeyince Ankara Savaşı'nın nedenlerinden biri oluyor.

- Akkoyunlular bu devletin varlığına son veriyor.

AKKOYUNLULAR (BAYINDIRIYE)

- Şii karakterli bir devlet.
- Kuran-ı Kerim'i Türkçeye çevirdiler(ilk Karahanlılar)
- Dede Korkut Hikâyelerini yazılı hale getirdiler.
- 1402 Ankara Savaşı sonrası Osmanlıya rakip oldu.
- 1473 Otlukbeli Savaşı ile Fatih'e yenildi.
- Küçük Türk: Uzun Hasan
- Ali Kuşçu, İsa Savcı, Celalettin Devvani
- Ali Kuşçu: Timurlar, Akkoyunlular, Osmanlı
- Bu iki devlet balbal dikilmesi geleneğini sürdürdüler.

SAFEVİLER - Şah İsmail kurdu.

- İran'da kurulan Şii karakterli bir devlettir.
- Osmanlıda Şah Kulu isyanının çıkmasında etkili.
- 1514 Çaldıran Savaşı'nda Yavuz'a yenildiler.

BABÜR İMPARATORLUĞU - Kurucusu: Babür Şah

- 1526'da Hindistan'da (Agra) kuruldu.
- Yeni Çağ'da kuruldu Yakın Çağ'da yıkıldı.
- Babür Şah, hayatını "Vekayi (Babürname)" adlı kitabında toplamıştır.
- Cihan Şah eşi Mümtaz (Ercüment Nur Banu) için Hindistan'ın Agra kentinde Tac Mahal'i yaptırdı.
- Padişah, Şah unvanı kullandılar.
- İngilizler yıktı.

HARZEMŞAHLAR

- Kendilerini BSD'nin varisçileri olarak tanımladılar. (ASD varisi olarak gören: Karamanoğulları)
- İsmi kurulduğu bölgeden alır.
- Otrar Faciasını yaşadılar (Moğollar tarafından)
- 1230 Yassıçimen Savaşı ile ASD'ye yenildiler.
- 1231'de İlhanlılar tarafından yıkıldılar.

TİMUR DEVLETİ - Kurucusu Timur

- Merkez Semerkant
- Han soyundan olmadığı için Emir unvanı
- Eyalet yöneticisi: Mirza
- Kendisi Türk, yönettiği ırk Moğol
- Altınorda ve Çağatay Hanlığı'na son verdi.
- Timur'un Türk tarihine verdiği iki zarar:
 - Altınorda Devleti'ni parçalayarak Rusların güçlenip Karadeniz'e inmesine neden oldu.
 - 1402 Ankara Savaşı ile Osmanlı'yı yenip Osmanlı'nın fetret devrine girmesine neden oldu.
- Uluğ Bey, Ali Kuşçu, Hüseyin Baykara
- Ayrıca Çağatay Türkçesinin en büyük şairi sayılan Ali Şir Nevai de Timur Döneminde. Muhakemet'ül Lügatayn eseri. Türkçe Farsça karşılaştırmalı sözlük. Türkçenin Farsça ve Hintçeden daha üstün bir dil olduğunu belirtmek amacıyla yazılmıştır.
- Uluğ Bey: Timur'un torunu. Hükümdar. Astronomi. Zic eseri. Ayda bir kratere adı verildi.

CENGİZ İMP (MOĞOL İMP / TİMUÇİN)

Cengiz Han Türk töresinden de ilham alarak Cengiz Yasası anlamına gelen "Yasaname-i Büzürg"ü oluşturdu.

Altınorda Devleti - Karadeniz'in Kuzeyi - İslamiyet Timur Devleti tarafından parçalandı. Yıkılınca Moskova Knezliği güçlenerek Rusya'yı oluşturdu.

İlhanlı Devleti - İran - İslamiyet

- Abbasiler, Harzemşahlar, ASD'nin yıkılmasında etkili
- Harzemşahlara tamamen son verdi.
- 1243 Köseadağ Savaşı ile ASD'yi yendi. Anadolu'nun siyasi birliğini bozdu.
- 1258 yılında Abbasilere son verdi. Abbasi halifesi Memluklere kaçtı.
- Batıniliğe son verdi.
- Erzurum Yakutiye Medresesi

Kubilay Hanlığı (Yüan Devleti): Çin - Budizm Marco Polo seyahatnamesinde bahsetti.

Çağatay Hanlığı: Azerbaycan-İslamiyet Resmi dil Hakaniye lehçesi. Timur Devleti tarafından parçalandı.

KÜLTÜR MEDENİYET

Sembol	Unvan
Otağ (Çadır)	Han
Nevbet (Davul)	Hakan
Tuğ, Sancak, Kotuz, Örgin, Yay	Erkin İlig
Müslüman Olduktan Sonra Eklenenler	
Mühür Tıraz (Elbise) Hilat (Hediye) Çetr (Ayetli Şemsiye) Para bastırmak Hutbe Okutmak	Melik Padişah Sultan Şah Sultan-ı Azam
DİKKAT: Kağan, Kral, İmparatorluk yok!	

Kut anlayışı yerini → Allah'ın nasibi ve takdiri
Türk Cihan hâkimiyeti yerini → İlayı Kelûmatullah
Anlamı: Allah'ın adını yüceltme
Saray: Karahanlılar: Kapu - Selçuklu: Bergah/Dergah
SARAY GÖREVLİLERİ
Hares Emiri: Hükümdara suç işleyenleri cezalandırır.
Vekil-i Has: Sarayın tüm işleri ile ilgilenir.
Taştdar (Abdar): Hükümdarın temizlik işleri.
Candar: Hükümdarı koruyan görevli.
Emir-i Ahur: Hükümdarın atlarının bakımı.
Osmanlıda İmrahor
Emir-i Meclis: Hükümdarın ziyafetlerinden sorumlu
Emir-i Şikar: Hükümdarın av partileri ile ilgilenir.
Camedar: Hükümdarın kıyafetleri ile ilgilenir.
Silahdar: Hükümdarın silahları ile ilgilenir.
Şarapdar: Hükümdarın içecekleri ile ilgilenir.
Alemdar: Bayrağı taşıyan görevli.
Hansalar: Hükümdarın sofrası ile ilgilenir. Aşçıbaşı.
Çaşnigar: Hükümdarın yiyecekleri ile ilgilenir. Yemek tadına bakan, hükümdarın zehirlenmesini engelleyen.
Emir-i Şimşir: Divanın güvenliğinden sorumlu.
Serhenk: Tören ve hükümdarın yol güzergâhını düz.
Hacip: Hükümdar ve vezirden sonra gelen en yetkili devlet adamı. Törenleri düzenler. Elçi kabulü.
Hükümet-halk-hükümdar arasındaki ilişkiyi düzenler.
Uygun gördüklerini Divan-ı Mezalim'e çıkarır.
En bilgisine verilen adlar:

- Has Hacip
- Uluğ Hacip
- Hacibülhüccab
- Hacibi Bozorg

Karahanlılarda ise "Tayangu" denir.

DEVLET GÖREVLİLERİ

Amid: Sivil yöneticidir. Kaymakam gibi.

Amil (Imga): Vergi toplayan kişi

Sahib-i Divan-ı Devlet: BSD'de vezir

Yuğruş: Karahanlılarda vezir

Hace-i Büzürg: Gaznelilerde vezir

Melik: Hükümdarın oğlu

(Hükümdar soyundan olan vali) İslam öncesi: Şad

Atabey: Melik eğitmeni. İlk atabey: Vezir Nizamülmülk

Şihne: Askeri vali (Hükümdar soyundan olmayan) İslam Öncesi: Tutuk

Muhtesip: Belediye işlerinden sorumlu-zabıta

HUKUK

Mahkemeler

Şeri Mahkeme başında: Kadi'ul Kudat

Örfi Mahkeme başında: Emir-i Dad

Askeri davalar: Kadıleşker (Kazasker/Kadiasker)

Divan-ı Mezalim: Üst mahkeme. Başkan: Hükümdar

Not: Türk-İslam Devletlerinde askerlik, memurluk, ahi teşkilatı gayrimüslimlere kapalı.

ORDU

Hassa Ordusu: En etkili savaşa hazır ordu. Sultana bağlı. Maaş yerine iktadan alınan vergi.

İkta: Eyalet. Masrafı topraktan karşılanır.

Gulam (Gulaman-ı Saray): Merkez. Masrafı hazineden karşılanır. Savaşlarda ele geçirilen esirler. Muhafız birliği. Üç ayda bir Bistegani maaşı. Osmanlıda Ulufe.

Türkmenler: Osmanlıdaki akıncı. Sınır boyları.

Not: İlk Müslüman Türk devletlerinin ordularına getirilen en büyük yenilik: Gulam
Gulamın Osmanlıdaki karşılığı pençiktir. Devşirme değil. Ancak şıklarda olabilir.

EKONOMİ

Öşür: Müslümanlardan alınan ürün vergisi (1/10)

Haraç: Gayrimüslimlerden alınan ürün vergisi (1/5)

Cizye: Devletin koruması karşılığında askerlik çağına gelmiş gayrimüslimlerden alınır. Koruma vergisi.

SOSYAL HAYAT

İmarethane: Aşevi

Tabhane: Misafirhane

Debbahhane: Deri işlenen yer

Kapan: Tek cins malın satıldığı yer

Bedesten: Her türlü ticari malın satıldığı yer (avm)

Sebil: Çeşme

Türbe: Genellikle dini şahsiyet

Kümbet: Anıtmezar (İlk kez Selçukluda)

Arasta: Çarşı

Küllüye: Genellikle cami yanlarında toplu yapılarıdır.

Tekke: Din öğretilen yerlerdir.

Zaviye: Din öğretilen küçük yapılarıdır.

Tutmaç: Türklerin milli yemeğidir.

Hastaneye verilen adlar: Darülaifiye, Darüşşihha, Darüşşifa, Maristan, Bimaristan.

TOPRAK YÖNETİMİ

MİRİ: Devlete ait

- **Has:** Hükümdar

- **Vakıf:** Dini ve sosyal

- **İkta:** Toprağın boş kalmasını engellemek

İkta Sisteminin Faydaları

➤ Toprağın boş kalması engellendi. Temel Amaç!

➤ Düzenli vergi toplandı.

➤ Memurun ve askerin maaşı ödendi.

➤ Masrafsız bir ordu kuruldu.

➤ Bölgenin güvenliği sağlandı.

Bariş zamanı sipahi, savaş zamanı cebelü.

Not: Müteveli=Vakıf yöneticisi

MÜLK: Şahıslara ait

Öşri: Müslüman

Haraci: Gayrimüslim

DİVAN-I SALTANAT (BÜYÜK DİVAN)

• Günümüz bakanlar kuruludur.

• BSD: Divan-ı Saltanat

• Karahanlılar: Divan-ı Ali (Meclis-i Ali)

• Gazneliler: Divan-ı Vezaret

Divan-ı İstifa: Mali işlerden sorumludur. "Mütevfi" (Osmanlıdaki defterdar)

Divan-ı Arz (Ceyşül Arz): Askeri işler. "Emir-i Arz"

Divan-ı Tuğra (İnşa): Yazışma. "Tuğrai ve Münşi"

Divan-ı İşraf: İdari ve mali denetim. "Müşrif-i Memalik"

Divan-ı Berid: Haberleşme/posta işleri. "Berid"

Divan-ı Mezalim: Başında: Sultan

- Özellikle memurlar hakkındaki şikayetleri inceler.
 - Kadı kararlarına yapılan itirazları sonuçlandırır.
 - Muhtesibin yerine getiremediği kararları inceler.
 - Kâtipleri aracıyla vakıfları denetler.
 - Memurların eksik maaş iddialarını inceler.
 - İbadetler hakkındaki şikayetleri inceler.
- (Osmanlı'da Divan-ı Hümayun)

EĞİTİM

Muid: Müderris yardımcısı

İcazetname: Diploma

Mülazım: Atama bekleyen

Devlet	Medrese	Özellği
Karahanlılar	Semer kant	İlk Türk-İslam medresesi
Danışment	Yağlıbasan	Anadolu'nun ilk medresesi
BSD	Nişabur	BSD'nin ilk medresesi (Tuğrul Bey)
BSD	Nizamiye (16 tane)	Dünyanın ilk üniversitesi İlki: Nişabur'da, Sultan Alparslan zamanında En ünlüsü: Bağdat

Nizamiye Medreselerinin Özellikleri

→ Bilim insanı yetiştirmek

→ Devlet memuru ihtiyacını karşılamak

→ Zararlı fikir akımlarına karşı fikirle mücadele etmek

Kavramlar

Eser: Telif

Yazar: Müellif

Ciltleyen: Mücellit

Çoğaltan: Müstensih

İlk büyük Türk hattatı: Amasyalı Yakut

Mühür sanatıyla uğraşan: Hakkah

Tefsir ile uğraşana: Müfessir

Fıkıh ile uğraşana: Fakih

Hadis ile uğraşana: Muhaddis

Tezhip ile uğraşana: Müzehhip

Minyatür ile uğraşana: Nakkaş / Musavvir

Minyatürde perspektif kurallarına uyulmaz.

İLK TÜRK İSLAM YAZILI ESERLERİ		
FARABİ	AL-PHARABLUS ABUNAZAR MUALLİM-İ SANİ (İKİNCİ ÖĞRETMEN)	Felsefe, Astronomi, Müzik. İlk defa Birleşmiş Milletler fikrini öne sürdü. Pozitif bilimleri başlattı. Siyaset felsefesinden ilk bahseden. İhsa'ül Ulum (İlimlerin Sayımı) - İlk kez bilimler sınıflandırıldı. Kitab'ül Musiki (İlk modern müzik kitabı) El Medinet'ül Fazıla (Erdemli Şehir)
GAZALİ	HÜCCET-ÜL İSLAM (İSLAMIN İSPATLAYICISI) ŞEREFETÜL ÜMME	Kelam, fıkıh, hadis. Nizamiye Medresesinin rektörlüğünü yaptı. Şerefül Ümme unvanıyla. İlmi hafızasına alan bilim insanı. Zararlı fikir akımları ile uğraştı. Kimya-ı Saadet eseri İhyaul Ulumiddin (Dini İlimlerin İhyası) Hocası Cüveyni'ye göre Gazali: Derin Bir Deniz
BİRUNİ	EL ÜSTAD ALBERUNİ ALİBARON	Fizik, Matematik, Coğrafya, Tarih, Astronomi. Asar'ül Bakiye eseri. Yerçekiminin varlığını Newton'dan daha önce söyledi. Jeodezi ilmini buldu. Gazneli Mahmut "sarayımın en değerli hazinesi" demiştir.
İBNİ SİNA	AVİCENNA / TIBBIN HÜKÜMDARI ŞEYH'ÜR REİS ŞEYH EL REİS	Müzik, Tıp, Astronomi, Matematik, Fizik. Aydaki bir kratere adı verildi. El Kanun-u Fit Tıp eseri. Azimut halkası adında bir gözlem aleti yaptı. Kanser araştırmacısıdır. İlk kez mide ameliyatı yapmıştır. Şeker hastalığını tespit etti. İslam dünyasında Şeyhülfelasife olarak bilinir. (Felsefenin Şeyhi)
ZEKERİYA ER RAZİ	RHAZES	El Havi ansiklopedisi. Çiçek ve kızamık hastalığı arasındaki farkı buldu.
CABİR BİN HAYYAN	GEBER	Modern kimyanın kurucusu. Kitab-ül Kimya. Atomun parçalanabileceğini ilk öne süren kişi. Alaşımlardan altın yapmaya çalıştı.
HAREZMİ	ALGORİSMA	Matematik, Cebir. Sıfırı bulan kişi. Kitab'ül Cebr Ve'l Mukabele. Ondalık sayı sistemi ve cebri bulmuştur.
İBNİ RÜŞT	AVERROES	Her zaman aklın ön planda olmasını savundu. Aristo'yu Avrupalılara tanıttı. Zamanının Volteri olarak bilinir.
MUHYİDDİN ARABİ	İBNÜL ARABİ ŞEYH-İ EKBER	Ekberilik tarikatının fikir önderi. Vahdet-i Vücut düşüncesini savunmuştur.
İBNİ HEYSEM	Optik biliminin kurucusu. Fotoğraf makinesinin mucidi. Kitab-ül Menazir eseri.	
ÖMER HAYYAM	Matematik, Astronomi. Sultan Melikşah'a sunulan Celali Takviminin heyet başkanlığı. 2. ve 3. derece denklemleri çözdü.	
İBNİ HALDUN	Tarih, Sosyoloji, Felsefe, Siyaset Bilimi. Mukaddime adlı eser. Coğrafya kaderdir diyen kişi.	
FEZARİ	Astronomi ile ilgilenen ilk İslam bilgini. Gök cisimlerini incelemeye yarayan "usturlab" adlı aleti yaptı.	
İDRİSİ	Coğrafyacı. Batı Avrupa ülkelerinin haritalarını günümüze yakın şekilde çizdi.	

I. BEYLİKLER DÖNEMİ: Malazgirt Savaşı'nın kazanılmasıyla başladı. [Kodlama: DDSMAÇ] (Malazgirt: Büyük Selçuklu Dönemi)

DİLMAÇOĞULLARI	DANIŞMENTLER	SALTUKLAR	MENGÜCEKLER	ARTUKLAR	ÇAKA BEYLİĞİ
Bitlis ve çevresi Bitlis Ulu Cami	Sivas,Tokat,Malatya, Kayseri, Amasya çevresi Kayseri Ulu Cami Anadolu'da kurulan ilk medrese: Yağıbasan Medresesi (Çukur Medrese) -Tokat - Niksar En güçlü beylik!	Erzurum ve çevresi Anadolu'da kurulan ilk Türk-İslam Devleti! Üç Kümbetler Tepsi Minare Mama Hatun Türbesi Kale Cami Micingert Kalesi	Divriği ve Erzincan çevresi Divriği Ulu Cami (1985'ten beri UNESCO tarafından koruma altındadır) Muvaffakuddin Abdülatif	Harput, Diyarbakır, Batman, Mardin Malabadi Köprüsü Koçhisar Ulu Cami Necmettin Külliyesi Hasankeyf Hatuniye Medresesi Semanın Medresesi Robotik ve sibernetik biliminin kurucusu El-Cezeri Marco Polo "il milione (yolculuk)" adlı eserinde bahsetmiştir.	İzmir ve çevresi İlk Türk denizcisi: Çaka Bey 1081'de kurduğu donanma, günümüzde deniz kuvvetleri komutanlığının kuruluş yıl dönümü olarak kutlanır.

TÜRKİYE TARİHİ

- Birinci Beylikler (Malazgirt Sonrası)
- Anadolu Selçuklu Dönemi
- İkinci Beylikler (Kösedağ Sonrası)
- Osmanlı Devleti
- Türkiye Cumhuriyeti

ANADOLU SELÇUKLU DEVLETİ (TÜRKİYE SELÇUKLU)(1075-1308)

Kutalmışoğlu Süleyman Şah

- 1075'te İznik'te kurdu.
- Bizans'tan Anadolu yakasını aldı.

I.Kılıçarslan

- I.Haçlı Seferi
- İznik elden çıktı.
- Başkent Konya'ya taşındı.

II.Mesud

- II.Haçlı Seferi
- Bizans kaynaklarında: Türkiye
- Bizans, Anadolu'nun Türklere ait olduğunu kabullenmiştir.
- ilk para - bakır para

III.Kılıçarslan

- 1176 Bizans ile Miryakefalon (Yurttutan-Kumdanlı) Miryakefalon sonrası saldırıya geçilecek.
- Bu savaş sonrası Bizans'ın Türkleri Anadolu'dan atma ümidi sona erdi. Anadolu kesin olarak Türk yurdu oldu. (İleride Osmanlı'da anlatılacak II.Kosova Savaşı ile Balkanlar kesin olarak Türk yurdu olacak. Bu açıdan Miryakefalon ve II.Kosova sonuçları benzer)
- III.Haçlı Seferi
- Ülkeyi oğulları arasında paylaştırdı.
- Altın para

I.Gıyaseddin Keyhüsrev

- Samsun - Antalya alındı.
- Denizcilik faaliyetleri başladı.

İzzettin Keykavus

Sinop alındı. İlk tersane.

Alaaddin Keykubat - En parlak dönem

- Alanya - Alaiye alındı.
- Kırım'ın Suğdak limanı alındı. (İlk denizasıırı sefer düzenlendi)
- Moğol belası
- 1230-Harzemşahlar ile: Yassıçimen Savaşı. Kazanıldı. Ancak Moğollar (İlhanlılar) ile komşu olundu.
- Gümrük vergileri düşürüldü.
- Sigorta uygulaması
- Mina: liman
- Sivas ticarete bir istasyon merkezi
- Kayseri'de Yabancı Pazarı kuruldu. Diğer şehirlerde Türkmen Pazarı
- Denizciliği bir devlet politikası haline getiren ve süreklilik arz ettiren: ASD
- Konya şehri örnek alınarak: Alaiye

II.Gıyaseddin Keyhüsrev

- Vezir sadettin Köpek
- 1240 - Türk tarihinin ilk dini nitelikli toplumsal ayaklanması: Baba İshak İsyanı. 1242 tarihinde bastırıldı.
- 1243 - Moğollar ile Kösedağ Savaşı yapıldı, kaybedildi.

Kösedağ Savaşı'nın Sonuçları

- Anadolu Türk siyasi birliği bozuldu.
- Anadolu'da ikinci beylikler dönemi başladı. (Türk siyasi birliğinin bozulması Osmanlı'daki Ankara Savaşı'na benzer)
- İlhanlılar, Anadolu'yu tahrip etti.
- ASD, İlhanlılara bağlı hale geldi.
- Savaşın tek olumlu sonucu: Anadolu'da Türk nüfusunu arttı.

ASD KÜLTÜR VE MEDENİYETİ

Sembol	Unvan
Fark yok	Keykavus Keyhüsrev Keykubat Rükneddin
Farsçadan etkilenilmiştir. Resmi dil: Farsça	

- Deniz kuvvetleri komutanları Reisül Bahr, Meliküs Sevahil, Emir'üs Sevahil

- En önemli divan: Divan-ı Ala
- Niyabet-i Saltanat Divanı: Hükümdar merkezde olmadığında devlet işlerini yürüten divan. / Başında: Naib
- Divan-ı Pervane: İktisat topraklarının dağıtımından sorumlu divan. Başkanı:Pervaneci / Osmanlı'da:Nişancı
- Posta Teşkilatı: Divan-ı Berid

- BSD Meliklerin yetkileri geniş
- ASD: Meliklerin yetkileri sınırlı

İlim ve Bilim İnsanları (Önemli)

Haz. Mevlana	Mesnevi Divan-ı Kebir Mektubat
Hacı Bektaşî Veli	Makalat
Yunus Emre	Risaletün Nushiye Divan Eserleri Türkçe
Aşık Paşa	Garipname
Muhyiddin Arabi	Lakabı: Şeyh Ekber Vahdet-i Vücut felsefesini savundu.
Hacı Paşa	Anadolu'nun İbni Sinası. Aydınogulları
Ravendi	Selçuklu Tarihi adlı eserini I.Gıyaseddin Keyhüsrev'e sundu.
Gülşehri	Ferühiddin Attar'ın "Mantıkur Tayr (Kuşların Dili)" adlı eserini Türkçeye çevirdi.
Hoca Dehhani	Selçuklu Şehnamesi Divan edebiyatının kurucusudur.

Ekonomik Yaşam: Ekonominin temeli fütüvvet anlayışına dayalı Şeyh Nasrettin'in kurduğu ahi teşkilatıdır. Bu teşkilatın bir benzeri Avrupa'da kurulan Gild ve Hansa adındaki teşkilatlardır.

Ahilerin Özellikleri

(Abbassilerdeki Fütüvvet teşkilatı gibi) Mahmut Bin Ahmet el Hoyi (Ahi Evran) ahiliğin kuruluş felsefesini, amacını ve çalışmalarını **Letaif-i Hikmet** adındaki kitabında anlatmıştır.

- Merkezleri: Kırşehir, Konya, Kayseri
- Esnaf örgütlenmesi. İslamiyet'i yayma.
- Ahilik teşkilatına gayrimüslimler alınmaz. (Ahiliğin Osmanlı'daki karşılığı lonca ancak Osmanlı'da gayrimüslimler de üye olabilir)
- Kaliteli mal üretmek zorundadırlar.
- Malı değerinden aşağı veya yukarı satamazlar (narh sistemi).
- Kazancın bir bölümü orta sandıkta toplanır. Buradan esnafa kredi verilir.
- Mesleki ve dini eğitim verilir (zaviye).
- Esnaflar gerektiğinde cihata katılır.

NOT: Fatma Bacı da kadınları eğitmek amaçlı "aşına, eşine, işine" dikkat et prensibi ile Bacıyan-ı Rum teşkilatını kurmuştur.

ASD zamanında ilk mimari eserler;

İlk kervansaray: Alay Han
İlk cami: Alaaddin Cami
İlk hastane: Gevher Nesibe Darüşşifası
İlk medrese: Koca Hasan Medresesi

NOT: ASD için sorularda pek fazla padişah ayrımı yapılmaz, olaylar genel sorulur. Fakat "bakır para, altın para, Bizans kaynaklarında Türkiye adının geçmesi, en parlak dönem" gibi olayların padişahları sorularda en çok karşınıza çıkacak olanlardır.

II. BEYLİKLER DÖNEMİ: Köseadağ Savaşı sonrası başladı. (Köseadağ Savaşı: Anadolu Selçuklu Dönemi)

Denizci	Beylik	Denizci	Beylik
+	Karesioğulları: Balıkesir/Çanakkale. Osmanlıya katılan ilk beylik. Osmanlının Anadolu Türk siyasi birliğini sağlama yolundaki ilk adımı. Osmanlı donanma gücüne sahibi oldu. Osmanlının Rumeliye geçişine ortam hazırlandı.	-	Karamanoğulları: Karaman, Konya. Anadolu'daki en güçlü beylik. Kendisini ASD'nin devamı olarak görmektedir. Osmanlı Devleti'ni en çok uğraştıran beyliktir. Karamanoğlu Mehmet Bey Türkçeyi resmi dil ilan etti.
-	Osmanoğulları: Söğüt/Domaniç	+	Candaroğulları (İsfendiyaroğulları): Sinop, Kastamonu, Samsun
+	Hamitoğulları: Isparta/Antalya/Eğirdir. Osmanlıya para yoluyla katılan beylik.	+	Çobanoğulları: Kastamonu
-	Germiyanogulları: Kütahya. Osmanlıya çeyiz, vasiyet yoluyla katılmıştır.	+	Menteşeoğulları: Muğla
+	Saruhanogulları: Manisa	+	Pervaneogulları: Sinop
-	Dulkadiroğulları: Maraş, Elbistan Yavuz Sultan Selim 1515 - Turnadağ Savaşı ile son veriyor. Osmanlıya savaş yoluyla katılan son beylik.	-	Sahipataogulları: Afyon
+	Ramazanoğulları: Adana çevresi Osmanlıya katılan son beylik (vasiyet yoluyla bağlandı)	-	Tacettinoğulları: Niksar
-	Eretnalılar ve Kadı Buhanettin: Sivas ve çevresi	-	Eşrefoğulları: Beyşehir
+	Aydınoğulları: İzmir, Tire, Aydın		

OSMANLI DEVLETİ (1299-1922) Oğuzların Bozok Kolu, Günhan Soy, Kayı Boyu, Karakeçili Aşireti				
KURULUŞ DÖNEMİ (1299-1453) Beylikten Devlete Geçiş	YÜKSELME DÖNEMİ (1453-1579) Dünya Gücü Osmanlı	DURAKLAMA DÖNEMİ (1579-1699) Arayış Yılları	GERİLEME DÖNEMİ (1699-1792) Diplomasi Yılları	DAĞILMA DÖNEMİ (1792-1922) En Uzun Yüzyıl
1299-Bağımsızlık 1453-İstanbul'un Fethi	1453-İstanbul'un Fethi 1579-S.Mehmet Paşa'nın Ölümü	1579-S.Mehmet Paşa'nın Ölümü 1699-Karlofça Anlaşması	1699-Karlofça Anlaşması 1792-Yaş Anlaşması	1792-Yaş Anlaşması 1922-Saltanatın Kaldırılması
Osman Bey Orhan Bey I.Murat I.Bayezid (Yıldırım) Fetret Devri I.Mehmet (Çelebi) II.Murat	II.Mehmet (Fatih) II.Bayezid I.Selim (Yavuz) I.Süleyman (Kanuni) II.Selim	III.Murat III.Mehmet I.Ahmet I.Mustafa II.Osman (Genç) I.Mustafa IV.Murat I.İbrahim IV.Mehmet II.Süleyman II.Ahmet II.Mustafa	II.Mustafa III.Ahmet I.Mahmut III.Osman III.Mustafa I.Abdülhamit III.Selim	III.Selim (1789-1807) IV.Mustafa (1807-1808) II.Mahmut (1808-1839) Abdülmecit (1839-1861) Abdülaziz (1861-1876) V.Murat (93 gün 1876) II.Abdülhamit (1876-1909) V.Mehmet Reşad (1909-1918) VI.Mehmet-Vahdettin (1918-1922)
Osman Bey: Aşiretten Beyliğe G Orhan Bey: Beylikten Devlete G	Sokullu Mehmet Paşa 3 padişah döneminde sadrazam • I.Süleyman • II.Selim • III.Murat	Tereddi ve Tagayyür Dönemi Bozulma ve Yozlaşma Dönemi		Tanzimat Dönemi (1839-1876) Abdülmecit, Abdülaziz, V.Murat I.Meşrutiyet Dönemi (1876-1878) İstibdat Dönemi (1878-1908) II.Meşrutiyet D (1908-1918) İttihat ve Terakki D (1908-1918)
		Islahatçılar (TOKMAK) Tarhuncu Ahmet Paşa II.Osman Kuyucu Murat Paşa IV.Murat I.Ahmet Köprülüler Dönemi	Islahatçılar (III-I-III-I-III) III.Ahmet I.Mahmut III.Mustafa I.Abdülhamit III.Selim	Islahatçılar II.Mahmut Abdülmecit Abdülaziz II.Abdülhamit

OSMANLI DEVLETİ KÜLTÜR VE MEDENİYETİ

Bitinya: Söğüt/Domaniç, Düzce, Bursa, Kocaeli, Bolu, Sakarya, Bilecik, Yalova bölgeleri

Beylik Merkezleri	Devlet Merkezleri
Söğüt Karacahisar Bilecik Yenişehir	İznik (ASD ve Osmanlı) Bursa Edirne İstanbul

Önemli şehzade sancakları:

Bursa, Amasya, Kütahya, Manisa, Trabzon, Konya...

Anadolu dışındaki tek şehzade sancağı: Kefe (Kırım)

Manisa: Darül Mülk

Amasya: Tahtgah-ı Kadim

Mahlaslar/Lakaplar/Unvanlar

Osman Bey: Fahrüddin (Dinin savunucusu)

Orhan Bey: İhtiyarüddin. Sultan'ül Guzad (İlk sultan)

I.Murat: Hüdavendigar

I.Bayezid: Yıldırım (Frenk Yazısı Savaşı ile)

Sultan-ı İklim-i Rum (Niğbolu Savaşı sonrası)

I.Mehmet: Çelebi. Osmanlının ikinci kurucusu.

II.Murat: Koca Murat. Ebul Hayrat (Hayır Babası)

II.Mehmet: Fatih. Avni.

Kayzer-i Rum/Rum Kayseri/Anadolu Kralı

Sultan'ül Bahreyn Hakanül Berreyn

II.Bayezid: Adli

I.Selim: Selimi. Yavuz. İlk halife.

Hadimü'l Haremeyn

(Mekke ve Medine'nin Hizmetçisi)

I.Süleyman: Kanuni. Muhibbi

II. Selim: Selimi. Sarı Selim.

III. Mehmet: Eğri Fatih

II. Osman: Genç Osman

IV.Murat: Muradi. Bağdat Fatih

IV.Mehmet: Avcı

II.Mustafa: İkbali. Hatları günümüze ulaşan tek

Osmanlı padişahı.

III.Ahmet: Necib. Lale devri hükümdarı.

III.Selim: İlhami. Suzi Dilara makamını buldu.

II.Mahmut: Adli

Veraset Sistemi

Ülke hükümdar ve ailesinin ortak malıdır.

I.Murat: Ülke hükümdar ve oğullarındır.

FSM: Ülke padişahındır. Kardeş katli uygulaması.

I.Ahmet: Ekber ve Erşad sistemi (veraset kesinleşti)

Sancak Sistemi

• Başlatan: Orhan Bey

• Sancak sistemi ile tahta ilk çıkan: I.Murat

• Sancak sistemini yasallaştıran: II.Mehmet (Fatih)

• Sancakta yetişerek tahta son çıkan: III. Mehmet

• Sancağa çıkma uygulamasını kaldıran: III.Mehmet

• Sancağa çıkmadan ilk padişah olan: I.Ahmet

Hükümdarın Görevleri

• Ordunun başında sefere çıkar.

• Fatih'e kadar Divan başkanlığı.

• Herhangi bir bölgedeki haksızlığı giderir.

• Ferman: Padişahın yazılı emirleri.

• Hatt-ı Humayun: Padişahın kendi el yazısı ile beyan vermesi. Yazdığı belge.

• Yasakname: Kuralları çiğneyenlere uygulanacak cezaları belirten belge.

• Adaletname: Yöneticilere karşı halkın çıkarlarının korunduğu belge.

• Beratname: Azil ve atama belgesi.

• Amanname: Herhangi birini himayesi altına alması.

• Müsadere: Memur mallarına el koyar.

İlk müsadere uygulayan: Fatih Sultan Mehmet

Uygulanan: Çandarlı Kara Halil Paşa

II.Mahmut zamanında müsadere kaldırılmasına karar verildi. Tanzimat fermanı ile kanunen kaldırıldı.

• Kulluk hakkı: Herhangi bir devşirmeyi öldürebilir. Müsadere ve kulluk hakkı, yargı ile ilgili yetkililerdir.

Orduyu Komuta Edenler

Padişah - Seferi Hümayun

Sadrazam - Serdar-ı Ekrem

Vezir - Serasker

Saraylar

• Bey Sarayı: İlk saray / Orhan Bey

• Topkapı Sarayı: Batı etkisi yok. Fatih

En uzun süre yönetim

• İshak Paşa Sarayı: Ağrı Doğubeyazıt.

İlk kalorifer tesisatı

• Dolmabahçe Sarayı: Osmanlı Parlamento Binası.

Avrupa sarayları örnek alınarak yapıldı.

• Beylerbeyi ve Çırağan Sarayı: Abdülaziz

• Yıldız Sarayı: II.Abdülhamit yönetim merkezi

Sarayın Bölümleri

Birun (Dış/Taşra): Divan toplantıları burada.

(Babüssade kapısı: Birun'u Enderun'a bağlar)

Elçi kabulü. Protokol. Cülus töreni

Enderun (İç): Okul. II.Murat zamanında Edirne'de.

Amaç devlet memuru yetiştirmek. Sadrazam ve vezir gibi üst düzey yöneticiler yetiştirilir.

Devşirilen çocuklar alınır (Merkezi otoriteyi korumak)

İstanbul'u görenler ve Yahudiler devşirilmez.

II.Mahmut kaldırdı (yerine: Mekteb-i Maarif-i Adliye)

Harem (kız) / (yasak - dokunulmaz): Okul

Devşirilen kız çocukları (Merkezi otoriteyi korumak)

Haremin genel sorumlusu: Darüssade Ağası

Erkek çocuk doğuran: Haseki

İlk haseki sultan: Nilüfer Hatun

Not: Enderun & Harem: Sadece Müslümanlar girer.

Divan-ı Humayun

• Birun'da toplanır (Babüssade Kapısı - Kubbealtı)

• Fatih'ten itibaren başkan: Sadrazam

• Padişahların toplantıları izlediği yer: Kasr-ı Adl

• Alınan kararlar: Hüküm / Defter: Mühimme

• Divan Kalemleri:

Beylikçi, Tahvil, Rüus, Amedi, Vakanüvislik

• Orhan Bey kurdu. II.Mahmut kaldırdı.

Yerine → Nazırlıklar/Bakanlıklar/Heyet-i Vükela

• İkinci Divanı: İkinci namazı sonrası.

Başkan sadrazam

• Galebe Divanı: Yabancı elçiler kabul edilir.

• Sefer Divanı: Savaş sırasında toplanır.

• Çarşamba Divanı: İstanbul sorunları.

Sadrazam konağında toplanır.

• Cuma divanları: Yargı işlerine bakılır.

• Ayak Divanı: Savaş ilanı ve ülke güvenliğini tehdit eden hallerde toplanan divan. Halkın şikâyetleri dinlenir.

• Ulufe Divanı: Maaş dağıtmak için toplanır.

[Kılıç alayı: Fatih'ten itibaren padişahlar Eyüp Sultan'da kılıç kuşanıp görevlerine başlamışlardır.]

Divan Üyeleri

Padişah: Fatih'e kadar divanda başkan.

Sadrazam (1tane): Padişahın mutlak vekili.

Padişahın mührünü taşır.

Serdar-ı Ekrem unvanıyla sefere çıkar. Yerine Sadaret

Kethüdasını atar. Verdiği emirler: Buyruldu

Vezir/Kubbealtı Vezirleri: Bakan.

Sadrazam yardımcısı. Sayıları giderek arttı.

Defterdar: İlk Müslümanlarda: Müstevfi

Günümüzün Maliye bakanı

İlk defterdarlık I.Murat zamanında kuruldu.

İki tanedir (Rumeli>Anadolu)

Kazasker: Adalet ve Milli Eğitim Bakanı

Müderris ve kadı ataması, büyük askeri davalar

2 tane (Rumeli>Anadolu)

Doğuştan Müslüman olması ve medrese çıkışlı olması

zorunludur. Tuttuğu defter: ruznamçe

Nişancı (1tane): Selçuklularda: Pervaneci

İç ve dış yazışmalar. Fatih zamanında üye oldu.

İlk atamasını Fatih yaptı.

Tuğra - Tahrir - Tımar kayıtları - Tapu kadastro (4T)

Örfi hukukun divandaki temsilcisidir.

(Örfi Hukukun Selçukludaki temsilcisi: Emir'i Dad)

Reisülküttap (1tane): Dış yazışmalar Nişancıdan

ayrıldı (17.yy). Divanın toplantı gündemini belirler.

Doğal üye değil.

Kaptanı Derya (1tane): Donanma komutanı.

Kanuni döneminde üye oldu.

Doğal üye değil. İstanbul'da ise divana katılır.

Yeniçeri Ağası(1tane): Kara kuvvetleri komutanı.

İstanbul'un güvenliğinden sorumlu.

Doğal üye değil. Rütbesi vezir ise katılır.

Şeyhülislam (müftü): Diyanet işleri başkanı.

Doğal üye değil. Protokolde=Sadrazam.

Fatih zamanında üye oldu. İfta, fetva, cevas

II.Mahmut kaldırdı → Bab-ı Meşihat Dairesi

İlk Sadrazam: Çandarlı Halil Paşa

İlk Vezir: Alaaddin Paşa

İlk Kazasker: Çandarlı Kara Halil Paşa

İlk Kaptan-ı Derya: Karamürsel Paşa

Divana Katılan İlk Kaptan-ı Derya:

Barbaros Hayrettin Paşa (Kızıl Sakal/Hızır Reis)

İlk Şeyhülislam: Molla Fenari

Son Şeyhülislam: Mehmet Nuri Efendi

İlk Kadı: Dursun Fakih (Osman Bey dönemi)

- Zamanla sayısı artanlar: Defterdar-Vezir-Kazasker

- Sonradan üye olanlar / Doğal üye olmayanlar:

Kaptanı Derya-Reisülküttap-Şeyhülislam-Y.Ağası

Başkentte yönetim (İstanbul)

• Boğazlardan sorumlu: Kaptan-ı Derya

• Şehrin genel düzeni: Sadrazam

• Belediye işleri: Şehremini

• Güvenlik: Yeniçeri Ağası

• Geceleri güvenliği sağlayan: Asesbaşı

• Suç işleyen ve şehrin düzenini bozan yeniçerileri

denetleyen: Muhsir Ağa

• İmar işleri: Mimarbaşı

• Çarşı pazar denetim : Muhtesip

• Adalet: Taht kadısı. En yüksek mülki amiri:

TAHT KADISI (diğer kadılar: mevleviyet kadısı)

Klasik Dönem Taşra Teşkilatı

Birim	Güvenlik	Adalet	Yönetici
Eyalet	Subaşı	Kadı	Beylerbeyi
Sancak	Subaşı	Kadı	Sancakbeyi
Kaza	Subaşı	Kadı	Kadı
Köy	Yiğitbaşı	Kadı Naibi	Köy Keth.

1871 - Vilayet Nizamnamesi - Abdülaziz

Birim	Yönetici
Eyalet (Vilayet/İl)	Vali
Liva (Sancak)	Mutasarrıf (Kaymakam)
Kaza	Kaza Müdürü
Nahiye	Nahiye Müdürü
Köy	Muhtar

Saliyaneli Eyaletler (Yıllıklı / Maaşlı / Vergi)

• Tımar uygulanmaz. Merkeze uzak. İltizam (ihale)

• Kazanan: Mültezim - Giriş bedeli: Muaccele

• Ömür boyu veriliyorsa: Malikâne

• Sistem kaldırıldıktan sonra bölgeye atanan vergi

memurları: Muhassıl (tanzimatta)

• Cezayir, Tunus, Trablusgarp, Mısır, Bağdat, Habeş,

Yemen

Saliyanesiz Eyaletler (Yıllıksız / Maaşsız / Vergisiz)

• Maaş verilmez toprak verilir. Tımar sistemi. Toprağı

verimli. Merkeze yakın.

• Rumeli, Budin, Bosna, Anadolu, Karaman, Sivas,

Erzurum, Halep, Musul, Şam, Anadolu, Diyarbakır,

Trabzon, Kars

Yurtluk - Ocaklık (Aşiretlere)

Dersim, Çölemerik (Hakkari)

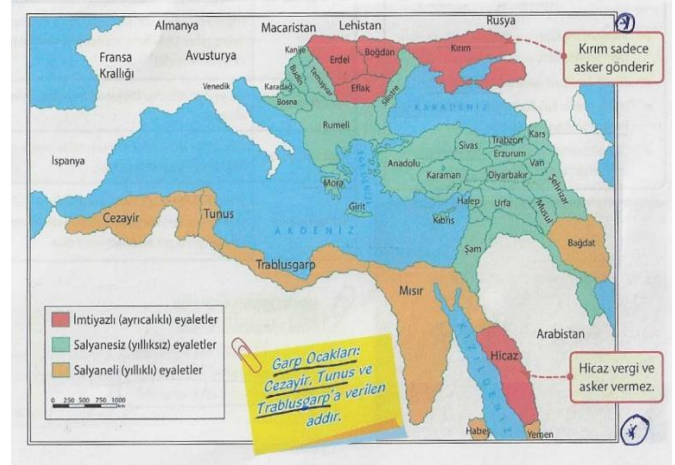
İmtiyazlı Eyaletler (Ayrıcalıklı)

• En ayrıcalıklı: Hicaz. Başında Emir. Vergi vermez

asker göndermez.

• Eflak-Boğdan: Memleketeyn

• Kırım, Erdel

(Kaynak: Birol Yetimoğlu İdeal Tarih Konu Anlatımı Kitabı)

Toprak Yönetimi

Mülk Araziler

Öşri ve Haracı (Öşür ve Haraç: Ürün vergisi)

Miri Araziler

Malikâne: Geliri üst düzey başarılı devlet adamlarına

Yurtluk: Sınır boylarındaki akıncılara

Ocaklık: Kale ve tersanelere

Mukataa: İltizam usulü.

Geliri doğrudan hazineye aktarılır.

Paşmaklık: Geliri hanedan mensubu kadınlara.

Metruk: Geliri ortak alan. Pazar yeri, yaylak, otlak vs

Mevat: Ölü toprak. Çorak, taşlık, bataklık.

Arpalık: Ek gelir veya emekli maaşı.

Vakıf: Geliri hayır amaçlı sosyal kuruluşlara.

vakfedilen mal: mevkuf

vakıf başkanı: mütevellî

İlk vakıf teşkilatı: Orhan Bey

Dirlik: Has, zeamet, tımar

Has: Geliri 100 bin akçeden fazla olan araziler.

Zemaet: Geliri 20-100 bin akçe arası.

Tımar: Geliri 20 bin akçeden az.

Örfi Vergiler

Avarız: Olağanüstü hallerde.

Derbent resmi: Geçit ve yollardan geçiş vergisi.

İzn-i Sefine: Boğazlardan geçen gemilerden alınır.

Çif Resmi (Çifthane): Arazi vergisi (Müslüman)

Çiftbozan: Toprağı boş bırakan çiftçiden alınır.

İспенç: Arazi vergisi (Gayrimüslim)

İhtisap: Pazar ve panayır yerlerinden alınır.

Bac Resmi: Pazar yerlerindeki esnaftan.

Mücerred: Evlenme çağındaki bekar çiftçilerden.

Bennak: Evli çiftçiden alınır.

Arusane: Evlilik sırasında kız tarafından alınan vergi.

Cerime: Suç işleyenlerden alınan vergi.

Şeri Vergiler

Öşür, Haraç, Cizye, Ağnam.

Öşür: Müslüman çiftçiden alınan 1/10 ürün vergisi

Haraç: Gayrimüslim çiftçiden alınan 1/5 ürün vergisi

Cizye: Askerlik yapmadıkları için askerlik çağındaki

Gayrimüslim erkeklerden alınan vergi. Çocuk, kadın, ihtiyar, engelli, din adamlarından alınmaz.

Ağnam: Küçükbaş hayvancılık yapanlardan alınır.

Yöneten ve Yönetilenler

Yönetici Sınıf: Seyfiye, İlmiye, Kalemiye

Yönetilen: Halk (reaya)

Seyfiye (Kılıç)	İlmiye
Ehl-i Kılıç / Ümera Yönetici - Asker Padişah Sadrazam (1) Vezir Yeniçeri Ağası (1) Kaptanı Derya (1) Beylerbeyi Sancakbeyi Subaşı Tımarlı sipahi	Ehl-i Şeri/Ulema Din/Hukuk/Eğitim Türk ve Müslüman doğmak zorunda. Devşirme olamaz. Medrese çıkışlı olmalı. Şeyhülislam (1) Kazasker (2) Kadı, Naib, Molla, İmam, Müezzin, Vaiz, Müderris Muid, Nakib-ül Eşraf
Kalemiye - Bürokrasi - Ehl-i Kalem	
Nişancı (1) Defterdar (2) Reisülküttap (1) Defter Emini, Katipler, Sadaret Kethüdası	

Nakib-ül Eşraf: Peygamber soyundan gelenlerin kaydını tutan görevli.

Hukuk

- Şeriat > Örfi
- Kazasker - temyiz
- Kadı: Sivil ve yerel otoriteden etkilenmez.
- Yargı bağımsız. Kadı ceza uygulamaz, emir verir cezayı denetler.
- Kadı kararlarını Şeriye Sicillerine kaydeder.
- Şeriye Sicillerindeki miras defteri: Tereke Defterleri

Mahkemeler ve Özellikleri	
Klasik Dönem	Tanzimat Dönemi
Şeri Cemaat Konsolosluk	Nizamiye (Karma) M. Ticaret Mahkemeleri

Gayrimüslimlerin kendi iç hukuki sorunlarını çözen: Cemaat Mahkemeleri

Eğitim

- Eğitimin ilk basamağı: Sıbyan mektebi (4-6 yaş)
- Çocuklar amin alayı ile derse başlar.
- Şehzadegan Mektebi: 7 yaşına gelen şehzadeler 12 yaşına kadar burada ders alır.
- Yapılan ilk ders: Bedi Besmele
- İlk Medrese: İznik Orhaniyesi (Orhan Bey)
- Günümüze kalan en eski medrese: Süleyman Paşa (İznik)
- Fatih: Sahn-ı Seman ve Tetimme Medreseleri
- Kanuni: Süleymaniye medresesi
- Medresede öğretim dili: Arapça
- Başarısız öğrenciye "taşraya çıkma cezası"
- Öğrencinin doğduğu yere gidip halka ders anlatmasına "cerre çıkmak" denir.
- Softa → Danişment → Muid → Mülazım → Müderris
- Muid: mezun - stajyer öğretmen. Öğretmen olmak istemiyorsa ihtisas medreselerine gider.
- Mülazım: Atama bekleyen
- Diploma: İcazetname

İptiadi	İlkokul
Rüştiye	Ortaokul
İdadi	Lise
Sultani	Lise - Padişah Çocuğu
Darülfünun	İstanbul Üniversitesi

Ticaret/Ekonomi

Lonca Teşkilatı

- Gayrimüslimler de girer. (Ahilikte giremiyordu)
- Loncanın başında: Pir / Şeyh
- Esnaf/devlet ve esnaf/halk arasındaki ilişkiyi düzenleyen, şeyh yardımcısı: Kethüda veya Kahya
- Esnafı koruyan, cezalandıran: Yiğitbaşı
- Esnafı denetleyen: Muhtesip
- Teşkilatın anayasası: Fütüvvetname
- Gedik: İş yeri açma ruhsatı
- Ehli Hibre: Malın kalitesini kontrol eden.
- Hirfet: Fırıncı, kasap vs. Küçük Esnaf
- Karıştırma: Ehli Hiref: Sanatta üslup ve sanat akımlarının belirlenmesinde etkin rol oynayan grup

- Maliyenin başında: Defterdar
- Şifreli yazı: Siyakat
- Vergiler tahrir defterlerine yazılır. Yazan: Muharriir
- İlk açılan banka: Bank-ı Dersaadet
- Para basmaya yetkili İngiliz bankası: Bank-ı Osmani (Şahane)

- **İlaşecilik:** Malın ülkede yeterince bulundurulması
- **Gelenekçilik:** Mevcut düzeni koruma
- **Fiskalizm:** Gelir en üstte, gider altta
- **Narh:** Devletin fiyatlara müdahale etmesi
- **Merkantilizm:** Zenginliğin ölçüsü toprak değildir, değerli madenlerdir anlayışı
- **Makyavelizm:** Amaç için her yol mübah
- **Tağşiş:** Paraları kırpma
- **Kızıl (züyuf) Akçe:** Paradaki gümüş oranının azaltılması, bakırın artırılması
- **Kapan Emni:** Malın dağıtımından sorumlu
- **Bezirgan:** Büyük tüccar
- **Muhtesip:** Çarşı ve pazarı denetleyen/zabıta
- **Derbent Teşkilatı:** Yol, geçit, köprü.
- **Menzil Teşkilatı:** Mesafe. Tatar denilen ulaklar haberleşmeyi sağlar.
- **Mekkari Tarifesi:** Özel ulaşım şirketleridir. Günümüzün kargo veya nakliyat firmalarıdır. Yolcu ve mal taşır.

Mimari, Sanat, Müzik, İslahat

Erken Dönem/Klasik Dönem/Geç Dönem

- İlk Cami: Hacı Özbek Cami - Orhan Bey
- Klasik dönem: Mimar Sinan. İlk eseri Halep'te Çiraklık Eseri: Şehzade Cami
- Kalfalık Eseri: Süleymaniye Cami
- Ustalık Eseri: Selimiye Cami (UNESCO)
- Mostar Köprüsü: Mimar Hayrettin
- İlk 6 minareli cami. Sultan Ahmet Cami
- Blue Mosque. Sedefkar Mehmet Ağa
- Batılı İlk Eserler: III.Ahmet Çeşmesi
- Nuru Osmaniye Cami (Batı tarzı ilk dini eser)
- Selatin Cami: Sultanların yaptırdığı camiler

-- Hatları günümüze ulaşan tek padişah: II.Mustafa
-- Amasyalı Şeyh Hamdullah: Hattatların Kiblesi
Osmanlıda hat sanatının kurucusu
-- Minyatür: Perspektif kuralı yok. Nakkaş / Musavver
Nakkaşlar:

Gül koklayan Fatih Portresi: Nakkaş Sinan
(minyatürü portre görünümüne geçiren)
Matrakçı Nasuh, Nakkaş Osman, Levni (Lale Devri)
-- Resmini yaptıran ilk padişah: Fatih (Bellini)
-- Resmini devlet dairelerine astıran: II.Mahmut
-- İlk resim sergisi: Şeker Ahmet Paşa
-- İlk kasın ressam: Mühri Müşvik
-- Müzecilik faaliyetlerini başlatan: Osman Hamdi Bey
Sanayi Nefise Mektebi (II.Abdülhamit)
Atatürk döneminde Güzel Sanatlar Lisesine çevrildi.
Asar-ı Atika Müzesi / İstanbul Arkeoloji Müzesi
Osman Hamdi Bey eserleri: Kaplumbağa Terbiyecisi,
Silah Taciri, Kur'an Okuyan Kız
-- Anıtkabir mimarları: Emin Onat/Orhan Arda
-- Müzik İlminin Şeyhi: Buhurizade İtri Efendi
Nevakar makamı. 100tl'nin arkasında.
-- II.Mahmut - Mızıkayı Humayun
-- III.Selim, Suzi Dilara makamını buldu.
-- İlk batı tarzı müzik dersi alan: Abdülmecit
-- Tezhip: Kitap süsleme. Müzehhip. Kara Mehmet
-- İlk özel matbaa: Lale Devri
-- İlk resmi matbaa: III.Selim. Matbaa-ı Amire
-- İlk resmi gazete: Takvim-i Vekayi
-- Yarı resmi gazete: Ceride-i Havadis
-- İlk özel gazete: Tercümanı Ahval
Şinasi ve Agah Efendi
-- 1862 - Tasvir-i Efkâr

-- Muhbir Dergisi - Ali Suavi
-- İlk mizah dergisi - Diyojen
-- Mukadderat - Fatma Aliye
-- Okçuluk ile uğraşan: Kemankeş
-- Hünarlı At Binicisi: Cündi
-- Osmanlı millî olimpiyat komitesini kuran:
Selim Sırrı Tarcan
-- Osmanlının katıldığı ilk ve son olimpiyat:
Stockholm Olimpiyatları
-- Dünyanın ilk hayvan hastanesi: (Bir vakıftır)
Gurabahane-i Lâklakan (Leylek Hastanesi)
-- İlk ıslahat yapan: II. Osman
-- Batı tarzı ıslahatlar: Lale devri (III.Ahmet)
-- Batı tarzı ilk askeri ıslahat: I.Mahmut
Batıdan getirilen ilk ıslahatçı:
Comte de Bonneval (Humbaracı Ahmet Paşa)
-- Radikal yönde ilk ıslahat yapan: III.Selim

III.Ahmet

Gerçek Davud Ağa - Tulumbacılar Ocağı - İtfaiye

I.Mahmut

Comte de Bonneval - Humbaracı Ahmet Paşa

III.Mustafa

Baron de Tott - Sürat Topçuları Ocağı

Sosyal Kurumlar

- Darülaceze: Kimsesiz çocuklar, engelliler ve muhtaç kişileri barındıran kuruluştur.
- Darüşşafaka: Çocuk yurtları
- Darüleytam: Yetimler yurdu
- I.Dünya Savaşı'ndan sonra önemi artmıştır.
- Darülbedayi: Tiyatro
- Darülelhan: Konservatuar
- Hamidiye Etfal: Çocuk hastanesi.
- İlki II. Abdülhamit döneminde açılmıştır.
- Vakıf Gureba: Kimsesizler hastanesi
- Donanma Cemiyeti: Yetim çocuklar için piyano uygulamasını hayata geçirmiştir.
- Darülmesai: Askeri eşya dikim yeri
- Hilal-i Ahdar: Yeşilay
- Hilal-i Ahmer: Kızılay
- Himaye-i Eftal: Çocuk esirgeme kurumu
- Darülfünun: İstanbul Üniversitesi

Resmi dili Türkçe olanlar:

Karahanlılar-Karamanoğulları-Memlûkler-Osmanlı

Bilim İnsanları

Ali Kuşçu (15.yy): Fatih dönemi.

İsmi NASA tarafından Ay'daki bir kraterle verildi.

İstanbul'un enlem boylamını ölçtü.

Ayasofya Medresesinde müderris.

Eserleri: Risale-i Muhammediye ve Risale-i fi'l Fethiyye

Akşemsettin (15.yy): Fatih'in Hocası. Mikrobu keşfetti.

Eseri: Risaletü'n Nuriye

Sabuncuoğlu Şerafettin (15.yy): Fatih dönemi.

Türk Plastik Cerrahisinin Babası.

DeneySEL Farmakolojinin Kurucusu sayılır.

Eserleri: Mücerrebname, Kitabül Cerrahiyyetül Haniye

Altunizade (15.yy): Fatih dönemi. Ürolog.

Matrakçı Nasuh (16.yy): Yavuz ve Kanuni dönemi.

Beyan-ı Menazil-i Sefer-ul Irakeyn

Takiyüddin Mehmet (16.yy): III.Murat dönemi.

Osmanlıda ilk rasathaneyi kurdu.

Piri Reis (16.yy): İlk dünya haritasını çizdi ve Yavuz'a sundu. Kitab-ı Bahriye eserini Kanuni'ye sundu.

Seydi Ali Reis (16.yy): Eserleri:

Miratül Memalik/Memleketlerin Aynası ve Muhit / Yön

Ebussud Efendi (16.yy): En ünlü Şeyhülislam. Kanuni

Katip Çelebi (17.yy): Hacı Halife/Hacı Kalfa

Eserler: Keşfü'z Zünun, Cihannüma

Evliya Çelebi (17.yy): Seyahatname

Lagari Hasan Çelebi (17.yy): IV.Murat zamanında.

İlk roketle uçuş denemesi.

Hazerfan Ahmet Çelebi (17.yy): IV.Murat dönemi.

Yapay kanatla Galata'dan Üsküdar'a uçan ilk insan.

İlk başarılı uçuş.

Naima (17.yy): Osmanlının ilk resmi vakanüvisi (tarihçi). Eseri: Naima Tarihi

Abdurrahman Şeref: Osmanlının son vakanüvisi

Ahmet Cevdet Paşa (19.yy): Hukukçu ve tarihçi

Mecelleyi hazırlayan komisyon başkanı

Eserleri: Tarihi Cevdet, Kısas-ı Enbiya

Kınalızade Ali Efendi: Ahlak-ı Ali kitabı

Şeyh Bedreddin: Eseri: Varidat

Erzurumlu İbrahim Hakkı: Marifetname eseri

Şinasi: Batıyı örnek alan ilk şair, ilk oyun yazarı ve ilk özel gazete yazarı.

Namık Kemal: İlk tarihi roman Cezmi. İlk edebi roman İntibah. Atatürk Namık Kemal için "Türk milletinin yıllardır beklediği ses" demiştir.

Eserlerinde vatan sevgisinden bahseder.

ORDU- İlk ordu: Yaya Müsellem (Orhan Bey)			
Kapıkulu ordusu		Eyalet Ordusu ve Diğer Kuvvetler	
- I.Murat döneminde Edirne’de kuruldu - Sayısı az. İstanbul, Merkez Ordusu - Ulufe (maaş), cülus bahşişi alırlar. - Önce pençik sonra devşirme sistemi - Evlenmeleri, başka işle uğraşmaları yasak. En etkili ocağı: Yeniçeri. Sefer öncesi okudukları dua: Gülbank - Acemi birliğinden diğer ocaklara geçme: Kapiya Çıkma, Bedergah		- En kalabalık: tımar - Tımandan gelen asker: Cebelü - Sekban - saruca: Ücretli Asker	
		Tımarlı Sipahiler Akıncılar Azaplar Deliler Beşliler Gönüllüler Yaya ve Müsellem Sakalar Derbentçiler Turnalar Martolos Cerahorlar Voynuklar	
Kapıkulu Piyadeleri	Kapıkulu Süvarileri		
Acemi Ocağı	Sipahiler		
Yeniçeri Ocağı	Silahtarlar		
Topçu Ocağı			
Cebeci Ocağı	Sağ Ulufeciler		
Top Arabacıları	Sol Ulufeciler		
Lağımçı Ocağı			
Humbaracı Ocağı	Sağ Garipler		
Bostancılar	Sol Garipler		

KAPIKULU PİYADELERİ

Acemi Ocağı:

Yeniçeri Ocağı:

Topçu Ocağı: Top dökmek, top mermisi yapmak

Cebeci Ocağı: Silah yapımı, tamiri

Top Arabacıları: Top arabası yapma

Lağımçı Ocağı: Tünel kazarak fitil döşeyerek kale duvarı yıkma

Humbaracı Ocağı: Mermi, el bombası, havan topu yapmak

Bostancılar: Saray, kasır, köşkleri koruma

KAPIKULU SÜVARİLERİ

Sipahiler ve Silahtarlar: Padişahın çadırını korur.

Sağ ve Sol Ulufeciler: Saltanat sancağını korur.

Sağ ve Sol Garipler: Hazineyi korur.

EYALET ORDUSU VE DİĞER KUVVETLER

Tımarlı Sipahiler:

Akıncılar: Sınır boylarında görev yapar.

Azaplar: Ordunun en önünde savaşır. Yeniçerinin önünü açar. Bekar erkekler.

Deliler:

Beşliler:

Gönüllüler:

Yaya ve Müsellem:

Sakalar: Ordunun su ihtiyacı

Derbentçiler: Yol, köprü, geçit muhafızları

Turnalar: Ordunun haberleşmesinden sorumlu

Martolos: Geçitlerde güvenlikten sorumlu Hristiyan askerler

Cerahorlar: Sınırlardaki ordu ağırlıklarını nakletmek ve inşaatlarda çalışmak üzere bulundurulmuş kısım. Hristiyan askerler

Voynuklar: Balkanlarda atların bakımından sorumlu Hristiyan askerler

Deniz Kuvvetleri

-- Karesioğullarını alınca donanmamız oldu (Orhan Bey)

-- Komutan: Kaptanı Derya / Asker: Levent

-- İlk kaptanı derya: Karamürsel Alp.

-- Divana katılan ilk Kaptanı Derya: Barbaros Hayrettin Paşa (Hızır Reis)

-- Yıldırım Bayezid Döneminde: Gelibolu Tersanesi

-- En büyük tersane: Haliç

-- Fatih'in Kırım'ı almasıyla Karadeniz Türk gölü oldu.

-- Preveze ile Akdeniz Türk gölü oldu. Kanuni zamanı. Donanma günü.

Yakılan Donanmalar			
İnebahtı	Çeşme	Navarin	Sinop
Haçlı	Ruslar	Rusya İngiltere Fransa	Ruslar

Hava Kuvvetleri Kurucusu - Mahmut Şevket Paşa (1912)

Kapıkulu Ordusu (Merkez Ordusu)		Eyalet Ordusu
Kapıkulu Piyadeleri (Yayalar)	Kapıkulu Süvarileri (Atlılar) / (Altı Bölük Halkı)	
Acemioğlanlar Yeniçeriler Topçular Lağımcılar Humbaracılar Cebeciler Bostancılar Top arabacıları	Silahtarlar - Sipahiler Sağ Ulufeciler - Sol Ulufeciler Sağ Garipler - Sol Garipler	Tımarlı Sipahi Akıncılar Azaplar Deliler Gönüllüler Beşliler Yaya ve Müsellemeler Sakalar Derbentçiler Turnalar/Tatarlar Voynuklar Martolos Bozanalar Meşaleciler Cerahorlar

<u>YEDİİKLİM TG 2</u> Osmanlı Devleti'nde I. Yaya-Müsellem II. Topçu III. Cebeci askeri birliklerinden hangileri kapıkulu ordusunda görev almaktadır? A. Yalnız I B. Yalnız II C. I ve II D. II ve III E. I, II ve III	<u>HÜKÜMDAR SORU BANKASI</u> Aşağıdakilerden hangisi kapıkulu piyadelerinden değildir? A. Yeniçeriler B. Topçular C. Lağımcılar D. Cebeciler E. Silahtarlar	<u>HÜKÜMDAR SORU BANKASI</u> Aşağıdakilerden hangisi eyalet askerleri arasında değildir? A. Sakalar B. Turnalar C. Azaplar D. Humbaracılar E. Beşliler
<u>BENİM HOCAM SORU BANKASI</u> Aşağıdaki askeri sınıflardan hangisi Kapıkulu askerleri arasında bulunmaz? A. Humbaracılar B. Bostancılar C. Lağımcılar D. Cebeciler E. Sakalar	<u>PEGEM SORU BANKASI</u> Osmanlı ordu teşkilatında yer alan; I. Cebelülür II. Cebeciler III. Garipler Askeri birliklerinden hangileri üç ayda bir "ulufe" adı verilen maaş alır? A. Yalnız I B. Yalnız II C. Yalnız III D. I ve III E. II ve III	<u>PEGEM SORU BANKASI</u> Aşağıdakilerden hangisi, Osmanlı Devleti'nde "Altı Bölük Halkı" olarak da nitelendirilen kapıkulu süvarileri içinde yer alır? A. Martoloslar B. Farisanlar C. Sağ-Sol Ulufeciler D. Cerahorlar E. Kalyoncular

OSMANLI DEVLETİ KURULUŞ DÖNEMİ

OSMAN BEY/Fahruttin - Dinin Savunucusu

- Yunthisar, Yarhisar, İnegöl, Karacahisar alındı.
- İlk kadı ataması (Dursun Fakih).
- Koyunhisar (Bafeon) Savaşı kazanıldı. Bizans ile ilk savaş. Bilecik alındı. Merkez yapıldı. Demir işlendi.
- İlk vergi - Bac vergisi
- İlk defa para basıldı - bakır para - akçe - mangır
- İlk defa tımar sistemi uygulandı.
- Osman Bey, Şeyh Edebalı'nın kızı Bala Hatun ile evli

ORHAN BEY / İhtiyarüddin / Seyfüddin

- Bursa fethedildi. Başkent yapıldı.
- Palekanon (Maltepe) Savaşı kazanıldı. (Bizans)
- İznik fethedildi. Başkent oldu. -- İzmit alındı.
- Karesioğulları alındı. İlk defa bir beyliğe son verildi. İlk defa donanma. İlk tersane-Karamürsel
- İlk kaptan-ı derya: Karamürsel Alp
- Gelibolu fethedildi. Gelibolu Fatih: Süleyman Paşa
- İbni Batuta seyahatnamesinde Orhan Bey için: "Türkmen Hükümdarlarının En Ulusu"
- İlk kez Rumeli'ye geçiş (Çimpe kalesi)
- Gümüş para basıldı (akçe-sikke)
- İlk saray - Bey Sarayı - Bursa
- İlk düzenli ordu - Yaya ve müsellemler
- İlk cami - Hacı Özbek Cami
- Divan-ı Hümayun kuruldu.
- İlk vezir: Alaaddin Paşa
- İlk iskan faaliyeti
- İlk imarethane, ilk bedesten, ilk vakıf
- İlk devşirme haseki sultan: Nilüfer Hatun Halofariya
- İlk medrese - İznik Orhaniyesi - İznik
- İlk müderris ataması - Davud-u Kayser
- İlk sultan unvanı - Sultan-ul Guzad

I.MURAT / Hüdavendigâr

- Sistemli tımar ve iskan.
- Ankara tamamen alındı.
- Sazlıdere Savaşı (Bizans)-Edirne alındı.
- Sırpsındığı: İlk Osmanlı-Haçlı Savaşı kazanıldı. Edirne başkent yapıldı.
- Çirmen Savaşı - Sırlar ile - (kazanıldı)
- Osmanlı öncü kuvvetleri Bosnalı ve Sırlar tarafından Ploşnik'te bozguna uğratıldı.

- I.Kosova: Büyük bir Haçlı ordusuna karşı ilk zafer. İlk defa top kullanıldı. Sırp Kralı Lazar öldü. I.Murat Sırpı Miloş tarafından şehit edildi. Osmanlı'da ilk ve son kez bir padişah savaşta şehit edildi. Türk bayrağının şekli ortaya çıktı.
- Çeyiz yoluyla Germiyanogulları, para yoluyla Hamitoğulları'nın bir kısmı alındı (tamamını: yıldırım) Karamanoğulları ile savaş yapıldı. Konya alındı.
- Sadrazam (Vezirazam), Defterdarlık, Kazaskerlik
- Rumeli Beylerbeyliği kuruldu. Merkez: Manastır. Beylerbeyi: Lala Şahin Paşa
- İlk defa kapıkulu ocağı kuruldu - Edirne
- Acemi, Topçu ve Yeniçeri Ocakları kuruldu.
- İlk pençik sistemi. Mevlana Rüstem'in (Molla) önerisi
- Tarihçi Gibbons, I.Murat: "Hükümdarlığı sırasında Hristiyanlara papalıktan daha iyi muamele etmiştir"

YILDIRIM BAYEZİD / ŞİMŞEK-Yıldırım unvanını

- Osmanlı'nın ilk darüşşifasını yaptırdı. İlk cülus bahşişi dağıtan padişah. Bürokrasiyi oturtan padişah.
- Anadolu Türk Siyasi Birliğini geniş ölçüde sağlayan ilk Osmanlı padişahı Yıldırım Bayezid'dir.
- Haçlılar ile Niğbolu Savaşı yapıp kazanıldı. Savaş sonunda halife "Sultan-ı İklim-i Rum" unvanını verdi. Bu savaşın ganimetleriyle Bursa Ulu Cami yapıldı.
- 1391-1401- İstanbul 4 defa kuşatıldı. Kuşatmalar için Güzelcehisar (Anadolu Hisarı) yapıldı. Doğu'da Timur tehlikesi görülünce Bizans ile anlaşma yaptı kuşatmayı kaldırdı: İstanbul'da bir Türk mahallesi kurulacak, burada Türklerin davalarına bakmak için bir kadı tayin edilecek, Bizans her yıl vergi verecek.
- Kuşatmaların başarısız olma nedenleri: Karamanoğullarının 2 defa isyanı, Niğbolu Savaşı, Ankara Savaşı
- Anadolu Beylerbeyliğini kurdu. Merkez: Kütahya. Beylerbeyi: Kara Timurtaş Paşa
- Ankara Savaşı'nın Nedenleri: Timur'dan kaçan Kara Yülük Osman ve Celayirli Ahmet'in Yıldırım'a sığınması, Akkoyunluların ve Anadolu beylerinin Timur'u kışkırtması, Timur'un Sivas'ı işgali, Timur'un Çin'e yapacağı sefer öncesi arkasında güçlü bir devlet bırakmak istememesi, Timur'la Yıldırım arasındaki mektuplaşmalar, Her ikisinin Türk dünyasının lideri olmak istemesi

Ankara Savaşı'nın Sonuçları: Fetret devrine girildi. İstanbul'un alınması 50 yıl gecikti. Anadolu Türk siyasi birliği tekrar bozuldu. 1402-1413 Osmanlı taht kavgaları başladı. İlk defa bir Osmanlı padişahı esir düştü. Akkoyunlular doğuda güçlendi. Yıldırım, eşleri ve Mustafa, Timur'a esir düştü. Anadolu tahrip edildi. Yıldırım oğulları:Musa-İsa-Süleyman-Mehmet-Mustafa

- 1402-1413-Fetret Devri (Fasıla-ı Saltanat)
- Musa, İstanbul'u kuşattı. Mehmet tahta geçti. (Çelebi Mehmet). Yıldırım'ı Timur'a esir veren: Esen Buga
- Timur'a esir düşenler: Yıldırım, Sırp eşi: Maria, Türk eşi: Devletşah Sultan, Mustafa Çelebi

1402-Ankara/1243-Kösedağ ortak sonucu: Anadolu'da ikinci kez Türk devletleri kuruldu. ATSB bozuldu. Fetret döneminde Osmanlı neden çok toprak kaybetmemiştir? Önceki tımar ve iskânın faydaları NOT: İstanbul'u kuşatan tek şehzade: Musa Çelebi

ÇELEBİ MEHMET: Osmanlı'nın 2.kurucusu

- Çalı Bey Savaşı: İlk deniz savaşı/Venedik. Deniz gücümüzün Venedik ile yarışmadığını göstermiştir.
- Düzmece Mustafa İsyanı ile uğraşmıştır. II. Murat zamanında tekrar isyan etti. II. Murat idam ettirdi.
- Osmanlı'nın ilk dini-toplumsal ayaklanması: Şeyh Bedrettin İsyanı

II. MURAT - Koca Murat - Ebul Hayrat - Hayır Babası

- Anadolu Türk siyasi birliğini geniş ölçüde sağladı.
- İstanbul'u kuşattı. (Yıldırım - II.Murat - Fatih)
- Edirne'de Enderun mektebi açıldı.
- Macarlar ile savaş sırasında Karamanoğullarının isyanı sonucu iki ateş arasında kalan II.Murat Macarlar ile kuruluş döneminin en kötü anlaşması sayılan 1444 - Edirne Segedin Anlaşmasını yaptı. Osmanlı Macarlar ile 10 yıl boyunca savaşmayacak, aldığı yerleri geri verecek. Karamanoğullarının isyanını bastıran II.Murat tahtı kendi isteğiyle 12 yaşındaki oğlu II. Mehmet'e bıraktı.
- 1444-Varna Savaşı kazanıldı (Haçlılar ile) Bu savaşta II. Murat Serdar-ı Ekrem unvanıyla savaştı.
- 1446-ilk yeniçeri isyanı: Buçuktepe isyanı. Bu olay sonunda II. Mehmet tahtı babası II.Murat'a bıraktı.
- 1448-Haçlılarla II. Kosova Savaşı kazanıldı. Balkanlar kesin olarak Türk yurdu haline geldi. Bu yönüyle tarihimizdeki Miryakefalon'a benzer.

OSMANLI YÜKSELME DÖNEMİ II.MEHMET - FATİH - AVNİ MAHLASI

- Kanun hükümdarı olarak bilinir.
- Bir ayağı Şark'ta bir ayağı Garp'da
- Sultan'ül Berreyn Hakan'ül Bahreyn
- Feth-i Mübin/Parlak Fetih**
- İstanbul'un Fethi Nedenleri**
- Osmanlı toprak bütünlüğünü sağlama
- Boğazlara ve ipek yoluna hakim olma
- Bizans'ın Anadolu beylikleri ile işbirliği içinde olması, onları kışkırtması, taht kavgalarına neden olması; Haçlıları, Avrupalıları kışkırtması
- İstanbul'un ticari açıdan konumu
- İstanbul'un bilim ve kültür merkezi olması (hem neden hem sonuç)
- Hz.Muhammed'in hadisi

Osmanlının Hazırlıkları

- Rumeli (Boğazkesen) Hisarı yapıldı.
- Avrupa Devletleri ile anlaşıldı.
- Karamanoğulları ile saldırmazlık anl.
- Vize ve Silivri kaleleri alındı.
- Şahi topları döküldü. 400 parçalık donanma hazırlandı.
- Mancınık, hareketli kuleler inşa edildi.

Bizans'ın Aldığı Önlemler

- Grejuva (Rum) ateşi geliştirildi.
- Haliç'e zincir çekildi.
- Avrupa'dan yardım istendi.
- İstanbul'un surları güçlendirildi.
- Katolik ve Ortodoks kiliseleri birleştirilmeye çalışıldı.

Grivas Notaras: "İstanbul'da Latin külahı görmektense Osmanlı sarığını görmeyi tercih ederim"

Türk Tarihi Açısından Sonuçları

- Fatih ve Kayser-i Rum unvanları
- Kuruluş bitti. Yükselme başladı.
- Anadolu ve Rumeli toprak bütünlüğü sağlandı.
- İstanbul başkent oldu.
- II.Mehmet Ortodokslar için amanname yayınladı.
- İslam dünyasında saygınlığımız arttı.

Dünya Tarihi Açısından

- Bizans İmparatorluğu sona erdi.
- Orta Çağ kapandı. Yeni Çağ açıldı.
- Kale ve surların toprakla yıkılabileceği anlaşıldı. Derebeylik (feodalite) güç kaybetti. Mutlak krallıklar güçlendi.
- Boğazlar ve ipek yolu Osmanlıya geçti. (Coğrafi Keşifler nedeni olacak)
- Ortodoksların koruyuculuğu 1774 Küçük Kaynarca Anı kadar Osmanlıya geçti. Avrupa'nın dini birliği önleni.
- İtalya'ya giden bilim insanları İtalya'da Rönesans'ın başlamasında etkili oldu.

Fatih, fetih sonrası Ortodoks kilisesinin devamına izin vermiştir. Amaçları:

- Balkanlarda Ortodoksların Osmanlıya bağlılığını artırmak
- Papanın Ortodokslar üzerinde hâkimiyet kurmasını engellemek
- Avrupa Hristiyan birliğinin oluşmasını engellemek / birliği parçalamak

Fatih'in Diğer Fetihleri

BALKANLAR (SABAHEMB)

- Sırbistan (Belgrat hariç), Arnavutluk, Bosna-Hersek, Mora Yarımadası, Eflak-Boğdan

EGE (TELSİM)

- Taşoz, Eğriboz, Limni, Semendirek, İmroz (Gökçeada), Midilli

Rodos kuşatıldı ancak alınamadı.

ANADOLU

- Doğu Anadolu. 1473 Otlukbeli Savaşı. Uzun Hasan (Küçük Türk) ile.
- Karamanoğullarından Karaman ve Konya
- Cenevizlerden Amasra
- Candaroğullarından Sinop ve Samsun
- Trabzon Rum İmparatorluğu-Bizans'ın dirilme umutları sona erdi.

(Mora'yı alması ve Trabzon Rum İmparatorluğuna son vermesi Bizans'ın yeniden kurulmasını önlemek için)

- Kırım - Gedik Ahmet Paşa emrindeki deniz kuvvetleri fethetti. Karadeniz Türk gölü oldu. İpek yolu hakimiyeti sağlandı.

(Çoğunun ekonomik amacı Karadeniz ve ipek yolu ticaretine hakim olmak)

- İlk imtiyaz: Venedik
- Venedik'in İstanbul elçileri: Balyos Venedik'e tanınan ayrıcalıkların amacı Ticari hareketlilik sağlamak Hristiyan birliğini bozmak

AKDENİZ - ZOKA

- Zanta, Otronto, Kefavonya, Ayamavra
- Fatih, İtalya ve Roma'yı fethedip Kızılelmaya ulaşmak istemişti. Gedik Ahmet Paşa Otronto'yu almak için sefere çıktı. Fatih'in ölüm haberini alması üzerine geri döndü.

Fatih Dönemi Diğer Gelişmeler

- "Kanunname-i Ali Osman" yayınlandı. Kardeş katli, sancağa çıkma, cülus, müsadere yasallaştı.

İlk cülus veren Yıldırım Bayezid idi.

İlk müsadere uygulanan: Çandarlı Halil

- İlk kez kulluk sistemi
- İlk kez iltizam sistemi
- Divana nişancı atandı
- Divana sadrazam başkanlık yapacak
- İlk altın para: Sikke-i Hasene
- Haremde evlenme zorunluluğu
- Topkapı sarayı. En uzun süre yönetim
- Çinili Köşk, Kilitbahır Kalesi
- Ayasofya Kilisesi → Fetih Cami
- Sahn-ı Seman, Tetimme Medreseleri
- Enderun mektebini Edirne'de kuran II.Murat idi. Fatih, Topkapı Sarayına taşıdı. Yani İstanbul'da kuran Fatih.
- Ali Kuşçu İstanbul'a getirildi.
- Amirutzes'e harita çizdirdi.
- Portresini yaptıran ilk Osmanlı padişahı. İtalyan ressam Bellini'ye.
- Gül Koklayan Fatih portresi: Nakkaş Sinan bey
- Fatih'in Hocaları: Akşemseddin, Molla Gürani, Molla Ayas, Molla Hüsrev...

Rodos ve Belgrad kuşatıldı, alınamadı. İleride Kanuni alacak.

Örnek (Benim Hocam Soru Bankası)

- I. Cenevizlerden Amasra'nın alınması
 - II. Kırım'ın fethedilmesi
 - III. İsfendiyağullarından Sinop ve Kastamonu'nun alınması
- Fatih Sultan Mehmet zamanında yaşanan hangi gelişmeler Anadolu Türk siyasi birliğini sağlamaya yöneliktir?
- A) Yalnız I
B) Yalnız III
C) I ve II
D) I ve III
E) II ve III

Cevap: Cenevizler Türk değil, Kırım Anadolu'da değil. Bunlar olamaz.

B / Yalnız III

Örnek (Pegem 5000 Soru Bankası)

- I. Akkoyunlu Devleti'nden Doğu Anadolu'nun alınması
- II. 1460'ta Cenevizlerden Amasra'nın alınması
- III. Konya ve Karaman'ın ele geçirilmesi
- IV. Trabzon Rum İmparatorluğu'na son verilmesi

Osmanlı Devleti'nde gelişmelerinden hangilerinin, Anadolu'da Türk siyasal birliğini sağlamaya yönelik olduğu söylenebilir?

- A) I ve II
B) I ve III
C) I ve IV
D) II ve III
E) III ve IV

Cevap: B / I ve III

Osman Bey: İlk para, bakır, mangır
Orhan Bey: Gümüş para, akçe
Fatih: Altın para, sikke-i hasene

Anadolu Hisarı-Güzelcehisar-Yıldırım Rumeli Hisarı-Boğazkesen-Fatih

Veraset - Ülke hükümdar ve ailesinin

I.Murat: Ülke hükümdar ve oğullarının
Fatih: Ülke hükümdarın. Kardeş katli.
I.Ahmet: Ekber ve Erşad sistemi (veraset kesinleşti)

II. BAYEZİD - ADLİ MAHLASI

- Kardeşi Cem Sultan, Mısır, Rodos, Fransa ve Papalığa sığındı. İç sorun iken dış sorun haline geldi.
- Yükselme içinde bir duraklama
- Küçük kıyamet: İstanbul depremi. İlk kez avarız vergisi toplandı.
- Leonardo Vinci, Haliç'i Boğaziçi'ne bağlayan bir köprü yapma isteğini II. Bayezid'e bir mektup ile bildirdi.
- Kemal Reis komutasındaki gemiler, İspanya'da zulme uğrayan Müslüman ve Yahudileri İstanbul'a getirdi.
- Kili ve Akkırman kalesi alındı (Kırım ile kara bağlantısı sağlandı)
- Karamanoğullarına son verildi.
- İlk Osmanlı- Memlûk savaşları.
- Bu dönemde İdris-i Bitlisi, 8 padişahın hayatını konu alan Heşt Behişt'i yazdı.
- 1511-Şahkulu İsyanı: Şii Safevilerin (İran) kıskırtması ile çıkan toplumsal dini isyan. Şah İsmail destekledi.

I. SELİM (YAVUZ SULTAN SELİM)

- Trabzon'da sancakbeyi iken babası ile taht kavgası yaptı. Karıştıran Savaşı yapıldı. Yeniçerilerin desteği ile babasını tahttan indirdi.
- 8 seneye 80 yıllık iş sığdırdı.
- İlk ekonomik isyan: Bozoklu Celal tarafından Tokat'ta başladı.
- İdrisi Bitlisi'nin Heşt Behişt adlı eserini okudu. Doğuyu öğrendi.
- Hadımul Hameyn unvanı
- 1514-Çaldıran Savaşı: Safevi hükümdarı Şah İsmail'i yenerek Şii tehlikesini önledi.
- 1515-Turnadağ Savaşı: Dulkadiroğullarına son verdi. Anadolu Türk Siyasi Birliği sağlanmış oldu.
- Mısır Seferi
- 1516 Mercidabık ve 1517 Ridaniye
- Suriye ve Mısır'ı fethederek Memlûkler'e son verdi.
- Ridaniye-Avrupa'da eş gelişme: Reform

Mısır Seferi Sonuçları

- Memlûkler yıkıldı.
 - Suriye, Filistin, Irak, Hicaz, Mısır Osmanlı'nın eline geçti.
 - Halifelik Osmanlıya geçti. Teokratik devlet anlayışı yükseldi. İlk Osmanlı halifesi: Yavuz (Son: Abdülmecit)
 - Kutsal emanetler Osmanlıya, Hırkay-ı Saadet Dairesine nakledildi.
 - Baharat Yolu Osmanlıya geçti.
 - Venedik, Kıbrıs için Memlûklere ödediği vergiyi Osmanlıya verecek. Yavuz'un vasiyeti: Kim torunlarımdan hazineyi benim kadar doldurursa kapılar onun mührüyle dolmazsa benim mührümle mühürlenmeye devam etsin.
- ### I. SÜLEYMAN / KANUNİ / MUHİBBİ
- En uzun süre tahtta kalan padişah
 - Kanuni unvanını: Dimitri Kandemir
 - İsyanlar (KA-BA-CA-AHMET)
 - Şii propagandası/Ekonomik ve Dini
 - Kalender Çelebi / Baba Zünun
 - Memlûkleri diriltmek/Mısır'a egemenlik
 - Canberdi Gazali / Ahmet Paşa
- ### BATI
- Macaristan & Avusturya (Habsburg) ile müc (Orta Avrupa hakimiyeti için)
 - 1521-Belgrad: Dar'ül Cihad. Orta Avrupa fetihleri için bir üs elde edildi.
 - 1526-Mohaç Meydan Muharebesi. En kısa ova savaşı. Macaristan alındı.
 - 1529-Viyana Kuşatması. Başarısız.
 - 1532-Alman Seferi. Şarklen karşımıza ordu çıkaramadı.
 - 1533-İstanbul Anı / İbrahim Paşa Anı
 - Avusturya yıllık vergi ödeyecek
 - Avusturya arşidükü=Osm sadrazamı
 - Orta Avrupa'nın siyasi üstünlüğü bize geçti. 1606 Zıttorok Anlaşmasına kadar böyle devam etti.
 - Fransa'ya kapitülasyon verildi.
 - Amaç: Hristiyan birliğini parçalamak, Akdeniz ticaretini canlandırmak.
 - 1566 - Kanuni'nin son seferi Zigetvar. Kanuni vefat etti.

DENİZLER ReCeP HaTiCeMe SAKIZ aldı (Kod Ahmet Uğur Karakuza'ya ait)

- 1522-Rodos adası alındı.
- 1533-Barbaros Hayrettin (Kızıl Sakal) bize katıldı. Cezayir bizim oldu.
- 1538-Preveze - Barbaros Hayrettin Paşa X Haçlı Komutanı Andre Doria. Akdeniz Türk Gölü. Donanma Günü.
- Hint Deniz Sef. Kronolojik kodlama: Kim katıldı? **HePiMiS** (A. Uğur Karakuza) Hadım Süleyman Paşa, Piri Reis, Murat Reis, Seydi Ali Reis
- Hint Deniz Seferleri amaçları: Baharat yolunu canlandırmak, coğrafi keşiflerin olumsuz etkilerini gidermek, Gücerat hanedanlığına ve Müslümanlara yardım etmek, Portekiz'in üstünlüğüne son vermek, ticareti Akdeniz'e çevirmek
- İstenilen sonuç alınamadı: Gemilerin dayanıksız olması, Hint Denizi'nin bilinmemesi, seferlere gerekli önemin verilmemesi, Gücerat sultanlığının Osmanlıya yardım etmemesi
- Trablusgarp alındı. Turgut Ali Reis
- Cerbe Z: Piyale Reis. 2. büyük zafer. Kuzey Afrika'da Türk üstünlüğü.
- 1565-Malta Kuş. Turgut Reis şehit
- 1566-SAKIZ adası fethedildi.

DOĞU

- Safeviler ile mezhep ve Doğu Anadolu hakimiyeti kavgası yaşandı.
- 1555-İlk Osmanlı-İran anlaşması: Amasya Anlaşması.

Diğer Gelişmeler

- Kaptan-ı Derya Divan üyesi oldu.
 - Süleymaniye Medresesi
 - Mimar Sinan, Ebu Suud Efendi, Matrakçı Nasuh, Fuzuli, Baki, Pir Sultan Abdal bu dönemde
- NOT: Gerileme Döneminde I. Mahmut Fransa'ya verilen kapitülasyonları sürekli hale getirecek.(Avusturya-Rusya ile imzalanan Belgrad Anlaşmasına arabuluculuk yapacağı için)

SOKULLU MEHMET PAŞA

3 padişaha sadrazamlık yaptı.
→ Kanuni → II. Selim → III. Murat
Osmanlı tarihinde ordunun başında sefere çıkma geleneğini terk eden ve İstanbul'da vefat eden ilk Osmanlı padişahı: II. Selim (Sarı Selim). İşlerini Sokullu Mehmet Paşa'ya devretmiştir. Endonezya'daki Açe Krallığına bu dönemde insani yardım gönderildi. Sokullu döneminde, Lala Mustafa Paşa tarafından Kıbrıs alındı. Bunun üzerine Haçlılar İnebahtı'da donanmamızı yaktı. -- Tunus fethedildi. -- Fas Osmanlı egemenliğine girdi. Vadiüs Seyl Savaşı. Kuzey Afrika Fethi tamamlandı.

Sokullu'nun Projeleri

Don ve Volga Irmaklarını Birleştirme

- Rusların güneye inmesini engellemek
 - Kırım'ı korumak
 - Orta Asya Türkleri ile bağlantı kurmak
 - İran'ı kuzeyden kontrol etmek
 - İpek Yolu ticaretini canlandırmak
- Gerçekleşmedi
- Mimar Sinan'ın vefatı
 - Rus saldırıları
 - Kırım hanlarının isteksizliği
 - İleride Rusya tarafından birleştirildi.

Süveyş Kanalı'nı Açma Projesi

- Kızıldeniz ile Akdeniz'i birleştirmek
 - Osmanlı'nın asıl donanmasını bu kanaldan geçirerek Hindistan'a ulaşmak
 - Baharat yolunu canlandırmak
- 1869 - İngiltere ve Fransa açtı

Marmara Karadeniz Projesi

- Marmara denizinden Karadeniz'e ikinci bir çıkış yapmak
 - Donanmayı ve tersaneyi Sapanca gölünde toplamak
 - Gemi yapılması için gerekli kereste ihtiyacını buradan gidermek
- Gerçekleşmedi

17.YY'DA OSMANLI / DURAKLAMA İSYANLAR

İstanbul(Merkez-Yeniçeri-Kapıkulu)

Nedenleri: Yeniçerilerin sarayla işbirliği, devlet ocak içindir anlayışı, ulufe ve cülusun düşük verilmesi, ıslahatlara karşı olma, merkezi otoritenin bozulması
Olaylar: Yeniçeriler, II.Osman'ı öldürdü.
IV.Murat ayak divanına çağrıldı.
IV.Mehmet zamanında Vakayı Vakvakiye (Çınar Olayı) yaşandı.
Sonuçları: İstanbul'da can ve mal güvenliği kalmadı. Merkezi otorite bozulmaya devam etti.

Celali İsyanları / Anadolu

İlk isyan: Bozoklu Celal-Tokat / Yavuz
"Tavil Ahmet, Kalenderoğlu, Gücü Nebi, Canbulatoğlu, Deli Hasan, Karayazıcı"
Nedenleri: Tımarın bozulması, köylünün vergileri ödeyememesi, kıtlık, merkezi otoritenin bozulması, Haçova'dan kaçan askerlerin halkı kışkırtması, halkın alım gücünün düşmesi, bölge yöneticilerinin halka kötü davranması
Sonuçları: Anadolu'da can ve mal güvenliği kalmadı, üretim düştü, vergi gelirleri azaldı. Şehirlere göç edildi (Büyük Kaçgun). Köylere eşkıyalar yerleşti. Şehirlerde işsizlik ve suç arttı.

Eyalet İsyanları/Gayrimüslim Ayakl.

Yöneticilerin halka keyfi uygulamaları, ağır vergiler, eyaletlerde devlet otoritesinin sarsılması. Eflak, Boğdan, Yemen, Trablusgarp, Erdel, Bosna...

-Bu yy'da gayrimüslim ayaklanmalarının ulusçuluk isyanları ile ilgisi yok.

-Islahatlarda Batı, Avrupa etkisi yok!

Suhte İsyanları: İşsiz kalan ve geçim sıkıntısı yaşayan medrese öğrencileri.

17. YY'DA SAVAŞILAN DEVLETLER

VARİLİM: Venedik, Avusturya, Rusya, İran, Lehistan, Malta

Osmanlı-Venedik İlişkileri

1645-Venedik'e ait Girit adası kuşatıldı.
1669-24 sene sonra alındı.
Köprülü Fazıl Ahmet Paşa.

Osmanlı-İran İlişkileri

1590-Ferhat Paşa Anlaşması. III.Murat Doğuda en geniş sınırlara ulaşıldı.

1611-Nasuh Paşa Anlaşması:

Doğu'da ilk ciddi toprak kaybı.

1618-Serav Anlaşması

1635-1638-Irak seferleri.Revan&Bağdat

IV.Murat: Bağdat Fatihi

1639-Kasr-ı Şirin Anl-Türkiye-İran sınırı

Osmanlı-Lehistan İlişkileri

1621-II.Osman. Hotin Sef. Yeniçerilerin isteksizliği yüzünden alınamadı. Yeniçeri ocağını kaldırmayı düşündü.

1672-Bucaş Anlaşması: Podolyo ve Ukrayna Osmanlıya bırakıldı. Batıda en geniş sınırlara ulaşıldı. IV.Mehmet

Osmanlı-Rus İlişkileri:

İlk Osm-Rus Anlaşması: 1681-Bahçesaray (Çehrin)

Osmanlı-Avusturya İlişkileri

III.Mehmet ordunun başında sefere çıkma geleneğini tekrar başlattı.

1596-Haçova Meydan Muh. Kazanıldı. Osmanlının kazandığı son büyük meydan savaşı. Eğri, Estergon, Kanije kaleleri alındı. III. Mehmet: Eğri Fatihi
Tiryaki Hasan Paşa: Kanije Fatihi
1606-Zitvatorok Anl. Padişah=Arşidük Orta Avrupa üstünlüğü sona erdi.

1664-Vasvar Anlaşması-Avusturya'ya karşı bu yüzyılda son kazançlı anlaşma. Uyvar Kalesi alındı. Uyvar önünde Türk gibi güçlü: Köprülü Fazıl Ahmet Paşa
1683-II.Viyana Kuşatması: Merzifonlu Kara Mustafa Paşa önderliğinde. Başarısız olduğu için idam edildi. Avrupa'dan geri çekilme süreci başladı.

Osmanlıya karşı Kutsal İttifak kuruldu.

Kutsal İttifak Savaşları (1683-1699)

Venedik-Avusturya-Rusya-Lehistan-Malta
1699-Karlofça Anlaşması-II.Mustafa Venedik-Avusturya-Lehistan ile. Batıda ilk kez geniş manada toprak kaybettik.

Podolya, Ukrayna → Lehistan

Mora, Dalmaçya → Venedik

Belgrad hariç Macaristan → Avusturya

Garantör devlet: Avusturya.

Siyasi üstünlük Avusturya'ya geçti.

Duraklama bitti gerileme başladı.

Kutsal İttifak'ta olmasına rağmen Karlofça'da olmayan devlet: Rusya
1700-İstanbul Anlaşması-Rusya ile Karlofça'nın devamı niteliğinde. Rusya İstanbul'da elçi bulunduracak. Azak Kalesi Ruslara verildi. Böylece Rusya ilk kez Karadeniz'e inme fırsatı elde etti.
Not: Ordunun başında son kez sefere çıkan padişah: II.Mustafa

ISLAHATLAR

Fatih ve Kanuni örnek alındı. Padişahların ve devlet adamlarının ömrü ile sınırlı kaldı. Saray, ulema, asker karşı çıktı. Halk desteği alınamadı. Tepeden inme bir anlayışla yapıldı. Islahatçılar kodlama: TOKMAK

Tarhuncu Ahmet Paşa

- Devletin alacaklarını kişi ve kurumlardan tahsil etti. İsrافی önledi.
- Modern ve denk bütçe hazırladı.
- Çıkar çevreleri istemediği için görevden alındı. İdam edildi.

II.Osman (Genç Osman)

- Osmanlıda ilk ıslahat yapan padişah.
 - Saray dışından evlilik yaptı.
 - Maliyeyi düzeltti. İsrافی önledi.
 - Yeniçeriye ödenen fazla maaşı kesti.
 - Yeniçerileri kaldırmayı düşündü.
 - Şeyhülislam'ın yetkilerini kısıtladı.
 - Başkenti Anadolu'ya taşımayı düşündü.
 - Kılık kıyafet değişikliği düşündü.
 - Yedikule zindanlarında şehit edildi.
- (Avrupa'da eş gelişme 30 yıl savaşları/Mezhep Savaşları.
IV.Murat döneminde devam edecek)

Kuyucu Murat Paşa

- İsyanları baskı ve şiddetle bastırdı.

IV. Murat - Bağdat Fatihi

- Koçi Bey ve Kâtip Çelebi risale sundu.
 - İlk kez gece sokağa çıkma yasağı getirdi. Alkol tütün kullanımı ve kahvehane yasaklandı. Yasakların temel sebebi İstanbul yangınlarıdır.
 - Tımarlı sipahi sayımı yaptırdı.
 - Kadınları yönetimden uzaklaştırdı.
 - İlk kez şeyhülislam idam ettirdi.
- Ahizade Hüseyin Paşa
• Hezarfen Ahmet Çelebi, Lagari Hasan Çelebi bu dönemde.

[NOT: Tahta en küçük yaşta çıkan padişah: IV.Mehmet (Avcı)
En uzun süre valide sultanlık yapan: IV.Mehmet'in annesi, Sultan İbrahim'in eşi Valide Hatice Turhan Sultan
Köprülü Mehmet Paşa şartlar sürerek sadrazam olacak]

I.Ahmet

- Kafesten gelen ilk padişah.
- Ekber ve Erşed sistemini getirdi.
- Sultan Ahmet Cami yapıldı.
- Tütünü yasaklayıcı fermanlar.
- İlk içki ve tütün yasağı getiren padişah (Sancağa çıkma uygulamasını kaldıran, sancağa son kez çıkan, kafes usulünü getiren: III. Mehmet)

Köprülüler Dönemi

"Duraklamanın içinde bir yükselme"

Köprülü Mehmet Paşa

Şartlar öne sürerek sadrazam olan tek kişi. Maliyeyi düzeltti. Yeniçerileri disiplin altına aldı. Venedik'in Çanakkale'ye uyguladığı ablukayı kaldırdı. Adaları koruma altına aldı.

Köprülü Fazıl Ahmet Paşa: Girit'i 24 senelik bir kuşatmanın ardından aldı. Uyvar önünde Türk gibi güçlü

Merzifonlu Kara Mustafa Paşa

II.Viyana kuşatmasında başarısız olması nedeniyle idam edildi.

Amcazade Hüseyin

18.YY'DA OSMANLI / GERİLEME

AVRUPA'NIN GENEL DURUMU

Makyavelizm: Amaç için her yol mübah
Fransa: 7 yıl savaşlarında İngiltere ve Prusya'ya (Alm) yenildi. Sömürgelerini kaybetti. 1789 Fransız İhtilali oldu.

Osmanlıya ait Mısır'a saldırdı.

Avusturya: En çok Rusya ile işbirliği yaptı. Balkanlara egemen olup Ege Denizine ulaşmayı hedefledi.

Rusya: Çar I.Petro'nun amacı: Kırım'ı alıp Karadeniz'e inmek. Sonra Karadeniz'den daha sıcak deniz olan Akdeniz'e inmek (Boğazları almak). Orta Asya ve Kafkasya'ya yayılmak. Panslavizm'i gerçekleştirmek.

Dakya Projesi: Rusya-Avusturya planı. Eflak ve Boğdan'ı alıp Dakya adında ortak bir devlet kurmayı amaçlar.

Grek Projesi: Rus Prensi Potemkin "doğu sisteminin en büyük planı" der. İstanbul merkezli bir Rus devleti kurulacak. Bizans İmparatorluğu'nu canlandırmak.

Bu Dönemde Savaşmış Devletler VARİF

Venedik Moranın geri alınması
Avusturya Petervaradin Savaşı Pasarofça Anlaşması Belgrat Anlaşması Ziştovi Anlaşması
Rusya Prut Savaşı ve Anlaşması 1724 İstanbul Anlaşması Belgrat Anlaşması Küçük Kaynarca Anlaşması Aynalıkavak Tenkihnamesi Yaş Anlaşması
İran Ahmet Paşa Anlaşması II.Kasrı Şirin Anlaşması (Kerden)
Fransa Napolyon'un Mısır'ı İşgali El Eriş Ateşkesi 1802 Paris Anlaşması

Osmanlı politikası: Kaybettiklerini geri almak. Başaramayacağını anladı. Elindekileri korumaya ve kendini savunmaya döndü. Dönem sonunda denge politikası uyguladı.

SİYASİ OLAYLAR

1711 Prut Anlaşması (Osm-Rusya)

1709 İsveç-Rusya Baltık Denizi için: Paltova Savaşı. İsveç Kralı Demirbaş Şarl, Osmanlıya sığındı. Onu takip eden Ruslar topraklarımıza girdi. Baltacı Mehmet Paşa, Rus ordusunu Prut Nehrinde kuşattı. Ancak Rusya'nın barış teklifini kabul etti. Prut Anlaşması imzalandı. 1700 İstanbul Anlaşması ile Azak Kalesi Rusya'ya verilmişti. Prut Anlaşması ile geri alındı. Karadeniz tekrar Türk gölü oldu. Ruslar İstanbul'da daimi elçi bulundurmuyacak. Prut Anlaşması ile Karlofça ve İstanbul Anlaşmalarında kaybettiklerimizi geri alma umudu doğdu. (Prut=Umut)

1718 Pasarofça Anlaşması (Osmanlı-Venedik-Avusturya)

1715-1718 Osm-Venedik-Avusturya Osmanlı Karlofça ile Venedik'e bıraktığı Mora'yı geri almak için Venedik ile savaştı. Üstünlük sağladı. Avusturya, Osmanlının kazanacağından çekinmesi ve Karlofça'da garantör devlet olması nedeniyle savaşa sonradan dahil oldu. Osmanlı, Petervaradin Savaşı'nı kaybetti ve 1718 Pasarofça imzalandı. Arabulucu: İngiltere ve Hollanda Mora, Osmanlıya bırakıldı. Belgrat, Avusturya'ya bırakıldı. Osmanlı ilk defa Pasarofça ile Batı'nın üstünlüğünü kabul etti. Lale Devri başladı. Kaybettiği toprakları geri alma umutları sona erdi. Savunmaya çekildi.

1724 İstanbul Anı (Osm-Rusya)

Rusya ile ilk dostluk anlaşması. İran toprakları paylaşıldı. Nadir Şah tepki gösterdi.

1732 Ahmet Paşa Anı (Osm-İran)
Kafkasya alındı. Nadir Şah anlaşmayı beğenmedi. İran'da hanedan değişikliği oldu. Bundan dolayı uygulanamadı.

1746 Kerden Anlaşması (Osm-İran)

II.Kasrı Şirin (1639 Kasrı Şirin maddeleri aynen geçerli)

1739 Belgrat Anlaşması (Osmanlı-Avusturya-Rusya)

Lehistan; Osmanlı ile Rusya arasında tampon bölge. Rusya, Lehistan'ın iç işlerine karışıp Kırım'ı işgal etti. Avusturya, 1736-1739-Osmanlı-Rusya Savaşı'na dahil oldu. Savaşı Osmanlı kazandı. Belgrat Anlaşması imzalandı. Batı'da imzalanan son kazançlı anı. Fransa bu anlaşmada arabulucu oldu. I.Mahmut Fransa'ya kapitülasyonları sürekli hale getirdi (1740). 1739 Belgrat Antlaşması ile Avusturya, Pasarofça'da aldığı yerleri geri verdi. Belgrat'ı da geri almış olduk. Rusya Karadeniz'de donanma bulundurmuyacak. Karadeniz'in Türk gölü olduğu son kez onaylandı. Azak Kalesi yıkılmak şartıyla Rusya'ya bırakıldı (yıkılacağı için önemsiz). Buradaki başarıların nedeni: I.Mahmut'un Batı tarzı askeri ıslahatları ve Fransa'nın diplomatik desteği. (Bundan sonra Avrupa'da 7 yıl savaşları var. 1756-1763)

1774 Küçük Kaynarca (Osm-Rusya)

1768-1774 Osmanlı-Rus Harbi

Rusya, Lehistan'ın iç işlerine karışınca Lehistanlı milliyetçiler Osmanlıya sığındı. Rusya'nın Osmanlıya da saldırması üzerine 1768'de savaş başladı. Rus donanması ilk kez Akdeniz'e indi. 1770 Çeşme Olayı ile Osmanlı donanmasını yaktı. 1774 Küçük Kaynarca Anlaşması imzalandı. Arabulucu: Avusturya ve Prusya

- Kırım bağımsız olacak ancak dini açıdan halifeye bağlı kalacak. Halifelik ilk defa siyasi bir güç olarak kullanıldı. İlk defa tamamı Türk ve Müslüman olan bir bölge elimizden çıktı.
- Rusya, İstanbul'da daimi elçi bulunduracak ve Balkanlar'da istediği her yerde konsolosluk açabilecek. İç işlerimize müdahale.
- Rusya, Karadeniz'de donanma bulunduracak. Karadeniz Türk Gölü olma özelliğini kaybetti.
- Rusya'ya ilk defa kapitülasyon verildi.
- Osm ilk defa savaş tazminatı ödedi.
- Kerç, Yenikale, Kılburun Kalesi, Azak Kalesi etrafındaki arazi Rusya'nın.
- Anlaşmanın orijinal metninde olmayıp Rusya'nın sonradan eklediği madde: Ortodoksların dini lideri Rusya'dır.

1779 Aynalıkavak Tenkihnamesi

Osmanlı, Şahin Giray'ın Kırım hanı olmasını onayladı. Kırım iç işlerinde serbest dışta Rusya'ya bağlı. Özerk.

1787-1792 Osm-Rus-Avusturya Sav

Nedeni: Grek ve Dakya Projeleri Osmanlının Kırım'ı geri almak istemesi. Fransız İhtilali çıkınca Avusturya, Osmanlıdan aldığı yerleri geri vererek 1791 Ziştovi Anlaşması ile çekildi. 1792 Yaş Anlaşması- Kırım'ın Rusya'ya ait olduğu kabul edildi. (III.Selim) Gerileme bitti Dağılıma başladı.

1798 Napolyon'un Mısır işgali

Fransa'nın sömürge arayışı. Osmanlı, Rusya ve İngiltere'den yardım istedi (İlk kez denge politikası). Cezzar Ahmet Paşa, III.Selim'in kurduğu Nizam-ı Cedit ordusu ile Akka önlerinde Napolyon'u durdurdu. Nizam-ı Cedit ilk başarısını kazandı. Fransa ile **1801 El-Ariş Ateşkes Anlaşması** ve **1802'de Paris Anlaşması** imzalandı. Böylece Fransa Mısır'dan çekildi.

ISLAHATLAR

Avrupa örnek alındı. Baskı ve şiddet yoluyla benimsetilmek istendi. Padişah ve devlet adamları yaptı. Kişiler ile sınırlı kaldı. Devlet politikası olamadı. Saray, ulema, asker karşı çıktı. 17.yüzyıla göre daha başarılı ve kalıcı oldu. Hukuk hariç her alanda yapıldı (Lale devrinde askeri ıslahat da yok) Islahatçılar: 31313

III.AHMET

1703-Edirne Vakası (Cebeci olayı) ile tahta çıktı.

Lale Devri

- Bu dönemde sadece İran ile savaşıldı.
- 1718-Pasarofça Anı / 1730-Patrona Halil İsyanına kadar geçen süre.
- Sadrazam:Nevşehirli Damat İbrahim P
- Şair: Nedim
- Minyatörcü: Levni
- Müziyen: İtri
- Fikir insanı: Yanyalı Esat Efendi
- Lale devri kelimesini ilk kullanan: Yahya Kemal Beyatlı
- Bir eser (roman) ismi olarak kullanan: Ahmet Refik Altınay

Lale Devri Islahatları

- Sosyal-kültürel ıslahatlar yoğunlaştı.
- İlk defa Avrupa'da geçici elçilikler. Paris, Viyana, Varşova, Moskova.
- İlk geçici elçi Viyana: İbrahim Paşa
- Paris'e giden ilk geçici elçi: 28 Mehmet Çelebi. Paris Sefaretnamesi
- Sait Efendi Avrupa'da Turkuveri akımı
- Avrupa'dan matbaa getirildi. İlk özel matbaa. İbrahim Müteferrika ve Sait Efendi. Batı'dan alınan ilk teknik araç.
- Matbaada basılan ilk eser: Vani Mehmet Efendi'nin Van Kulu Lügatı
- Yenişehirli Mehmet Efendi, matbaada dini eserlerin basımını yasakladı.
- Gerçek Davud Ağa'nın katkısıyla tulumbacılar ocağı kuruldu (itfaiye).
- İran'dan çiçek aşısı getirildi.

- Tercüme heyetleri kuruldu. Doğu klasikleri çevrildi.
- Yalova'da kağıt imalathanesi kuruldu. (Kağıt fabrikası I.Mahmut dönemi)
- İstanbul'da kumaş imalathaneleri, Kütahya'da çini atölyeleri kuruldu.
- İstanbul'da kütüphaneler açıldı.
- Devlet adamlarının portreleri yapıldı.
- Barok, rokoko tarzı mimari eserler
- İlk Batı tarzı eserler: III.Ahmet Çeşmesi ve Sadabat Kasrı
- İlk Batı tarzı cami: Nuru Osmaniye

I.MAHMUT

- Batı tarzı ilk askeri ıslahatlar
- Batıdan gelen ilk ıslahatçı Comte de Bonneval (Humbaracı Ahmet Paşa). Humbara Ocağı Batı tarzında ıslah edildi. İlk kez.
- Teknik personel yetiştirmek için: Hendesehane. İlk teknik askeri okul.
- Ordu; bölük, tabur, alay olarak sınıflandırıldı.
- Ayasofya ve Aşir Efendi Kütüphanesi

III.MUSTAFA

- Sadrazam: Koca Ragıp Paşa
- Baron de Tott Avrupa'dan getirildi. Sürat Topçuları Ocağı kuruldu.
- Deniz subayı yetiştirmek için Tersane Hendesehanesi kuruldu. Cezayirli Gazi Hasan Paşa etkili
- İç borçlanma (esham) sistemi getirildi.
- Laleli Camii

I.ABDÜLHAMİT

- Sadrazam: Halil Hamit Paşa
- Yurt dışından getirilen uzmanların Müslüman olma şartı kaldırıldı. Bilim insanlarının kendi kıyafetleriyle ve dilleriyle çalışmalarına izin verildi.
- Esham uygulamaya konuldu.
- İstihkam okulu açıldı.
- Yeniçeri sayımı yapıldı.
- Ulufe alım satımı yasaklandı.

- Cülus bahşişi kaldırıldı. İlk cülus bahşişi dağıtan: Yıldırım Yasal hale getiren: Fatih Kaldıran: I.Abdülhamit
- III.Mustafa zamanında hazırlıklarına başlanan deniz subayı yetiştirmek amaçlı Mühendishane-i Bahri Hümayunun açıldı. Tersane Hendesesi, Mühendishane-i Bahri Hümayuna çevrildi.
- Sürat topçuları, topçu, humbaracı, lağımcı ocaklarında düzenlemeler

III.SELİM (İlhami/Suzi Dilara Makamı)

- Yaptığı tüm ıslahatlar: Nizam-ı Cedit
- Islahatlarında Fransa'yı örnek aldı.
- Kabakçı Mustafa İsyanı ile sona erdi.
- Radikal yönde ıslahat yapan ilk padişah. Planlı programlı ıslahatlar.
- III. Selim Islahatları
- Etkili devlet adamı: Koca Yusuf Paşa
- Meşveret (Danışma) Meclisi aktif hale getirildi. Lahiyalar hazırlandı.
- Nizam-ı Cedit adıyla ordu kuruldu. İlk başarısı: Cezzar Ahmet Paşa, Akka önlerinde Napolyon'u durdurdu.
- Bu ordunun masrafları için:İrad-ı Cedit
- Kara subayı yetiştirmek için Mühendishane-i Berri Hümayun açıldı.
- Askeri okullarda Fransızca öğrenme zorunluluğu getirildi.
- İlk defa kalıcı elçilikler açıldı. Londra-Yusuf Agah Efendi
- Levent ve Selimiye kışlaları yapıldı.
- Zahire Nazırlığı kuruldu. Karaborsanın önüne geçildi.
- Yerli malı teşvik edildi.
- Devlet matbaası → Matbaayı Amire
- Şeyhülislam'ın yetkileri kısıtlandı. Ulemanın devlet işlerine müdahalesi engellendi. Kadıların görev yerlerine gitmeleri sağlandı.

GENEL NOTLAR

- Tulumbacılar Ocağı-İtfaiye-Lale Devri Gerçek Davut Ağa - III.Ahmet
- Batıdan gelen ilk ıslahatçı-Comte de Bonneval-Humbaracı Ahmet-I.Mahmut
- Sürat Topçuları Ocağı-Baron De Tott III.Mustafa

İlk ıslahat: II.Osman

İlk Batı tarzı ıslahat: Lale Devri

Batı tarzı askeri ıslahat: I.Mahmut

Batı tarzı ordu: III.Selim

Avrupa'yı örnek alıp inkılap niteliğinde ıslahatlar yapan padişah: III.Selim Plan program çerçevesinde, raporlar lahiyalar doğrultusunda ıslahat yapan, ilk radikal, köklü ıslahatlar: III.Selim

Kırım'ın KAYbedilme aşamaları

1774 Küçük Kaynarca - Bağımsız

1779 Aynalıkavak Tenk - Özerk

1783 Rusya ilhak etti

1792 Yaş Anlaşması - Osm kabul etti

İsyanlar

1703 Edirne Vakası/Cebeci Olayı

II.Mustafa tahttan indirildi.

III.Ahmet tahta çıkarıldı.

Şeyhülislam Feyzullah Efendi öldürüldü

1730 Patrona Halil İsyanı

III. Ahmet tahttan indirildi.

I.Mahmut tahta çıkarıldı.

Nevşehirli Damat İbrahim P idam edildi

Lale devri sona erdi.

1807 Kabakçı Mustafa İsyanı

III.Selim tahttan indirildi.

IV.Mustafa tahta çıkarıldı.

IV.Mustafa talimatı ile III.Selim öldürüldü.

1808 Alemdar Mustafa Paşa Olayı

Rusçuk Ayanı Alemdar Mustafa Paşa

IV.Mustafa tahttan indirildi.

II.Mahmut tahta çıkarıldı.

19.YY'DA OSMANLI SİYASİ TARİHİ

1804-Sırlar, Kara Yorgi önderliğinde isyan etti.

1806-Osmanlı-Rus Savaşı başladı.

1807-Fransa ve Rusya → Tilsit Anlaşması

1808-Fransa ve Rusya → Erfurt Anlaşması

1809-Osm-İng Kale-i Sultaniye (Çanakkale) Anlaşması

1812-Osm-Rusya-Bükreş Anl: Sırlar ilk imtiyaz

1815-Viyana Kongresi: Restorasyon Dönemi başladı

Kongre Başkanı: Avusturya Başbakanı Meternich

İlk defa Şark Sorunu (Rus Kralı Alexander tarafından)

Nerede olursa olsun ulusçuluk isyanı bastırılacak

1815-Rus General Alexander İpsilanti tarafından Filik-i

(Etnik-i) Eterya Cemiyeti kuruldu. (Amaç: Megali İdea)

1820-Eflak'ta ilk Rum ayaklanması. Başarısız oldu.

1821-Mora'da Rumlar ayaklandı. II.Mahmut bu

esnada Yanya Valisi Tepedelenli Ali Paşa isyanı ile

uğraşıyordu. Mısır Valisi Mehmet Ali Paşa'dan yardım

istedi. M. Ali Paşa, Girit ve Mora valiliklerinin verilmesi

şartıyla isyanı bastırdı. Ancak isyanlar aralıklarla

devam etti. Ünlü İngiliz şair Lord Byron da isyana

katıldı. Rum Patrikhanesi Patrik Gregorius idam edildi.

1827-İngiltere ve Rusya arasında Yunanistan

bağımsızlığı için Petersburg Protokolü imzalandı.

1827-İngiltere-Fransa-Rusya, Mora yakınında bulunan

Navarin'de Osmanlı ve Mısır donanmasını yaktı.

Böylece Restorasyon Dönemi sona erdi.

Osmanlı, bu 3 devletten savaş tazminatı istedi. İng ve

Fransa verirken Rusya vermediği için **1827-1828**

Osmanlı-Rusya Savaşı başladı. Rusya kazandı.

1829-Osmanlı-Rusya → Edirne Anlaşması

Sırbistan, Eflak, Boğdan özerk oldu. Mora'da

Yunanistan kuruldu. Yunanlılar bağımsız oldu.

1830-Fransa, Cezayir'i işgal etti. Kuzey Afrika'da

kaybettiğimiz ilk toprak parçası: Cezayir

1831-Yunanistan bağımsız olunca Mehmet Ali Paşa,

Mora yerine Girit ve Suriye valiliklerini talep etti.

II.Mahmut reddedince Mehmet Ali Paşa'nın oğlu

İbrahim Paşa Kütahya'ya kadar geldi.

1833-II.Mahmut "Denize düşen yılana sarılır" diyerek

Rusya'dan yardım istedi. Ruslar İstanbul'a gelince

İngiltere ve Fransa olaya müdahale etti.

1833-Osm-Mehmet Ali Paşa→Kütahya Anlaşması

• Mısır, Girit, Şam Valilikleri M. Ali Paşa'ya verildi.

• Oğlu İbrahim Paşa'ya Adana ve Cidde Valiliği verildi.

• Mehmet Ali Paşa her sene Osmanlıya vergi verecek

ve ihtiyaç halinde asker gönderecek.

1833-Osmanlı-Rusya Hünkâr İskeleyi Anl (8 yıllık)

(Mısır sorunu Rusya'nın desteğini almak için)

• Osmanlı saldırıya uğrarsa Rusya yardım edecek.

• Rusya saldırıya uğrarsa Osmanlı, Boğazları Rusya'ya açık diğer devletlere kapalı tutacak.

• Boğazlar ilk defa sorun haline geldi.

• Osm boğazlarda egemenlik hakkını son kez kullandı

1838-Osmanlı, Mısır sorunu İngiltere'nin desteğini

alabilmek için kapitülasyonları İngiltere'ye genişletti.

Balta Limanı Anlaşması imzalandı. Bu anlaşma ile

Osmanlı ekonomisi dışa bağımlı hale geldi.

1839-Mehmet Ali Paşa ödemekle yükümlü olduğu

vergileri yollamadı. Osm-M. Ali Paşa arasında Nizip

Savaşı yapıldı. Osmanlı kaybetti. Savaşın kaybedildiği

haberini alan II.Mahmut öldü. Yerine Abdülmecit geçti.

1840-Mısır sorunu çözmek için Londra Konferansı

Osmanlı, İngiltere, Rusya, Avusturya, Prusya katıldı.

• Konferansta etkili olabilmek için→Tanzimat Fermanı

• Mısır, hukuki yönden Osmanlıya bağlı kalacak. Mısır

Valiliği babadan oğula geçecek şekilde Mehmet Ali

Paşa'ya verilecek. Özerk hale geldi. Hidivlik statüsü.

• Mehmet Ali Paşa her sene Osmanlıya vergi verecek.

• Girit, Şam, Adana, Cidde Valilikleri tekrar Osmanlıya

• Mısır sorunu uluslararası bir kurulda çözüldü.

1841 Londra Boğazlar Konferansı (Sözleşmesi)

Osm, İngiltere, Fransa, Rusya, Avusturya, Prusya.

Boğazlar Osmanlıda kalacak. Barış zamanı savaş

gemilerine kapalı, ticaret gemilerine açık olacak.

• Boğazlar uluslararası sorun haline geldi.

• Boğazlar üzerindeki egemenlik hakkımızı kaybettik.

• Rusya, Hünkâr avantajlarını kaybetti. İng, Fr kârlı.

1853-1856 Osmanlı Rus Harbi (Kırım Savaşı)

Rus elçisi Mençikof'un istekleri, Leh ve Macar mülteci

sorunu, Kutsal yerler sorunu,Boğazlarda Rus istekleri.

Rusya, Eflak ve Boğdan'ı işgal etti. Avusturya Osm

yanında savaşa girdi. İng ve Fr Osmanlıya destek için

Boğazlar'ı geçerek İstanbul'a geldi. Rusya, 1853'te

Sinop'ta donanmamızı yaktı. Piyemonte Krallığı, Osm

yanında savaşa girdi. Prusya tarafsız. Osm kazandı.

İlk defa dış borç alındı (İng). İlk defa telgraf hatları

kullanıldı. Kırım-Varna-Edirne veya İst-Edirne-Şumnu

Rus Çarı I.Nikola Osmanlı için → Hasta Adam

Modern hemşericiliğin kurucusu Florance Nightingale

hastaları tedavi etti. Levent ve Selimiye kışlarında

çalıştı. The Lady With the Lamb - Lambalı Kadın.

1856 Paris Barış Konferansı

Savaşa katılmadığı halde anlaşmaya katılan: Prusya

• Osmanlı, Avrupa hukukundan faydalanacak, bir Avrupa Devleti sayılacak (ilk kez)

• Osmanlı toprak bütünlüğünü Avrupa koruyacak.

• Karadeniz tarafsız olacak.

• Osmanlı ve Rusya Karadeniz'de tersane ve donanma bulundurmayacak. (Yenik muamelesi)

• Boğazların yönetimi 1841Londra Sözleşmesine göre

• Abdülmecit, Islahat Fermanı'nı ilan etti.

1859 Kuleli Olayı: Abdülmecit'i devirip Abdülaziz'i

tahta geçirmek için düzenlenen başarısız bir darbe

girişimidir. Islahat fermanına tepki olarak kabul edilir.

1875 Balkan Bunalımı. İlk isyan Hersek'te başladı.

1876-Balkan Bunalımını çözmek için İstanbul

(Tersane) Konferansı. İç işlerimize karışılmasını

önlemek için I.Meşrutiyet ilan. Osmanlı, katılmadığı bu

konferanstaki istekleri kabul etmedi. Rusya,

Osmanlıya savaş açtı. 1877-78 Osmanlı Rus Savaşı

(93 Harbi) başladı. İngiltere bu savaş sırasında ilk kez

Osmanlının toprak bütünlüğünü korumaktan vazgeçti.

1877-1878 Osmanlı - Rus Savaşı - 93 Harbi

• Doğu Cephesinde: Gazi Ahmet Muhtar Paşa

• Ermeniler (Millet-i Sadıka) ilk defa isyan etti.

• Nene Hatun Aziziye Tablalarında ünlendi.

• Şıpka Geçidi'nde: Süleyman Hüsnü Bey

• Batı cephesi: Plevne Kahramanı Gazi Osman Paşa

• Anadolu'ya ilk kez büyük göçler başladı.

1878 Ayestefanos Anlaşması (Yeşilköy) Osm-Rus

Osmanlıda, imzalandığı halde yürürlüğe girmeyen ilk

anlaşma. Bu anlaşmayı çıkarlarına aykırı bulan

Avrupa Devletleri tekrar görüşmek için: Berlin

Konferansı. İngiltere'ye konferansta yardım etmesi için

konferans öncesi Kıbrıs yönetimini geçici olarak verdik

1878 Berlin Anlaşması/Konferansı

• Sırbistan, Karadağ, Romanya bağımsız olacak.

• Ayestefanos'ta kaybettiğimiz Doğubayazıt'ı aldık.

• Elviye-i Selase (Kars, Ardahan, Batum) Rusya'ya

• Bosna-Hersek geçici olarak Avusturya'ya.

• Girit'teki Rumlara ve Doğu Anadolu'da yaşayan

Ermenilere yönelik ıslahat yapılacak

• Bulgaristan 3'e bölünecek.

Doğu Rumeli - Osmanlıda kalacak. Özerk olacak.

Makedonya - Osmanlıda kalacak. Islahat yapılacak.

Bulgar Prensi - Osmanlıda kalacak. Avrupa koruyacak

Not: Ermeni sorunu ilk defa Ayestefanos (Yeşilköy) Anlaşması ile belgelere yansıdı. Uluslararası anlamda sorun haline gelmesi ise Berlin Antlaşmasında oldu. 1878-Giritli Rumlar ayaklandı. II.Abdülhamit Halepa Fermanı'nı çıkardı. (Bu ferman ile Girit özerk)

1881-Fransa Tunus'u işgal etti.

1882-İngiltere Mısır'ı işgal etti.

1896-Yun kıskırtması sonucu Girit'te isyan çıktı. Yun bölgeye asker çıkarınca Osm-Yunan savaşı başladı.

1897-Dömeke Meydan Savaşı'nı kazandık.

Osmanlının son meydan muharebesi: Dömeke

Mustafa Kemal bu savaşa katılmak için Manastır Askeri İdadisinden kaçma teşebbüsünde bulundu. Mustafa Kemal: "Gençliğimin en heyecanlı günleriydi. Bu savaşa katılmayı çok istemiştim."

M. Emin Yurdakul, Cenge Giderken şiirini yazmıştır.

19.YY'DA OSMANLI DEVLETİ ISLAHATLAR

II. Mahmut Islahatları (Adli) (1808-1839)

1808 Sened-i İttifak: Rusçuk Ayanı Alemdar Mustafa Paşa aracılığıyla II.Mahmut ile ayanlar arasında. Amaç ayanların isyanını önlemek, desteğini almak, merkezi otoriteyi artırmak. Ayanların varlığı resmileşti. Padişah ilk defa başka bir gücün varlığını tanıdı. İlk kez padişahın yetkileri ve mutlak otoritesi sınırlandı. Merkezi otorite zayıfladı. İlk demokratikleşme hareketi. Tarihte Magna Charta'ya benzetilir. Alemdar Mustafa Paşa, yeniçeriler tarafından öldürüldü.

İdari (Yönetim) Alanda Yapılan Islahatlar

- Ayanlıklar kaldırıldı.
- Memura müsadereye büyük ölçüde son verildi. Özel mülkiyet gelişti. (tamamen kaldırılması: tanzimat f)
- Tımar sistemi kaldırıldı. Memura maaş bağlandı. Redif birlikleri kuruldu. Köylere muhtar atandı.
- Memurlar dahiliye ve hariciye olarak ikiye ayrıldı.
- Memurlara fes, ceket, pantolon giyme zorunluluğu
- Devlet dairelerine portresini astırdı.
- Karantina uygulamasına geçildi.
- Pasaport uygulamasına geçildi.
- İstanbul'a gelecekler için → Mürur Tezkeresi
- Düzenli posta teşkilatı kuruldu.
- İhtisab Nezareti kuruldu. Belediye, vergi işleri vs
- İlk yurt içi gezi
- İlk resmi gazete: Takvim-i Vekayi
- İlk nüfus sayımı yapıldı (askeri amaçlı)
- Darü's Şurayı Babialı

- Meclis-i Valay-ı Ahkam-ı Adliye
 - Divan-ı Hümayun kaldırıldı. Yerine → Heyet-i Vükela (Bakanlar Kurulu). Divan üyelikleri yerine → Nazırlık Nazırlıkların kurulması: Kabine sistemine geçiş
 - Sadrazam → Başvekâlet
 - Reisülküttap → Hariciye Nezareti
 - Sadaret Kethüdalığı → Dâhiliye Nezareti
 - Şeyhülislamlik → Bab-ı Meşihat Dairesi
 - Vakıflar → Evkaf Nezareti
 - Darphane Hazinesi, Hazine-i Amire → Maliye Nezareti
- ### Askeri Alanda Yapılan Islahatlar

- Sekban- ı Cedit ve Eşkinici Ocağı kuruldu.
- 1826 - Yeniçeri Ocağı kaldırıldı (Vakay-ı Hayriye).
- Asakar- i Mansure- i Muhammediye ordusu kuruldu.
- Ordu ihtiyaçları için → Mansure Hazinesi
- Bu ordunun ismi ileride → Asakar-i Nizamiye
- Ordu ve devlet teşkilatında modernleşmenin asıl başlangıcı yeniçeri ocağının kaldırılması kabul edilir.
- Köylerin, kasabaların güvenliği için → Redif Birlikleri
- Darı Şuray-ı Askeri kuruldu. Bugünkü YAŞ'ın temeli
- Seraskerlik-Genelkurmay Başkanlığı kuruldu.
- Mekteb-i Harbiye (Harp Okulu) açıldı.
- Mekteb-i Tıbbiye açıldı.

Eğitim-Kültür-Sağlık Alanında Yapılan Islahatlar

- İlköğretim, kız ve erkek çocuklarına parasız ve zorunlu oldu. (İstanbul ile sınırlı)
 - Rüştiyeler açıldı. (Ortaokul)
 - Mekteb-i Ulumu Edebiye (Yüksek okullara öğrenci yetiştirmek için)
 - İlk defa yurt dışına eğitim için öğrenciler gönderildi. Telgraf öğrenimi için gönderildi derse II.Abdülhamit
 - Medreselerin yanında Avrupa tarzı eğitim kurumları açıldı. Eğitimde ikiliğin çıkmasına neden oldu.
 - Enderun Mektebi kapatıldı. Onun yerine memur yetiştirmek için: Mekteb-i Maarif-i Adliye
 - Tercüme Odaları (Yabancı dil okulu)
 - Mehterhaneyi kaldırıldı yerine → Mızıkay-ı Hümayun (Askeri Bando Okulu) Donizetti Paşa tarafından
- Ekonomi:** İngiltere ile 1838-Balta Limanı Antlaşması İngiltere'ye kapitülasyonlar genişletildi. Yabancıların ödediği iç gümrük vergisi kaldırıldı, gümrük vergileri oranı düşürüldü. Ekonomi dışa bağımlı hale geldi. Esnaf battı. Lonca teşkilatı dağıldı. Osmanlı, Avrupa'nın yarı sömürgesi ve açık pazarı haline geldi. Yed-i Vahit (Tekel) uygulaması önemini yitirdi.

Ekonomi Alanında Yapılan Islahatlar

Feshane açıldı. Çuha (bez) imalathanesi açıldı. Mülk sayımı yapıldı (vergi toplamak için). İhracata önem verildi. Memurun giyeceği kıyafetlerin yerli malı olması zorunlu hale getirildi. Yerli malı teşvik edildi.

TANZİMAT DÖNEMİ (1839-1876)

Sultan Abdülmecit Dönemi (1839-1861)

1839 Tanzimat Fermanı - Gülhane-i Hattı Hümayun
Temellerini atan: II.Mahmut. Hazırlayan: Mustafa Reşit Paşa. Fikir Akımı: Osmanlıcılık. Bu ferman ile ilk kez kanun üstünlüğü kabul edildi. Ayasacılığa geçişin ilk aşaması. Avrupa baskısı yok. Bu fermenda "eski idare usulünü tamamen değiştiren bu iradenin dost devletlere duyurulması" ifadesi Osmanlının Londra Konferansı öncesi Mısır Meselesinde, Avrupalı devletlerin desteğini kazanma arzusunun göstergesidir.

Maddeleri

- Din, dil, ırk ayrımı yapılmadan herkes kanunda eşit
- Herkesin can, mal ve namus güvenliği sağlanacak
- Herkes mal mülk edinebilecek
- Müsadere usulü kaldırılacak
- Kimse yargılanmadan cezalandırılmayacak, idam edilmeyecek (kulluk hakkı son), mahkemeler herkese açık, kararlara padişah dahil kimse itiraz edemeyecek (padişah yetkisi kanunla sınırlandırıldı)
- Vergiler herkesin gelirine göre alınacak.
- Rüşvet, iltimas, işkence, angarya yasaklanacak.
- Askerlik vatan hizmeti sayılacak, zorunlu olacak.
- Kanunlar şeriata uygun (teokratik yapı vurgulandı)

1856 Islahat Ferm-İmtiyazlar F- Avrupa baskısı var.

Fikir akımı: Osmanlıcılık / Etkili devlet adamı: Ali Paşa

Maddeleri

- Müslüman-Gayrimüslim kanun önünde eşit olacak
- Gayrimüslimlere küçük düşürücü sözler yasak
- Gayrimüslimler de banka, şirket, okul açabilecek. Devlet memuru olabilecek.
- Gayrimüslimler de belediye ve il genel meclislerine üye olabilecek (kazandıkları ilk siyasal hak).
- Cizye vergisi ve iltizam usulü kaldırılacak.
- Gayrimüslimler bedeli karşılığında askerlikten muaf
- Müslümanlar ile gayrimüslimler arasında davalara bakmak için karma mahkemeler kurulacak. Gayrimüslimlerin şahitlikleri kabul edilecek. Herkes kendi dinine göre yemin edebilecek.
- Yabancılar vergi vererek mülk sahibi olabilecek

Sultan Abdülmecit Islahatları (1839-1861)

- İlk kâğıt para basıldı - kaime
- Mecidiye adında para basıldı.
- İlk Osmanlı bankası Bank-ı Dersaadet kuruldu. Galatalı Bankerler tarafından.
- Bankı Osmani adında İngiliz sermayeli ilk yabancı banka açıldı. Para basmaya yetkili.
- İlk defa dış borç alındı. Kırım Savaşında - İng
- İlk telgraf hatları döşendi. Edirne-Kırım-Varna
- İlk demiryolu yapıldı. (İzmir - Turgutlu arasına) Şıklarda yoksa (İzmir - Aydın arasına)
- Yarı Resmi gazete Ceride-i Havadis çıkarıldı. (William Churchill tarafından)
- İlk özel Türkçe gazete Tercüman-ı Ahval çıkarıldı. (Şinasi ve Agah Efendi tarafından)
- İlk tıp dergisi Vekayi Tıbbiye (hem de ilk dergi)
- Meclis-i Maarif-i Umumiye Nezareti (MEB) kuruldu.
- Kız çocukları için iptiadi (ilkokul) ve rüştiye (ortaokul)
- Askeri İdadiler açıldı. Lise
- Mekteb-i Mülkiye (Yüksek derece memur-yönetici) İleride Ankara Siyasal Bilimler Fakültesi olacak.
- Erkek öğretmen okulu Darülmuallimin açıldı.
- Encümen-i Daniş (Bilim akademisi) kuruldu. Darülfünuna ders kitabı yazmak için. Günümüzün Talim Terbiye Kurulu. Fen kitaplarını tercüme eden bilimsel kurul. Macar tarihçi Hammer, İngiliz sözlük yazarı Redhause burada çalışmalar yaptı.
- Islahat, kanun düzenlemek → Meclis-i Ali Tanzimat
- Posta Nezareti kuruldu.
- Rüsumat Emaneti (Sahil Güvenlik ve Gümrük Teşki)
- İlk defa modern belediyeçilik hizmeti başladı.
- İltizam sistemi kaldırıldı. Muhasıllık meclisleri kuruldu. Muhassıl: Vergi görevlisi
- Gedik usulüne son verildi.
- İl Genel Meclisleri kuruldu.
- Arazi Kanunnamesi çıkarıldı.
- Ticaret Mahkemeleri kuruldu. Ticaret Kanunu.
- Umur-u Zaptiye Teşkilatı (Jandarma) kuruldu.
- Zaptiye Teşkilatı (Polis) kuruldu.
- Şirketi Hayriye kuruldu. Vapur işlerini düzenler.
- Güllü Agop Osmanlıda modern tiyatroyu başlattı.
- Şinasi ilk Türk tiyatrosu Şair Evlenmesini yazdı.
- Darülbeydi kuruldu.
- Darülelhan kuruldu.

Sultan Abdülaziz Islahatları (1861-1876)

- İlk defa gezi amaçlı yurt dışına seyahat etti. (İngiltere-Fransa-Prusya-Avusturya)
- Sanayileşmeyi yürütecek eleman bulmak, sanayi eğitimi vermek, esnafı korumak, şirketleşmek için Islah-ı Sanayi Komisyonları kuruldu.
- İlk posta pulu basılmıştır.
- 1864 Vilayet Nizamnamesi: Liva uygulaması başladı
- 1871 Vilayet Nizamnamesi: Nahiyeler oluşturuldu
- Darüşşafaka açıldı.
- Osmanlının ilk üniversitesi olan darülfünun açıldı. T.C.'de İstanbul üniversitesine dönüşecek.
- Darülmuallimat adında kız öğretmen okulu açıldı.
- Robert Koleji açıldı.
- Galatasaray Sultanisi açıldı.
- Maarifi Umumiye Nizamnamesi yayınlandı. Tarih dersi zorunlu oldu. Eğitim işleri düzenlendi.
- Hilal-i Ahmer Cemiyeti kuruldu.
- Modern hukuka geçişin ilk aşamalarından sayılan ilk hukuk dergisi Ceride-i Mahakim
- Teodor Kasap ilk Türkçe mizah dergisi Diyojen
- Düstur ve Mirat dergileri
- İlk defa bir gazete miladi takvimi kullandı (Sabah Gazetesi). İlerde adı Peyami Sabah olacak.
- İlk resim sergisi Şeker Ahmet Paşa tarafından açıldı.
- Beylerbeyi ve Çırağan sarayları yapıldı.
- Nizamiye Mahkemeleri kuruldu.
- Matbuat Nizamnamesi çıkarıldı.
- Sergi-i Umumi Osmani (Tarım, sanayi ürünleri için ilk sergi)
- Ahmet Mithat Paşa önderliğinde Ziraat Bankası temeli sayılan Memleket ve Emniyet Sandıkları
- Ahmet Cevdet Paşa'nın hazırladığı Osmanlının ilk medeni kanunu olan Mecelle yürürlüğe girdi.
- Süveyş kanalı Fransızlar tarafından Mısırda açıldı.
- Şurayı Devlet (Danıştay) kuruldu.
- Divan-ı Ahkam-ı Adliye (Yargıtay) kuruldu.
- Divan-ı Muhasebat (Sayıştay) kuruldu.
- Dünyanın 3. büyük deniz filosu (donanması) oluşturuldu.
- Ramazan kararnamesi ile devlet faizleri bile ödeyemediğini ilan etti.

II. Abdülhamit Dönemi (1876-1908)

Camiden çok okul yaptırdığı için: Maarifperver Meşrutiyeti ilan etmeyen Abdülaziz tahttan indirildi. V.Murat çıkarıldı. Tekrar indirildi. V.Murat'ın yerine II.Abdülhamit, meşrutiyeti ilan etmesi şartıyla tahta çıkarıldı. Genç Osmanlıların (Jön Türkler) baskısıyla ve Tershane (İstanbul) Konferansında etkili olabilmek için 1876 I.Meşrutiyet ilan edildi. Türk tarihinin ilk yazılı anayasası Kanuni Esasi yürürlüğe girdi. Osmanlıda egemenlik anlayışı değişti. Parlamenter sisteme geçildi. Halk ilk kez yönetime ortak oldu. Anayasal düzene geçildi. Padişahın yetkileri ilk kez anayasa ile sınırlandırıldı.

Jön Türkler (Genç Osmanlılar) / Osmanlıcılık

Şinasi, Ziya Paşa, Ali Suavi, Mithat Paşa, Agah Efendi, Namık Kemal

Meşrutî Monarşi

Padişah: II. Abdülhamit

Halk: Meclis. Çift parlamentolu dönem.

Ayan Meclisi	Mebusan Meclisi
Padişah atar. Ömür boyu görevde. 40 yaş üstü kişiler. İlk başkanı: Server P	Halk seçer. 4 senede 1 seçilir. Emlak sahibi olma. İlk başkan: Ahmet Vefik P

Anayasa: 1876 - Kanuni Esasi: Türk tarihinin ilk yazılı anayasası. Fransa, Belçika, Prusya örnek alındı.

Cemiyet-i Mahsusa tarafından hazırlandı.

Başkanı: Mithat Paşa

Maddeleri

- Ekberiyet Sistemi.
- Başkent İstanbul.
- Resmi Dil: Türkçe
- Din: İslam
- Devlet görevlilerinin Türkçe bilmesi şarttır.
- Yasama yetkisi Mebusan ve Ayan Meclisine aittir.
- Yürütme yetkisi Heyet-i Vükelaya aittir.
- Hükümet, padişaha karşı sorumludur.
- Son söz padişaha aittir.
- Ayan ve Mebusan Meclisleri kanun tekliflerini hazırlar. Hükümet, padişaha sunar.
- Padişah, kanunları sınırsız veto edebilir.
- Meclisi açma kapama yetkisi padişaha aittir.
- Sürgün ve angarya cezasını padişah verir.
- Mahkemeler her türlü müdahaleden uzaktır.

II. Abdülhamit Dönemi İslahatları

- Yönetim merkezi Yıldız Sarayına taşındı.
 - Hafiye teşkilatı kuruldu. Yıldız İstihbarat Teşkilatı. Jurnal adı verilen haberciler.
 - Halepa Femranı (Girit için)
 - Hamidiye Alayları (Ermeni isyanlarının bastırılması)
 - Alman Kral II.Wilhelm'in önerisi ile "3B" projesi 3B: Berlin - Bosof (Boğazlar) - Bağdat demiryolu
 - Hicaz Demiryolu Projesi
 - Haydarpaşa Tren Garı inşa edildi.
 - Memleket sandıkları, 1888'de Mithat Paşa'nın gayretleri ile Ziraat Bankasına dönüştürüldü.
 - Muharrem kararnamesi ile Osmanlı resmen iflas ettiğini açıkladı. Bunun üzerine alacaklı devletler Duyun-u Umumiye İdaresini (Genel Borçlar İdaresi) kurdular. Devlet içinde devlet. Bu kurumun başkanlığını İngiltere ve Fransa yaptı. Rusya yok.
 - Osman Hamdi Bey, Sanayi Nefise Mektebini kurdu.
 - İlk arkeoloji müzesi Asari Atika (Osman Hamdi Bey)
 - Müzeyi Hümayun kuruldu. Başına Osman Hamdi B
 - Kız meslek liseleri (idadiler) açıldı.
 - Telgraf Mektebi kuruldu. Telgraf öğrenimi için Avrupa'ya öğrenciler gönderildi.
 - Tercümanı Hakikat adı verilen bir gazete çıkarıldı.
 - Kadrosu kadınlardan oluşan Şukufezar dergisi
 - Engellilere yönelik kurumlar açıldı.
 - Çoban Okulu, Baytar Okulu, Orman Mektebi.
 - Darülaceze kuruldu. Şefkat Kapısı.
 - Ermeni saldırıları sonucunda yetim kalan çocuklar ile başıboş çocukların ahlaki ve ilmi gelişimi için 1903'te "Darülhayr-ı Ali" kuruldu. Ayrıca Himaye-i Etfal kuruldu. Günümüzde Aile Sosyal Hizmetler Bakanlığına bağlı Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü.
 - Ertuğrul Fıkrateyni Japonya'ya gönderildi.
 - Basına sansür uygulandı.
 - Darülfünun II.Abdülhamit döneminde yeniden açıldı.
 - Şişli Etfal Hastanesi kuruldu.
 - Reji idaresi kuruldu.
- Çırağan Olayı:** Ali Suavi önderliğindeki ihtilal girişimi. Amaç: Çırağan Sarayında tutulan V.Murat'ı kurtarmak, II.Abdülhamit'i tahttan indirmek, V.Murat'ı tekrar tahta çıkarmak.

1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı'nı (93 Harbi) bahane eden II.Abdülhamit anayasadan aldığı yetki ile Meclisi kapattı. 30 yıl sürecek İstibdat Dönemi (1978-1908) başladı. Bu dönem, 1908 II.Meşrutiyet'in ilanı ile sona erecek.

II. MEŞRUTİYET DÖNEMİ (1908-1918)

İlan eden: II.Abdülhamit

İlan edilmesinde etkili grup: İttihat ve Terakki Cemiyeti

II.Meşrutiyet'in İlan Edilme Nedenleri

- İttihat Terakki subaylarının Meşrutiyet'i istemesi
 - Osmanlı hanedanından başka birinin tahta çıkacağı söylentileri
 - Padişaha, "Serez'den İstanbul'a bir ordunun yürüyeceği" şeklinde bir telgraf ulaştırılması
 - Ordu ile halk arasında isyan belirtileri
 - 1908'de İng ve Rusya arasındaki Reval Görüşmesi
- 1908 Reval Görüşmesi:** Almanya tehdidine karşı yapıldı. İngiltere'nin Orta Doğu çıkarlarına karşılık Rusya'nın Osmanlıdaki çıkarları tanındı. İki devlet Makedonya'da ıslahat talep edip Osmanlı'nın iç işlerine karıştı.
- Not: 1908'de İngiliz Kralı ile Rus Çarı arasındaki Reval Görüşmesinde; Makedonya meselesi, Boğazların durumu ve Osmanlıdaki azınlıklar için yapılacak ıslahatların görüşülmesi Meşrutiyet'in ilanında hızlandırıcı etkiye sahip olmuştur.

İttihat ve Terakki Cemiyeti

1889'da İttihad-i Osmani adıyla gizlice kuruldu.

- Aynı yıl Paris'teki Jön Türkler (Genç Osmanlılar) ile temas kurup İttihat ve Terakki Cemiyeti adını aldılar.
 - İtalya'nın Carborani Örgütü'nü örnek aldılar.
 - Önemli yayın org: Mizan, Meşveret, İçtihat, Tanin
 - Mustafa Kemal'in Şam'da kurduğu Vatan ve Hürriyet Cemiyeti ile 1906'da birleşti.
 - 1918 yılında kendini fesetti. Mondros sonrası Teceddüt Fırkası adıyla faaliyetlerine devam etti.
- İtibar-ı Milli Bankası'nı kuran: İttihat ve Terakki C.

II.Meşrutiyet'in İlanı (24 Temmuz 1908)

İttihat Terakki Cemiyeti üyeleri, Reval Görüşmeleri bilgisini alınca silah zoruyla da olsa padişaha Meşrutiyet'i ilan ettirebilmek için Hürriyet Taburlarını kurdular ve Makedonya'da isyan çıkardılar. Halk tarafından da desteklenen bu ayaklanma sonucunda Selanik Hükümet Konağı işgal edildi.

İttihat ve terakki liderlerinden Enver Paşa, Resneli Niyazi Bey ve Eyüp Sabri Bey'in ordularıyla İstanbul'a geleceği dedikoduları üzerine endişelenen II.Abdülhamit, 24 Temmuz 1908'de II.Meşrutiyet'i ilan etti. Kanun-i Esasi'yi yeniden yürürlüğe koydu. Böylece istibdat dönemi sona erdi. Osmanlıda anayasal ve parlamenter dönem yeniden başladı.

II.Meşrutiyet'in ilanı sırasında toprak kayıpları

- Bulgaristan bağımsızlığını ilan etti.
- Avusturya Macaristan, Bosna-Hersek'i ilhak etti.
- Yunanistan Girit'i ilhak etti.

II. Meşrutiyet Döneminde Kurulan Siyasi Partiler

Türk tarihinde çok partili hayat ilk kez: II.Meşrutiyet (Sopalı Seçimler)

- İttihat ve Terakki Cemiyeti
- Ahrar Fırkası
- Hürriyet ve İtilaf Fırkası
- Fedakaran-ı Millet Fırkası
- İttihad-ı Muhammedi Fırkası
- Osmanlı Demokrat Fırkası
- İslahat-ı Esasiye-i Osmaniye Fırkası
- Mutedil Hürriyetperveran Fırkası
- Osmanlı Sosyalist Fırkası
- Ahali Fırkası

Ahrar Fırkası

Prens Sabahattin önderliğinde. Parti adıyla kurulan ilk siyasi parti.

Yayınlr:Volkan, Serbesti

İttihat ve Terakki önce kurulmuş olsa da cemiyet olarak devam etti. 1913'te parti haline geldi.

Hürriyet ve İtilaf Fırkası

Dr.Rıza Nur, Damat Ferit Paşa.

1911 yılında İttihat ve Terakki Cemiyeti'ne karşı kurulan en önemli muhalefet partisidir.

31 Mart Olayı (13 Nisan 1909)

- II.Meşrutiyet'in ilanından sonra bu yönetimi istemeyen gruplar, Volkan Gazetesi yazarı Derviş Vahtedi öncülüğünde İstanbul'da isyan başlattı.
- Türk tarihinde rejime (yönetim şekline) ilk isyan
- Osmanlı Mebusan Meclisi ikinci kez açılınca çatışmalar arttı. Ahrar Fırkası, İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin çalışmalarına engel olmak istedi.
- Politik istikrarsızlık ve çatışmalar, Serbesti Gazetesi yazarı Hasan Fehmi'nin öldürülmesi ile şiddetlendi.
- Volkan Gazetesi, İttihad-i Muhammedi Cemiyeti'nin yayın organı haline gelince özellikle din adamları ve ittihatçılara karşı olan subaylar üzerinde etkili oldu.
- Taksim Kışlası'ndaki Avcı Taburları'na bağlı askerler ayaklanma çıkardı.Dönemin hükümeti(Hüseyin Hilmi Paşa) isyancılarla uzlaşma yoluna gidince, hükümet üyeleri istifa etti, yeni kabineyi Tevfik Paşa kurdu.

İsyanı, Selanik'ten gelen Hareket Ordusu bastırdı. Komutan: Mahmut Şevket Paşa. Kurmay Başkanı: Mustafa Kemal. M. Kemal ayrıca Hareket Ordusunda Kolağası. 31 Mart İsyanının bastırılmasıyla İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin yönetimdeki etkinliği arttı ve Meşrutiyet rejimi korundu. İsyanın bastırılmasından sonra sıkıyönetim ilan edildi ve II.Abdülhamit tahttan indirildi. Mehmet Reşat (V.Mehmet) tahta çıkarıldı. Osmanlı tarihinde meclis kararıyla tahttan indirilen iki padişah vardır:

1) Sultan II.Abdülhamit

2) Sultan Vahdettin (VI.Mehmet)

27 Nisan 1909 tarihinde Selanik'e sürgüne gönderilen II.Abdülhamit yaklaşık 3,5 yıl sürecek olan sürgün hayatını Selanik'teki Alatin Köşkü'nde geçirmiştir. Daha sonra "Loreley" adlı Alman gemisi ile 2 Kasım 1912'de İstanbul'a Beylerbeyi Sarayı'na dönmüştür.

19.Yüzyılda Kaybettiğimiz Topraklar

Yunanistan bağımsız oldu.

Cezayir, Tunus, Fas → Fransa

Mısır → İngiltere

Sırbistan, Karadağ, Romanya bağımsız oldu.

Kars, Ardahan, Batum → Rusya

Sırlar;

1812 - Bükreş Anlaşması - imtiyaz

1829 - Edirne Anlaşması - özerk

1878 - Berlin Anlaşması - bağımsız

1876 Kanuni Esasi 1909 Değişiklikleri

- Hükümet padişaha değil Meclise karşı sorumludur.
- Padişahın meclisi kapatma yetkisi sınırlandırılmıştır.
- Uluslararası anıl Meclisin onay zorunluluğu geldi.
- Kanun teklifi için gerekli padişah izni kaldırılmıştır.
- Padişahın sürgün ve sansür yetkisine son verilmiştir.
- Padişahın veto hakkı sınırlandırılmıştır.
- Basın üzerindeki sansür kaldırılmıştır.
- Cemiyet, dernek ve parti kurma hak ve hürriyetleri kabul edilmiştir.

Bu değişikliklerle padişahın yetkileri kısıtlanmış, Mebusan Meclisinin gücü artırılarak demokratikleşme sürecine katkı sağlanmıştır.

OSMANLIDA BASIN VE YAYIN HAREKETLERİ Gazeteler

1795-Bulletin Des Nouvelles- İlk gazete. Fr tarafından 1825-Vakayı Mısıryye- Mısır'ın resmi vilayet gazetesi. Mehmet Ali Paşa

1831-Takvim-i Vekayi- İlk resmi gazete. II.Mahmut

1840-Ceride-i Havadis- Yarı resmi gazete.

William Churchill tarafından çıkarılmıştır.

1860-Tercüman-ı Ahval- İlk Türkçe özel gazete.

Agâh efendi ve Şinasi.

1862-Tasvir-i Efkâr- Şinasi, Namık Kemal etkili oldu.

Kadınların okutulması, İstanbul sorunları görüşüldü.

1867-Muhbir- Ali Suavi çıkardı.

Giritli Müslümanlara yardım kampanyasını başlattı.

1878-Tercüman-ı Hakikat- Ahmet Mithat Efendi.

İnsanlara gazete okuma alışkanlığı kazandırmak.

1908-Tanin- Hüseyin Cahit Efendi. İttihatçılarıdır.

1908-Volkan- Derviş Vahtedi.

31 Mart isyanını destekledi.

Dergiler

1850-Vekayi Tıbbiye: İlk dergi. Tıp dergisidir.

Diyoben: Teodor Kasap. İlk mizah dergisidir.

Kadın Gazeteleri ve Dergileri

1868-Terakki: İlk defa kadın sorunları ve hakları

1869-Terakki Mukadderat-Kadınların Yükselişi anlamı

1886-Şükufezar-Çiçek Bahçesi.Kadro tamamen kadın

1908-Demet-Halide Edip Adıvar başyazarlık yaptı.

1908-Mehasin- İlk renkli basılan kadın gazetesi

1908-Kadın- Fatma Aliye yazarlık yaptı.

1913-Kadınlar Dünyası-Kadın hakları ve çalışma hayatından bahsedilir. İsmet hakkı yazarlık yaptı.

1914-Seyyale-I.Dünya Savaşı sırasında çıkarıldı.

DAĞILMAKTAN KURTARMA FİKİRLERİ

Osmanlıcılık (İttihad-ı Anasır): Osmanlı sınırları içinde din, dil, ırk farkı gözetmeksizin herkesi Osmanlı vatandaşı sayan ve kanun önünde eşit gören anlayış. II.Mahmut: "Ben tebaamdan Müslümanları camide, Hristiyanları kilisede, Yahudileri havrada görmek isterim. Aralarında başka bir fark yoktur."

Tanzimat döneminde damgasını vurmuştur. Meşrutiyet meclislerinde etkili olmuştur.

I.Balkan Savaşı sırasında Arnavutluk'un elimizden çıkmasıyla sona erdi.

Temsilcileri: Jön Türkler. Şinasi, Ziya Paşa, Ali Suavi, Mithat Paşa, Agah Efendi, Namık Kemal.

İslamcılık (Ümmetçilik/Panislamizm)

Müslümanları Halifelik etrafında birleştirmeyi amaçlar.

I.Abdülhamit'in dış politikasıdır. Orta Afrika

İslamlaştırılmıştır. I.Dünya Savaşı sırasında Arapların

İngilizler ile işbirliği yapması sonucu önemini

ytirecektir. 3 Mart 1924'te halifeliğin kaldırılması ile tamamen sona erecektir.

Mehmet Akif Ersoy, İsmail Hakkı, Sait Halim Paşa, Cemalettin Afgani, Ahmet Hamdi Akseki, Musa Kazım Yayınlar: Sebülreşat, İttihat, Sıratımmüstakim

Türkçülük: Osmanlı içindeki Türklerin birliği. İlk olarak dil çalışmaları ile başladı. T.C.'nin kuruluş felsefesidir. II.Meşrutiyet ve Kurtuluş Savaşı'nda etkili.

Ömer Seyfettin, Ziya Gökalp, Yusuf Akçura, Mehmet Emin Yurdakul, İsmail Gaspıralı, Zeki Velidi Togan, Halide Edip Adıvar, Ahmet Ağaoğlu, Fuat Köprülü, Hamdullah Suphi. Yayın Organı: Türk Yurdu Dergisi

Turancılık (Pantürkizm): Bütün Türkleri Osmanlı çatısı altında toplama. Osmanlının I.Dünya Savaşı'na girmesine, Kafkas Cephesinin açılmasına neden oldu. Kafkas Cephesi'nde önemini yitirdi.

Temsilcileri: 3 Paşalar Cemal, Enver, Talat

Batıcılık: Lale devrinden beri uygulanan fikir akımıdır.

Celal Nuri, Abdullah Cevdet, Tefik Fikret

"Ya Batılılaşırız ya mahvoluruz" prensibi

Federalizm (Ademi Merkeziyetçilik): Prens Sabahattin. Ahrar Fırkasının kuruluşunda etkili. Federal yönetim, liberal ekonomi. II.Meşrutiyet Döneminde etkili olmaya çalıştı, olamadı.

Bir sonraki sayfa tekrar niteliğindedir.

II. Mahmut (1808-1839)

- 1808 Sened-i İttifak
- Ayanlıklar kaldırıldı.
- Müsadereye büyük ölçüde son verildi.
- Tımar sistemi kaldırıldı.
- Memura maaş bağlandı.
- Redif birlikleri kuruldu.
- Köylere muhtar atandı.
- Memurlar dahiliye ve hariciye
- Memura fes, ceket, pantolon zorunlu
- Devlet dairelerine portresini astırdı.
- Divan-ı Hümayun kaldırıldı.
- Karantina uygulaması
- Pasaport uygulaması
- Mürur Tezkeresi
- Düzenli posta teşkilatı
- İhtisab Nezareti
- İlk resmi gazete: Takvim-i Vekayi
- Darü's Şurayı Babiali
- Meclis-i Valay-ı Ahkam-ı Adliye
- Sekban- ı Cedit ve Eşkinici Ocağı
- Yeniçeri Ocağı kaldırıldı.
- Asakar-i Mansure-i Muhammediye
- Darı Şuray-ı Askeri
- Seraskerlik-Genelkurmay Başkanlığı
- Mekteb-i Harbiye (Harp Okulu)
- Mekteb-i Tıbbiye
- İlköğretim parasız ve zorunlu
- Rüştîyeler açıldı. (Ortaokul)
- Mekteb-i Ulumu Edebiye
- İlk yurt içi gezi
- İlk nüfus sayımı
- Yurt dışına eğitim için öğrenci
- Avrupa tarzı eğitim kurumları
- Enderun Mektebi kapatıldı.
- Mekteb-i Maarif-i Adliye
- Tercüme Odaları
- Mehterhane kaldırıldı.
- Mızıkay-ı Hümayun- Donizetti Paşa
- Feshane açıldı.
- Çuha (bez) imalathanesi açıldı.
- Mülk sayımı yapıldı.
- Yerli malı teşvik edildi.

Sultan Abdülmecit (1839-1861)

- İlk kâğıt para - kaime
- Mecidiye adında para.
- İlk Osmanlı bankası Bank-ı Dersaadet
- Bankı Osmani
- İlk defa dış borç. Kırım Savaşında-İng
- İlk telgraf hatları. Edirne-Kırım-Varna
- İlk demiryolu (İzmir-Aydın)
- Ceride-i Havadis (yarı resmi gazete)
- Tercüman-ı Ahval (ilk özel gazete)
- Vekayi Tıbbiye (ilk dergi)
- Meclis-i Maarif-i Umumiye Nezareti
- Kız çocukları için iptiadi ve rüştiye
- Askeri İdadiler
- Mekteb-i Mülkiye
- Erkek öğretmen okulu Darümuallimin
- Encümen-i Daniş (Bilim akademisi)
- Meclis-i Ali Tanzimat
- Posta nezareti
- Rüşumat Emaneti (Sahil Güvenlik)
- İlk defa modern belediyeçilik hizmeti
- İltizam sistemi kaldırıldı.
- Muhasıllık meclisleri kuruldu.
- Gedik usulüne son verildi.
- İl Genel Meclisleri kuruldu.
- Arazi Kanunnamesi
- Ticaret Mahkemeleri. Ticaret Kanunu.
- Umur-u Zaptiye Teşkilatı (Jandarma)
- Zaptiye Teşkilatı (Polis)
- Şirketi Hayriye (Vapur işleri)
- Güllü Agop-Modern tiyatroyu başlattı.
- İlk Türk tiyatrosu
- Şair Evlenmesi/Şinasi
- Darülbedayi
- Darülelhan

Sultan Abdülaziz (1861-1878)

- Gezi amaçlı yurt dışına seyahat (İngiltere-Fransa-Prusya-Avusturya)
- Islah-ı Sanayi Komisyonları
- İlk posta pulu
- 1864 Vilayet Nizamnamesi
- 1871 Vilayet Nizamnamesi
- Darüşşafaka
- Darülfünun
- Darümuallimat (kız öğretmen okulu)
- Robert Koleji
- Galatasaray Sultanisi
- Maarifi Umumiye Nizamnamesi. Tarih dersi zorunlu oldu.
- Hilal-i Ahmer Cemiyeti
- İlk hukuk dergisi Ceride-i Mahakim
- İlk Türkçe mizah dergisi Diyojen Teodor Kasap
- Düstur ve Mirat dergileri
- Sabah Gazetesi - Miladi Takvim
- İlk resim sergisi-Şeker Ahmet Paşa
- Beylerbeyi ve Çırağan Sarayları
- Nizamiye Mahkemeleri kuruldu.
- Matbuat Nizamnamesi çıkarıldı.
- Sergi-i Umumi Osmani
- Memleket ve Emniyet Sandıkları
- Mecelle yürürlüğe girdi.
- Süveyş kanalı Mısırda açıldı. (Fr)
- Şurayı Devlet (Danıştay)
- Divan-ı Ahkam-ı Adliye (Yargıtay)
- Divan-ı Muhasebat (Sayıştay)
- Dünyanın 3. büyük deniz filosu
- Ramazan Kararnamesi

II. Abdülhamit Dönemi (1876-1908)

- Maarifperver
- Yönetim merkezi Yıldız Sarayı
- Hafiye Teşkilatı
- Yıldız İstihbarat Teşkilatı. Jurnal
- Halepa Fermanı
- Hamidiye Alayları
- Alman Kral II. Wilhelm "3B" projesi
- Hicaz Demiryolu Projesi
- Haydarpaşa Tren Garı
- Ziraat Bankası
- Muharrem Kararnamesi
- Duyun-u Umumiye İdaresi
- Sanayi Nefise Mektebi-Osman Hamdi
- İlk Arkeoloji Müzesi Asari Atika (Osman Hamdi Bey)
- Müzeyi Hümayun kuruldu. Başına Osman Hamdi Bey
- Kız meslek liseleri (idadiler)
- Telgraf Mektebi. Telgraf öğrenimi için Avrupa'ya öğrenciler gönderildi.
- Tercümanı Hakikat
- Şukufezar dergisi
- Engellilere yönelik kurumlar açıldı.
- Çoban Okulu
- Baytar Okulu
- Orman Mektebi
- Darüleceze. Şefkat Kapısı.
- Darülhayr-ı Ali
- Ertuğrul Fikrateyni
- Basına sansür uygulandı.
- Darülfunun yeniden açıldı.
- Şişli Etfal Hatanesi açıldı.
- Reji idaresi kuruldu.

XX.YÜZYILDA OSMANLI DEVLETİ

II.MEŞRUTİYET'İN İLANI (1908)

31 MART VAKASI (1909)

31 Mart İsyanı bastırıldı. Meşrutiyet rejimi korundu. II.Abdülhamit meclis kararıyla tahttan indirildi. V.Mehmet Reşat tahta çıkarıldı.

1909 ANAYASA DEĞİŞİKLİĞİ

TRABLUSGARP SAVAŞI (1911-1912)

UŞİ (QUCHİ) ANLAŞMASI (1912)

I.BALKAN SAVAŞI (1912)

BABIALİ BASKINI (23 OCAK 1913)

LONDRA ANLAŞMASI/KONFERANSI (30 MAYIS 1913)

II.BALKAN SAVAŞI (1913)

1913 Bükreş Anlaşması (Balkan Devletleri)

1913 İstanbul Anlaşması (Osmanlı-Bulgaristan)

1913 Atina Anlaşması (Osmanlı-Yunanistan)

1914 İstanbul Anlaşması (Osmanlı-Sırbistan)

I.DÜNYA SAVAŞI (1914-1918)

Mustafa Kemal'in Savaşığı Cepheler (Kronolojik Sıra)

ÇANAKKALE CEPHESİ

KAFKAS CEPHESİ

SURİYE CEPHESİ

GİZLİ ANLAŞMALAR

ABD'NİN SAVAŞA GİRİŞİ

WILSON İLKELERİ (8 OCAK 1918)

ATEŞKES ANLAŞMALARI

(Selanik, Mondros, Villa Gusti, Rethandes)

MONDROS ATEŞKES ANLAŞMASI (30 EKİM 1918)

PARİS BARIŞ KONFERANSI (18 OCAK 1919)

Paris Barış Konferansında taslakları hazırlanan barış anlaşmaları: Nöyyi, Saint Germain, Trianon, Versay

İZMİR'İN İŞGALİ (15 MAYIS 1919)

AMİRAL BRİSTOL RAPORU (11 EKİM 1919)

CEMİYETLER

KUVAY-I MİLLİYE (MİLİS GÜÇLER)

Raporlar

Amiral Bristol Raporu: İzmir'in işgalinin haksız olduğunu ve bölgede Türk nüfusunun çoğunlukta olduğunu belirten rapor. Haklı olduğumuza dair ilk uluslararası rapor.

General Harbord Raporu: Wilson; manda ve Ermenistan meselesini araştırmak için General Harbord'u görevlendirdi. Sivas'ta Mustafa Kemal ile Erzurum'da Kazım Karabekir ile görüştü. Ermeni iddiaları reddedildi.

Dr.Esat Işık Raporu: Milli Kongre Cemiyeti. İzmir işgalini haksız buldu. Kuvayımillie kavramı ilk kez bu raporda.

General Milne Hattı: Türk-Yunan arasına bir hat çekildi.

Hrisantos Raporu: Paris Barış Konferansı'nda Türklerin Karadeniz'de katliam yaptığı şeklinde sunulan rapor.

King Crane Raporu: Paris Barış Konferansı'nda Suriye ve Filistin Araplarının konu edildiği rapor. Anadolu'da ABD mandası altında üç bölge önerir.

Sandler Raporu: Hatay Sorunu ile ilgili Milletler Cemiyetinin 1937 tarihinde hazırladığı rapor.

TRABLUSGARP SAVAŞI (1911-1912) Nedenleri

- Bölgenin İtalya'ya yakın olması
 - Osmanlının bölgeyi savunacak gücü olmaması
 - İngiltere ve Fransa'nın göz yumması
 - İtalya'nın ham madde, pazar arayışı. Sömürgecilik yarışı
 - İtalya'nın Habeşistan'da aldığı yenilgiyi telafi isteği
 - Trablusgarp'ın zengin hammadde kaynakları
- İtalya siyasi birliğini → Carborani Cemiyeti sayesinde Carborani cemiyetini örnek alan cemiyet: İttihat ve Terakki Savaş öncesi Rusya-İtalya → Racconigi Anlaşması Savaş başladı. Osmanlı yardım gönderemedi.

Kara bağlantısı yok. Mısır İngiltere'de.

Denizden yardım gönderemiyor: Haliç'te gemiler çürüdü.

Gönüllü subaylar bölgeye gidip halkı örgütleyerek direndi.

Derne ve Tobruk - Gazeteci Şerif Bey (Mustafa Kemal)

Bingazi - Kuyumcu Hamdi (Enver Paşa)

Trablus - Neşet Paşa

Halil Paşa, Nuri Conker, AFO, AFC, Ali Çetinkaya vd.

Gönüllü subaylar, İtalyanları kıyı şeridinden geçirmedi.

İtalya barışa zorlamak için

1.Beyrut Limanındaki Osmanlı filosuna saldırdı.

2.Çanakkale Boğazını abluka altına aldı.

3.Rodos ve On İki Ada'yı işgal etti.

Balkan Savaşları başlayınca barış istemek zorunda kaldık.

Not: Mustafa Kemal'in ilk savaşı, ilk askeri başarısıdır.

İleride Kurtuluş Savaşı'nın kazanılacağına müjdesi.

Savaş sonunda Binbaşı rütbesine yükseltildi.

- Dünya tarihinde ilk savaş uçağı bu savaşta kullanıldı.

1912 - Uşi Anlaşması (İtalya - Osmanlı) İsviçre'de

• Trablusgarp (Libya) ve Bingazi İtalya'ya bırakılacak.

-- Kuzey Afrika'da ilk kaybedilen Cezayir.Son Trablusgarp

• Trablusgarp dini ve kültürel açıdan halifeye bağlı kalacak.

-- Halifelik ilk defa siyasi güç olarak → Küçük Kaynarca

-- Son olarak → Uşi Anlaşması

• İtalya, kapitülasyonların kaldırılmasında yardım edecek

• Bölgenin Duvunu Umumiye borçları İtalya'ya bırakılacak.

• Rodos ve 12 Ada Balkan S sonuna kadar/geçici, İtalya'ya Rodos ve On İki Ada:

-- Uşi ile Balkan Savaşı sonuna kadar geçici, İtalya'ya.

-- I.Dünya Savaşı'nda İtalya ilhak edecek.

-- Lozan'da onaylanacak.

-- II.Dünya Savaşı sonrası 1947 Paris Barış Anlaşması ile Yunanistan'a bırakılacak.

I.BALKAN SAVAŞI - Osmanlıyı Balkanlardan atmak

• Bulgaristan (en etkili-en karlı)

• Yunanistan

• Sırbistan

• Karadağ (başlatan)

Şükrü Paşa, Kazım Karabekir Bulgar ordularına esir düştü Hüseyin Rauf Orbay → Hamidiye Kahramanı

Savaşın Kaybedilme Nedenleri: 4 cephede savaşılması. Ordunun savaş öncesi terhisi. Ordu içine siyaset girmesi.

1913-Londra Konferansı - Osmanlı - Balkan ülkeleri.

• Osmanlı-Bulgaristan sınırı Midye-Enez hattı olacaktır.

• Edirne,Kırklareli,Dedeağaç,Kavala,Trakya → Bulgaristan

• Selanik, Güney Makedonya, Girit → Yunanistan

• Kuzey ve Orta Makedonya → Sırbistan

• Arnavutluk ve Ege Adalarının durumu büyük devletlere bırakıldı. İleride Ege Adaları için 1914 Elçiler Konferansı

Kaybedilen yerler: Doğu ve Batı Trakya, Makedonya, Adalar (Gökçeada, Bozcaada, Meis hariç), Girit, Selanik.

Arnavutluk bağımsızlığını ilan etti. Osmanlıdan ayrılan son balkan ülkesi. İslamcılık ilk kez başarısız.Osmanlıcılık iflas.

Sonuçları: En karlı Bulgaristan. Osmanlının Balkanlarda toprağı kalmadı. Anadolu'ya yoğun Türk göçü. Türkçülük güçlendi. Batı Trakya azınlık sorunu günümüze kadar geldi

Yenilgiden hükümeti sorumlu tutan İttihat ve Terakki, meclisi basarak **Bab-ı Ali Baskını** ile yönetime el koydu. Hükümet darbesidir. İttihat ve Terakkinin etkinliği arttı. Kamil Paşa hükümeti devrildi→Mahmut Şevket Paşa Hük 3 Paşalar Dönemi (1913 -1918): Cemal, Enver, Talat Paşa

- II.BALKAN SAVAŞI**-Birincide Bulgaristan'ın fazla pay alışı
- Yunanistan
 - Romanya - I.Balkan'da yok
 - Sırbistan
 - Karadağ

Kod: YürüSek

-- Diğer tarafta → Bulgaristan - savaşı başlatan
** Enver Paşa Edirne, Kırklareli, Dimetoka'yı geri aldı. Kazancımız: Doğu Trakya. Edirne Fatih: Enver Paşa Edirne Müdafii: Mehmet Şükrü Paşa Mustafa Kemal, Bolayır Kolordusu Kurmay Başkanı olarak katıldı. Savaş sonunda Sofya Ataşemiliterliğine atandı.

1913-Bükreş Anlaşması-Balkan ülkeleri kendi aralarında Bulgaristan en zararlı. Telafi için I.Dünya Savaşına girecek
1913-İstanbul Anlaşması - Osmanlı - Bulgaristan

- Sınır problemi, Azınlık hakları.
- Meriç Nehri sınır kabul edildi.
- Edirne, Kırklareli, Dimetoka Osmanlıya verildi.
- Kavala ve Dedeağaç Bulgaristan'a verildi.
- Bugünkü Türk-Bulgar sınırı yaklaşık olarak çizildi.

1913-Atina Anlaşması - Osmanlı - Yunanistan

- Sınır problemi, Azınlık hakları.
- Yanya, Girit, Selanik Yunanistan'a bırakıldı. (Girit'in Yunanistan'a ait olduğu kabul edildi.)
- Ege Adalarının durumu büyük devletlere bırakıldı.

1913- İstanbul Anlaşması - Osmanlı - Sırbistan

Sınırımız yok. Taşınmaz mallar sorunu, Azınlık hakları

Balkan Savaşlarında Kaybedilen Topraklar

SAMBA (Bırol Yetimoğlu İdeal Tarih)

Selanik, Kavala

Arnavutluk (I.Balkan sırasında bağımsızlığını ilan etti)

Makedonya

Batı Trakya (İskeçe, Gümölcine, Dedeağaç)

Adalar (Ege Adaları, Girit)

(Adalar: Gökçeada, Bozcaada, Meis hariç Ege Adaları)

Girit, II.Meşrutiyet ilanı karışıklığı sırasında Yunanistan tarafından ilhak edilmişti. 1913 Atina Anlaşması ile Girit'in Yunanistan'a ait olduğu onaylandı.

Dikkat: Doğu Trakya I.Balkan Savaşı sonunda kaybedildi. II.Balkan'da geri alındı. Soruda Balkan Savaşları derse kayıp olarak alınmaz.

I.DÜNYA SAVAŞI (1914-1918)

İtilaf (Anlaşma)-1908	İttifak (Bağlaşma)-1912
İngiltere Fransa Çarlık Rusya (rejimi değiş)	Almanya İtalya Avusturya - Macaristan
İtalya (taraf değiştiren) Japonya (ilk çekilen) Yunanistan (son katılan) ABD (süre ve seyir değişti) Romanya, Çin, Portekiz vb.	Osmanlı (savaşın süresini uzatan) Bulgaristan (ittifaka son katılan-ittifaktan ilk çekilen)

Savaşı başlatan olay: Avusturya veliahtı Ferdinand'ın, Sırp milliyetçisi Gavrilo Princip tarafından öldürülmesi

Savaş başladığında padişah: V.Mehmet Reşat

Cepheler	
Taarruz	Savunma
Kafkasya - Rusya Kanal - İngiltere	Hicaz-Yemen - İngiltere Suriye-Filistin - İngiltere Irak - İngiltere Çanakkale - İngiltere
Müttefiklere Yardım: Galiçya, Romanya, Makedonya	

1.Taarruz Cepheleri

Kafkasya Cephesi - Almanya'nın baskısı

- 1878 Berlin Anlaşması ile kaybedilen Elviye-i Selase'yi (Kars, Ardahan, Batum) almak
 - İran ve Afganistan üzerinden Hindistan'a geçme isteği
 - Bakü petrollerine ulaşmak
 - Turancılığı (Pantürkizm'i) gerçekleştirmek
- Komutan: Hasan İzzet Paşa. Daha sonra Enver Paşa buraya atandı. Sarıkamış Harekâtına izin vermeyen Hasan İzzet Paşa'yı görevden aldı. Sarıkamış Harekâtı yapıldı. Ermeni örgütler kapatıldı. Tehcir Kanunu çıkarıldı. Mustafa Kemal bölgeye atandı. Muş ve Bitlis'i Ruslardan geri aldı, Altın Kılıç madalyası ile ödüllendirildi. Rusya'da Bolşevik İhtilali çıkınca Rusya, Brest - Litowski Anlaşması ile savaştan çekildi. Elviye-i Selase'yi Osmanlıya geri verdi. Osmanlı başarısız olmasına rağmen toprak kazandı. Tek toprak kazandığımız cephe.
- Dikkat! Kafkasya Cephesinde "Kazım Karabekir" yoktur.

Kanal Cephesi - Komutan: Cemal Paşa

- Almanya'nın baskısı
 - İngiltere'nin sömürge yolları ile bağlantısını kesmek
 - Kaybedilen Mısır'ı İngilizlerden geri almak
- Suriye Cephesi, Kanal Cephesinin devamıdır.

2. Savunma Cepheleri

Çanakkale Cephesi

Çarlık Rusya'ya boğazlardan yardım götürmek. Rusya'nın buğdayından faydalanmak. Osmanlı'nın Asya ve Avrupa bağlantısını kesmek. Osmanlıyı savaş dışı bırakmak. Kararsız kalan Balkan ülkelerini yanlarına çekmek. Savaşın süresini kısaltmak.

Kara savaşları

Komutan: Liman Von Sanders

Sonra M.Kemal Anafartalar Grup Komutanı olarak geldi.

"Ben size taarruzu değil ölmeyi emrediyorum"/Conkbayırı

Mustafa Kemal'in savaştığı yerler: Kemalyeri: Anafartalar, Conkbayırı, Arıburnu, Koca Çimen, Kanlısirt, Zığındere, Kitre, Alçıtepe, Kireçtepe, Aslantepe, Seddülbahir.

** Çanakkale Deniz Savaşları yıl dönümü: 18 Mart 1915

** Çanakkale Kara Savaşları yıl dönümü: 2 Ocak 1916

Çanakkale Savaşı diğer adları:

Gelibolu, Centilmenler, Aydınlar, Dardenelya

Savaş sonunda M.Kemal: "Hamit olsun İstanbul'u kurtardık"

* 18 Mart Kahramanı-Çanakkale Kahramanı:Cevat Çobanlı

* Mayın döşeyen gemi: Nusrat mayın gemisi

* Seyit Onbaşı: Geçiş esnasında gemiyi vuran

* Hemşire: Erica

* Sahte para basıp lastik alan: Teğmen Mehmet Muzaffer

Sonuçları: Kazandığımız tek cephe. Çarlık Rusya'ya yardım götürülemedi. Bulgaristan, Osmanlı'nın yanında savaşa girdi. Böylece Osmanlı-Almanya kara bağlantısı sağlandı. Savaşın süresi en az 2 yıl uzadı. Mustafa Kemal albay rütbesine yükseltildi. Anadolu'da tanınan bir komutan haline geldi. İleride milli mücadelenin lideri olmasında etkili.

Irak Cephesi

- Çarlık Rusya'ya karadan yardım göndermek
- Musul ve Abadan petrollerine ulaşmak
- Türklerin Hindistan'a ulaşmasını engellemek

Halil Paşa & General Townshend arasında Kut'ül Amare Savaşı yaşandı. Osmanlı, İngilizler karşısında Selman-ı Pak ve Kut'ül Amare Zaferi elde etti. Sakallı Nurettin Paşa ve Halil Kut Paşa etkili. General Townshend esir alındı. Daha sonra Arapların İngilizlere yardım etmesi ve Anadolu'dan gerekli yardımın gelmemesi ile cephe başarısız oldu.

Kut'ül Amare Kahramanı: Halil Kut Paşa

(Kut'ül Amare Fatih: Kazım Karabekir)

1917- Arapların desteği ile İngilizler, Bağdat'ı işgal edildi.

Hicaz-Yemen Cephesi

İngilizlerin petrol ve kutsal bölgeleri ele geçirmek istemesi
İngiliz ajan: Arabistanlı Lawrence
Mekke Emiri Şerif Hüseyin ile İngiliz Valisi Mac Mahon arasında gizli anlaşma: Mac Mahon Anlaşması
Komutan: Çöl Ortasında Plevne Kahramanı, Çöl Aslanı, Çöl Kaplanı, Türk Kaplanı, Medine Müdafisi: Fahrettin Paşa
Eseri: Medine Müdafaası

Suriye-Filistin Cephesi: Kanal cephesinin devamıdır. Anadolu'ya güneyden girmek ve Suriye petrollerini ele geçirmek. Kudüs'ü ele geçirmek.

Mustafa Kemal Halep'in kuzeyinde İngilizleri durdurdu.

3.Müttefiklere Yardım Amaçlı Cephe

Galiçya, Romanya, Makedonya. Osmanlı sınırları dışında açılan cephelelerdir. Rusya'nın savaştan çekilmesiyle Kafkasya Cephesi gibi bu cepheleler de kapandı.

1.Dünya Savaşı Sırasında Yapılan Gizli Anlaşmalar

1915 İstanbul (Boğazlar) Anlaşması:

İngiltere-Fransa-Rusya.
Boğazlar ve çevresi Rusya'ya.

1915 Londra Anlaşması:

İngiltere-Fransa-Rusya-İtalya.
İtilaf Devletleri İtalya'yı kendi yanlarına çekmek için.
On İki Ada, Rodos, Antalya çevresi İtalya'ya bırakıldı.
Libya üzerindeki halifelik makamının kaldırılacağı vaadi.
İtalya taraf değiştirdi. İtilaf tarafına geçti.

1916 Sykes Picot Anlaşması:

İngiltere-Fransa. Rusya onayı.
Sevr'in taslağı. Büyük ölçüde bugünkü Orta Doğu haritası.
1916 Petrograd Protokolü: İngiltere-Fransa-Rusya.
Doğu Anadolu ile Trabzon'a kadar Doğu Karadeniz Rusya'ya verilecek. Rusya da İngiltere ve Fransa'nın Orta Doğu çıkarlarını kabul edecek.

1916 Mac Mahon Anlaşması: Şerif Hüseyin-Mac Mahon.
Araplar İngilizlerin yanında. İngilizler Arap devleti kuracak.

1917 Saint Jean de Maurienne: İngiltere-Fransa-İtalya.

On İki Ada, İzmir ve çevresi İtalya'ya.

1917 Balfour Deklarasyonu: İngiltere Dışişleri Bakanı.
Savaş sonunda Filistin topraklarında bağımsız bir Yahudi devleti kurulacak. (1948'de kuruldu)

** Gizli anlaşmalarda Yunanistan yok.

** Sovyet Rusya, Sarı Kitap ile gizli anlaşmaları duyurdu.

ABD'nin Savaşa Girmesi

Rusya savaştan çekilince savaş ittifakın lehine dönmüştü. Savaş başladığında tarafsızlığını ilan eden ABD'nin itilaf devletlerine silah satışında bulunmasına tepki gösteren Almanya, denizaltılarıyla ABD'nin ticaret gemilerini batırdı. ABD Nisan 1917'de resmen Almanya'ya savaş ilan etti. Güç dengesi İtilaf lehine değişti. Savaşın bitişi hızlandı.

Wilson İlkeleri

İlkelere uyulmadı. ABD Monroe Doktrini ile kıtasına çekildi. Polonya kurulacak. Cemiyet-i Akvam taslağı.

1.Dünya Savaşı'nın Sonuçları

- En karlı çıkan: Japonya, İngiltere, Fransa
- En zararlı çıkan: Almanya
- Milletler Cemiyeti kurulacak. Cemiyet-i Akvam.
- Almanya'da Nazizm, SSCB'de Komünizm, İtalya Faşizm
- İlk defa tank, denizaltı, kimyasal silah (NBC)
- İmp parçalandı. Alman, Rus, Osmanlı, Av-Macaristan

Yeni devletler: Türkiye, SSCB, Azerbaycan, Polonya, Letonya, Estonya, Litvanya, Avusturya, Macaristan, Ukrayna, Finlandiya, Çekoslovakya, Yugoslavya.

1.Dünya Savaşı Sonunda Yapılan Ateşkes Anlaşmaları

Bulgaristan-Selanik
Osmanlı- Mondros
Avusturya-Macaristan-Villa Gusti
Almanya- Rethandes

Savaşın son aylarında V.Mehmet Reşat öldü. Yerine Padişah VI.Mehmet (Vahdettin) tahta çıktı. Yenilgi üzerine İttihat Terakki yönetimden çekildi. Yeni hükümeti İngiliz yanlısı Ahmet İzzet Paşa kurdu. Wilson ilkelerine güvenerek ateşkes isteğinde bulundu.

Mondros Ateşkes Anlaşması - 30 Ekim 1918

Padişah VI.Mehmet (Vahdettin)

Ahmet İzzet Paşa Hükümeti

Limni Limanı / Mondros Adası / Agamemnon Zırhlısı

Osmanlı: Bahriye Nazırı Rauf Orbay

İtilaf Devleti: İngiliz Amiral Calthrope

7.Madde: İtilaf devletleri güvenliklerini tehdit eden herhangi bir sancağı işgal edebilecek.

Yorum: Osmanlı ve Anadolu işgale açık hale getirildi.

M. Kemal bu madde için: "Beyni yakan ateşten bir zehirdi."

24.Madde: 6 Vilayette (Vilayet-i Sitte/BESVED) bir karışıklık çıkarsa itilaf devletleri buraları işgal edecek.

Yorum: Büyük Ermenistan'ın kurulması amaçlandı.

BESVED: Bitlis, Erzurum, Sivas, Van, Elazığ, Diyarbakır

Mondros Sonrası Gelişmeler

- Mondros ile Osmanlı fiilen sona erdi.
- İşgaller karşısında Osmanlı hükümeti halkın tepkisiz kalması için Nasihat Heyetleri kurdu.
- Ahmet İzzet Paşa istifa etti. Damat Ferit Paşa geldi.
- Mondros sonrası ilk işgale uğrayan toprak: Musul (İng)
- İlk resmi işgali yapan Yunanistan oldu.
- Halkın işgallere tepkisi direniş cemiyetleri ve Kuvayımillie (milis güçler) birliklerini kurmak oldu.
- Ulusal direniş Mustafa Kemal önderliğinde başlayacak.
- Anadolu'da ilk işgale uğrayan toprak (Fransızlar): Sancak (İskenderun, Hatay, Antakya, Dört Yol). İlk direniş burada. İlk kurşunu atan: Kara Mehmet Çavuş (Batı Anadolu'da ilk kurşunu atan: Hasan Tahsin)
- Antep, Urfa, Maraş önce İngiliz sonra Fransızlar işgal etti.

Paris Barış Konferansı - 18 Ocak 1919

(Barışa son veren barış) Başkan: ABD

Etkili devletler: ABD, İngiltere, Fransa, İtalya, Japonya

- Daha önce gizli anlaşmalarla İtalya'ya verilen İzmir ve çevresi İngiltere'nin desteği ile Yunanistan'a verildi. [İtilaf devletleri arasındaki ilk görüş ayrılığı]
- Cemiyet-i Akvam (Milletler Cemiyeti) kuruldu.
- Hrisantos Raporu ve King-Crane Raporu sunuldu.
- Barış anlaşmalarının şartları belirlendi.

Bulgaristan-Nöyyi

Avusturya-Saint Germain

Macaristan-Trianon

Almanya-Versay

*Sevr taslağı burada değil. San Remo Konferansında.

İzmir'in İşgali - 15 Mayıs 1919

- Paris Barış Konf ile İzmir ve çevresi Yunanistan'a verildi.
- İşgalden hemen önce Redd-i İlhak Cemiyeti kuruldu.
- İzmir halkı Maşatlık'ta Yahudi mezarlığında toplandı. İlk miting burada yapıldı. Bu işgale tepki değil işgali engellemek için. Redd-i İlhak Cemiyeti organize etti.
- 15 Mayıs 1919 işgal.
- İlk kurşun Hukuk-u Beşer gazetesi yazarı Hasan Tahsin (Osman Nevres Bey) tarafından
- İşgale ilk tepkilerden biri: Denizli Müftüsü Ahmet Hulusi Efendi'nin cihat ilan etmesi
- Fatih, Sultanahmet, Kadıköyde mitingler yapıldı.
- İstanbul mitinglerine katılanlar: Selim Sırrı Tarcan, Halide Edip Adıvar, Sait Bey, Nakiye Hanım, M. Emin Yurdakul
- "Yaşa Venizelos" demediği için şehit edilen komutan: Albay Süleyman Fethi Bey
- İzmir'in işgalini Mustafa Kemal Havza'da protesto etti.
- Haklı olduğumuza dair ilk uluslararası rapor: Amiral Brist

YARARLI CEMİYETLER: Bölgesel.

İzmir Müdafaa-i Hukuk-u Osmaniye Cemiyeti: İzmir ve çevresini Yunan işgalinden kurtarmak, Megali İdea'yı engellemek. Nurettin Paşa'nın gayretleri ile kuruldu. Reddi İlhak adıyla devam etti. **Reddi İlhak Cemiyeti:** Maşatlık Mitingini, Balıkesir ve Alaşehir Kongrelerini düzenledi.

Trabzon Muhafazaa-i Hukuk-u Milliye C: Trabzon merkezli Pontus Rum devleti kurulmasını engellemek. Erzurum Kongresini topladı. Yayınlarla işgalleri protesto etti **Şark Vilayetleri-Doğu Anadolu Müdafaa-i Hukuk:** Doğu Anadolu'da bir Ermeni Devleti kurulmasını engellemek. Erzurum Kongresi. Le Pays (Vatan), Hadisat, Albayrak

Trakya Paşaeli Cemiyeti: Cafer Tayyar Paşa gayretleri. Mavri Mira Cemiyetine karşı mücadele. Amaç Trakya'yı Yunanlılara vermemek. Osmanlı'nın tamamen yıkılması halinde Trakya Cumhuriyeti adı altında bir devlet kurulacağından bahsedilmiştir. Edirne ve Lüleburgaz kongrelerini düzenledi. Yayın organları: Yeni Edirne, Ahali

Kilikyalılar Cemiyeti: Adana bölgesinde Ermeni ve Fransızlar ile mücadele. Pozantı Kongresini düzenlediler. **Milli Kongre Cemiyeti:** T.C.'nin ilk göz doktoru: Dr. Esat Işık Merkez İstanbul. İşgalleri basın yayın yoluyla protesto etti. İleride Misakımillinin kabul edilmesinde etkili oldu.

Anadolu Kadınları Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti: Sivas'ta Mustafa Kemal'in isteği ile Melek Hanım tarafından kuruldu. Cephe gerisi ve ikmal kısmında etkili oldu.

Gizli Karakol Cemiyeti ile Mim Mim benzerdir: İstanbul'dan Anadolu'ya silah ve insan sevkiyatı yaptı. İstihbarat teşkilatları: Zabitan

Kars İslam Şurası: İlk yararlı cemiyet. Ermenilere karşı mücadele etti. Yakup Şevki Paşa'nın gayretleri ile kuruldu. İngilizlerin Kars'ı işgal edeceği söylentisi üzerine Cenubi Garbi Kafkas Hükümeti/Güneybatı Kafkasya Geçici Milli Hükümeti adında hükümet kurdular. İngilizler dağıttı.

ZARARLI CEMİYETLER
Azinlıklar Tarafından Kurulan Zararlı Cemiyetler
Etnik-i Eterya Cemiyeti: Rumların ilk cemiyeti. 1814'te Alexandır İpsilanti tarafından kuruldu. 1894'te ismini Etnik-i Eterya olarak değiştirdi. Amaçları Megali İdea.

Mavri Mira Cemiyeti: Kara gün. En zararlı. Amacı: Megali İdea. Bizans'ı canlandırmak.

Kardos Cemiyeti (Rum Göçmenleri Komisyonu): Patrikane, Kiliseler, Rum izcilik okulu bu cemiyete destek verdi. Yunanistan ve Rusya'dan Anadolu'ya Rum göçü organize ederek nüfus yapısını değiştirmek istediler.

Pontus Rum Cemiyeti: Amaç Trabzon merkezli bir Pontus Rum devleti kurmak. Bu faaliyetlere karşı Kurtuluş Savaşı merkez ordu komutanı Nurettin Paşa mücadele etti.

Hinçak ve Taşnak Cemiyeti (Taşnak ve Sütyun): Doğu Anadolu'da Ermeni devleti kurmak. Megali Ermenia. Kuran: Zaven Efendi

Alyans İsrailit ve Macabi: Anadolu içindeki Yahudilerin haklarını korumak.

Türkler Tarafından Kurulan Zararlı Cemiyetler
Wilson İlkeleri Cemiyeti: ABD Mandaterliği. Halide Edip, Refik Halit Karay, Yunus Nadi vd.

İngiliz Muhipleri Cemiyeti: Sait Molla kurdu. İngiliz mandaterliğini kabul ettiler. Damat Ferit Paşa

Teali İslam Cemiyeti: Saltanat ve Hilafet yanlıları. TBMM karşıtı Konya ayaklanmasında etkili.

Sulh Selameti Osmaniye: Saltanat ve Hilafet yanlıları. **Hürriyet ve İtilaf Fırkası:** Damat Ferit'in siyasi partisi Alemдар, Peyam-ı Sabah.

Kürt Teali: İngiliz himayesinde Kürdistan devleti kurmak. Bölge halkı desteklemedi.

Nigehban Cemiyeti: Askerlerin Bekçileri anlamında. Asker kaçakları oluşturdu. Kurtuluş Savaşına karşı çıktı.

Kuvayimilliyeye: Bölgesel, düzensiz, milis kuvvetler, halk. Terhis edilen orduların bazı askerleri de dahil oldu. Ulusal bilinci artırdılar. Düşmanı oyalayıp milli mücadeleye zaman kazandırdılar. TBMM'ye karşı çıkan isyanları bastırdılar. İhtiyaçlarını halktan karşıladılar.

Sona erdirilme nedenleri: Bazı şeflerin kendi yargılama sistemlerini kurması, halktan zorla para ve mal toplamaları, düzensiz ve otoriteden yoksun olmaları, bazılarının TBMM'yi kabul etmemeleri.

Ali Çetinkaya: Ayvalık (ilk cephe)
Çerkez Ethem: Kuvay-ı Seyyare: Manisa-Salihli
Celal Bayar (Galip Hoca/Reşad-ı Sani): Aydın-Nazilli
Demirci Mehmet Efe: Aydın-Nazilli

Yörük Ali Efe: Aydın-Nazilli
Sütçü İmam, Rıdvan Hoca: Maraş
Şahin Bey, Kılıç Ali: Antep

Ali Saip Bey: Urfa
İpsiz Recep: Rize
Cafer Tayyar Paşa: Trakya

Yahya Kaptan: İzmit-Batı Karadeniz. Mustafa Kemal'in Nutuk'ta en çok bahsettiği kişi Yahya Kaptan.

Mustafa Kemal Atatürk
1905-Şam'da 5.Ordu emrinde göreve başladı.
1907-Manastır'da 3.orduya atandı.

1909-Tarih sahnesine ilk çıkışı: 31 Mart Vakasını bastıran Hareket Ordusunda Kurmay Başkanı. Kolağası.

1910-Picardie Manevralarına katıldı.
1912-İlk savaşı Trablusgarp. Derne-Tobruk. Gazeteci Şerif Savaş sonunda Binbaşı rütbesi.

1913-II.Balkan Savaşı'na Bolayır Kolordusu Kurmay Başkanı olarak katıldı.
1913-Balkan Savaşları sonunda Sofya Ataşemiliterliğine atandı. I.Dünya Savaşı başladığında bu görevdeydi.

1915-I.Dünya Savaşı başladıktan sonra Çanakkale'de itilaflara karşı Anafartalar Grup Komutanlığı yaptı.
19.Tümen Komutanı Yarbay olarak Çanakkale Savaşı'na katıldı. Savaş sonunda Albay rütbesi verildi.

1916-Kafkas Cephesinde 16.Kolordu Komutanlığında görev aldı. Muş ve Bitlisi geri aldı. Altın Kılıç Madalyası verildi. Tuğgeneralliğe yükseldi.

1917-Veliaht Vahdettin ile Almanya gezisine katıldı.
1918-Avusturya Karsbald'da tedavi gördü.

1918-7.Ordu Komutanı olarak Suriye-Filistin Cephesi'nde İngilizleri Halep'in kuzeyinde durdurdu.

31 Ekim 1918-Mondros'un imzalanmasından bir gün sonra Liman Von Sanders, Yıldırım Orduları Grup Komutanlığını, 7.Ordu Komutanı Mustafa Kemal Paşa'ya devretti. Ancak Ahmet İzzet Paşa itilaf devletlerinden çekindiği için kısa bir süre sonra Yıldırım Ordularını ve 7.Orduyu dağıttı.

Mustafa Kemal Paşa, I.Dünya Savaşı bitince Samsun'a çıkmadan önce ise 9.Ordu Müfettişliği görevine getirildi. Bu ordunun adı ileride 3.Ordu olarak değiştirilecek.

Edirne Fatih: Enver Paşa
Edirne Müdafii: Mehmet Şükrü Paşa

Hamidiye Kahramanı: Hüseyin Rauf Orbay
Çöl Kapları, Medine Müdafii: Fahrettin Paşa
Çöl Ortasında Plevne Kahramanı: Fahrettin Paşa

Plevne Kahramanı: Gazi Osman Paşa
Çanakkale Kahramanı, 18 Mart Kahramanı, İstanbul'u kuşatan birinci kişi: Cevat (Çobanlı) Paşa

Kut'ül Amare Kahramanı: Halil (Kut) Paşa
Kut'ül Amare Fatih: Kazım Karabekir

I.Dünya Savaşı sırasında Doğu Anadolu'da yetim kalan çocuklar için okul ve yetimhaneler açan komutan:

Kazım Karabekir
Faliş Rıfkı Atay, Zeytin Dağı eserinde Suriye ve Kanal Cephelerini anlatır. Yani I.Dünya Savaşı da denilebilir.

MUSTAFA KEMAL'İN SAMSUN'A ÇIKIŞI (19 MAYIS 1919)
SAMSUN RAPORU (20-22 MAYIS 1919)
HAVZA GENELGESİ (28-29 MAYIS 1919)
AMASYA GENELGESİ/BİLDİRGESİ/TAMİMİ (22 HAZİRAN 1919)
MUSTAFA KEMAL'İN ASKERLİKTE İSTİFA ETMESİ
ERZURUM KONGRESİ (23 TEMMUZ-7 AGUSTOS 1919)
SİVAS KONGRESİ (4-11 EYLÜL 1919)
GENERAL HARBORD RAPORU
AMASYA GÖRÜŞMESİ/PROTOKOLÜ (20-22 EKİM 1919)
SİVAS KOMUTANLAR TOPLANTISI (16-28 KASIM 1919)
TEMSİL HEYETİNİN ANKARA'YA GELİŞİ (27 ARALIK 1919)
SON OSMANLI MEBUSAN MECLİSİ (12 OCAK 1920)
MISAK-I MİLLİ KARARLARI (28 OCAK 1920)
İSTANBUL'UN RESMEN İŞGALİ (16 MART 1920)
MEBUSAN MECLİSİNİN DAĞITILMASI (11 NİSAN 1920)
İ.TBMM'NİN AÇILIŞI (23 NİSAN 1920)
24 NİSAN ÖNERGESİ
İ.TBMM'YE KARŞI ÇIKAN İSYANLAR
İSTİKLAL MAHKEMELERİ (1920-1927)
SEVR ANLAŞMASI (10 AGUSTOS 1920)
GEDİZ TAARRUZU (24 EKİM 1920)
DÜZENLİ ORDUNUN KURULMASI (10 Kasım 1920)
BİLECİK GÖRÜŞMESİ (5 ARALIK 1920)
MİLLİ MÜCADELE MUHAREBELER DÖNEMİ

MİLLİ MÜCADELE HAZIRLIK DÖNEMİ

Mustafa Kemal, 31 Ekim 1918'de Yıldırım Orduları Grup Komutanlığına atandı. Ahmet İzzet Paşa kısa bir süre sonra Yıldırım Ordularını dağıttı. Mustafa Kemal, Mondros'a ve ordunun dağıtılmasına tepki gösterdi. İstanbul'a çağrıldı. Ahmet İzzet Paşa 8 Kasım 1918'de istifa etti yerine Tevfik paşa geçti. Mustafa Kemal 13 Kasım 1918'de İstanbul'a geldiğinde İtilaf devletlerinin donanmasını görünce Yaveri Cevat Abbas'a: "Geldikleri gibi giderler" dedi. Arkadaşı Ferit Bey'e "Hata ettim, İstanbul'a gelmemeliydim. Ne yapıp edip Anadolu'ya dönmenin çaresini bulmalı" dedi.

Mustafa Kemal Samsun'a çıkmadan İstanbul'da iken:

- Padişah Vahdettin ile görüştü. Tevfik Paşa Hükümetinin güvenoyu almasını önlemeye çalıştı. Hükümette görev almak istedi. Mecliste güç kazanmaya çalıştı.
- Daha önceden yazdığı "Zabıt ve Kumandan ile Hasbihal" eserini yayımladı.
- Ali Fethi Bey ile Minber gazetesini çıkardı.
- Hürriyetperver Avam Fırkasına üye oldu. Kurucusu Ali Fethi Bey. Yayın organı Minber.

9.Ordu Müfettişliği Görevinin Verilmesi: İktidara gelen Damat Ferit Paşa ve Padişah Vahdettin ile görüşen Mustafa Kemal 9.Ordu Müfettişliğine atandı.

9.Ordu Müfettişliği: Merkezi: Erzurum. Yetki alanları: Samsun, Erzurum, Sivas, Erzincan, Trabzon, Diyarbakır, Bitlis, Elazığ, Ankara, Kastamonu, Van.

9.Ordu Müfettişliği, Havza Genelgesinden sonra 15 Haziran 1919 tarihinde 3.Ordu Müfettişliğine dönüştürüldü.

Mustafa Kemal'in Seçilme Nedenleri: I.Dünya Savaşı'nda kendini kanıtlamış bir komutan olması, Padişah Vahdettin'in yaverliğini yaptığı için iyi tanınması, düşüncelerinin saray çevrelerince henüz bilinmemesi, Alman yanlısı bir subay olmaması, ittihatçı olmaması, asıl hedef İstanbul'dan uzaklaştırılmak istenmesi.

9.Ordu Müfettişi Olarak Mustafa Kemal'den Beklenenler: Bölgede güvenliği sağlamak, Türk Rum çatışmasını engellemek, orduların terhisini hızlandırmak, halkın elindeki silahları toplamak itilafa vermek, Mondros'un hükümlerini hayata geçirmek.

Samsun'a Çıkış (19 Mayıs 1919): Milli Mücadele fiilen başladı. Mustafa Kemal, Mıntıka Palas Otelinde konakladı.

Samsun Raporu (22 Mayıs 1919): Bir araştırma raporu

- Karışıklığın sorumlusu Rumlardır.
- İzmir'in işgali haksızdır.

Milli mücadelenin ilk yazılı belgesi. İstanbul Hükümeti ile ilk görüş ayrılığıdır. Bu belgede İzmir'e dair bilgiler yer aldığı için Mustafa Kemal, yetkisi dışına çıkmıştır.

Havza Genelgesi (28 Mayıs 1919): Halkı örgütleyen ilk bildiri. Milli Mücadelenin ilk genelgesi. Amaç millî bilinci uyandırmak. Mondros'a ilk kez açıkça karşı çıkıldı. Mustafa Kemal tek başına yayımladı.

- İzmir'in işgali her yerde protesto edilecek.
- Protestolar yapılırken masum azınlığa zarar verilmeyecek (Haklıyken haksız duruma düşmemek)
- Ordular dağıtılmayacak, silahlar teslim edilmeyecek.

Mustafa Kemal, İzmir'in işgalini ilk olarak Havza Genelgesinde protesto etti. İlk defa İstanbul'a geri çağrıldı.

Amasya Genelgesi/Bildirgesi/Tamimi (22 Haziran 1919)

Kurtuluş Savaşı'nın ilan edilişi. Kurtuluş Savaşının nedenini, programını ve başladığını gösteren belge niteliğindedir. Ulusal egemenlik yolunda ilk çağrı ve adım. Ulus egemenliğine dayalı bir devletin ilk sinyalleri. İhtilal niteliğinde. Mustafa Kemal arkadaşlarıyla beraber yayımladı. Amacı: Milli mücadeleyi kişiselleştirmekten çıkarmak ve halk desteğini daha fazla alabilmek.

Kaleme alan: Cevat Abbas Bey

Ali Fuat Cebesoy bu genelge için: "Mukaddes İttifak"

Amasya Genelgesini İmzalayanlar - Onaylayanlar

- Mustafa Kemal
 - Ali Fuat Cebesoy
 - Rauf Orbay
 - Refet Bele
 - Kazım Karabekir (telgraf ile onayladı)
 - Mersinli Cemal Paşa (telgraf ile onayladı)
- Dikkat: İsmet İnönü ve Ali Fethi Okyar yok!

Amasya Genelgesinin Maddeleri

- Vatanın bütünlüğü, milletin bağımsızlığı tehlikededir. Gerekçe
- İstanbul Hükümeti üzerine düşen sorumluluğu yerine getirmemektedir, işgallere seyirci kalmaktadır. Bu durum milletimizi yok saymış gibi göstermektedir. Gerekçe
- Milletin bağımsızlığını yine milletin azim ve kararı kurtaracaktır. (Amaç: Milletin bağımsızlığını kurtarmak. Yöntem: Milletin azim ve kararı. Milletin kararı, millî egemenliğe dayalı bir devlet kurulacağına ilk sinyalleri. İhtilal bildirgesi. Mücadelenin evrenselliği)
- Milletin sesini dünyaya duyurmak ve haklarını dile getirmek için her türlü etki ve denetimden uzak millî bir heyetin varlığı gereklidir. (Temsil Heyetinin temelleri atılmış oldu. Milli Mücadelenin kurumsallaştırılması, teşkilatlanması amaçlandı.)
- Anadolu'nun en güvenli yeri olan Sivas'ta ulusal bir kongre toplanacak. Her sancaktan yararlı cemiyetler ve belediyelerce seçilmiş 3 kişi katılacak. (Millet iradesini hakim kılmak ve yerel güçleri ön plana çıkarmak istendi. Milli Mücadeleyi halka mâl etmek, kişisellikten çıkarmak hedeflendi. Mücadele merkezileştirilmek istendi.)
- Doğu illeri adına Erzurum'da bir kongre toplanacaktır. Erzurum'a gidecek delegeler kongreden sonra derhal Sivas'a gidecekler. (Erzurum'da toplanacak kongrenin bilgisi verildi. Erzurum Kongresi'nin toplanmasında Cemiyetler ve Kazım Karabekir etkili)
- Askeri ve ulusal örgütler hiçbir şekilde dağıtılmayacak. (Mondros'a uyulmaması istendi)
- Olumsuz bir durumla karşılaşılması için bu maddeler bir sır olarak saklanacaktır.

Mustafa Kemal ikinci kez İstanbul'a çağrıldı. "Sadece Padişah'tan emir alırım" diyerek reddetti. Amasya Genelgesi sonrası, Erzurum Kongresi öncesi Erzurum'da iken askerlik ve 3.Ordu müfettişliği görevinden istifa etti.

Mustafa Kemal, Amasya Genelgesi'nden sonra "Artık İstanbul, Anadolu'ya hakim değil tabii (bağlı) olmak zorundadır" demiştir.

Erzurum Kongresi (23 Temmuz - 7 Ağustos 1919)

Kazım Karabekir: "Ben ve Kolordum emrinizdeyiz paşam" diyerek Mustafa Kemal'i lider olarak kabul etti. Mustafa Kemal'in sivil olarak katıldığı ilk çalışma. Kongre Başkanı. Mustafa Kemal ve Rauf Orbay delege olabilsin diye istifa edenler: Kazım Yurdalan ve Cevat Dursunoğlu

Kongreye delege gönderen iller: BEST VAN

Bitlis, Erzurum, Sivas, Trabzon, Van. Toplam 62 delege.

Kongreye delege gönderemeyen iller: DEM

Diyarbakır, Elazığ (Harput), Mardin

Kongreyi Toplayanlar

- Kazım Karabekir
 - Şark Vilayetleri Cemiyeti (Vilayet-i Şarkıyye Müdafaa-i Hukuk-u Milliye Cemiyeti)
 - Trabzon Muhafaza-i Hukuk Cemiyeti
- Toplanış ve amaç bölgesel, kararlar ulusal.

Erzurum Kongresi Kararları

- Ulusal sınır içinde vatan bir bütündür, bölünemez. İlk defa ulusal sınırlardan bahsedildi. Bu madde, ileride Misak-ı Milli'de aynen kabul edildi.
- Her türlü yabancı işgaline ve müdahalesine karşı tüm ulus birlikte karşı koyacaktır. (Birlik çağrısı) İlk kez ulusal direniş ilkesinden bahsedildi.
- Vatanın bağımsızlığını, İstanbul Hükümeti sağlayamazsa geçici bir hükümet kurulacaktır. (İlk defa Osmanlıdan ayrı bir hükümet kurulması kararı alındı.)
- Kuvayımiliyeyi etkin, milli iradeyi hakim kılmak esastır. Kuvayımiliye etkin - Ulusal halkın bağımsızlığı Milli irade - Ulusal egemenlik. Cumhuriyet rejimi
- Hristiyan azınlıklara siyasi hâkimiyetimizi sosyal dengemizi bozucu ayrıcalıklar verilmeyecektir.
- Manda ve himaye kabul edilemez. İlk defa mandacılık reddedildi. Hedef: Tam bağımsızlık
- Sınırlarımızda gözü olmayan devletten yardım alınabilir. Kurtuluş savaşı sırasında bize en çok destek: Rusya
- Ulusal güçler padişah ve saltanat makamını düştüğü bu durumdan kurtaracaktır. (Saltanat yanlılarının desteği için)
- Kapalı olan Mebusan Meclisi açılacak, seçimler yapılacak ve hükümet bu yolla denetlenecek. (İlk kez mebusan meclisinin toplanması istendi.)
- Doğudaki Cemiyetler "Doğu Anadolu Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti" olarak birleştirildi.

Mustafa Kemal kapanış konuşmasında: "Tarih bu kongremizi şüphesiz ender ve büyük bir eser olarak kaydedecektir" demiştir.

İlker: Milli sınırlar, Misak-ı Milli'nin temelleri, mandacılık reddi, Mebusan Meclisinin açılması, Osmanlı dışında bir hükümet kurulması, azınlıklar.

Ara Kongreler (Diğer Bölgesel Kongreler)

(Dikkat: Bu kongreler kronolojik sıra ile yazılmamıştır)

Balıkesir Kongresi: Hacı Muhittin Bey topladı. Yunanlılara karşı mücadele kararı alıp aynı zamanda padişaha da bağlılık bildirildi.

Alaşehir Kongresi: Hacı Muhittin Bey topladı. Yunanlılara karşı verilecek olan mücadelede gerekirse İtilaf devletlerinden yardım alınabileceği tezini ortaya attılar. Balıkesir ve Alaşehir kongrelerinden sonra Hacı Muhittin, Ayvalık/Balıkesir merkezli Batı Cephesini kurdu.

Nazilli Kongresi: Muğla'da toplandı. Başkan Celal Bayar. Batı Anadolu'da "Galip Hoca" takma adıyla "Reşadî Sani" unvanıyla kongreler düzenleyen: Celal Bayar

Edirne Kongresi: Trakya Paşaeli Cemiyeti topladı.

Lüleburgaz Kongresi: Trakya Paşaeli Cemiyeti topladı.

Kars-Ardahan-Oltu Kongresi:

Afyon Kongresi: Batıda son kongre. Mustafa Kemal de katıldı. I.TBMM'ye bağlılık bildirilmiştir.

Pozantı Kongresi: Son kongre. Mustafa Kemal de katıldı.

Sivas Kongresi (4-11 Eylül 1919)

Toplanma kararı Amasya Genelgesi'nde alındı. Toplanış ve kararlar: Ulusal. Mustafa Kemal: "Ya İstiklal Ya Ölüm"

Kongreye katılımın az olmasının nedenleri:

- Elazığ valisi Ali Galip'in kongreyi dağıtma teşebbüsü
- Ankara valisi Muhittin Paşa'nın engellemesi
- Fransızların Sivas'ı işgal edeceği söylentisi
- Bazı delegelerin kongreye katılmak istemeyişi
- İtihtatçı suçlaması, Güvenlik, İşgaller, Maddi nedenler.

Kongreyi dağıtma girişimleri: İngiliz Binbaşı Edward Noel, Damat Ferit Paşa, Ankara Valisi Muhittin, Elazığ Valisi Ali Galip, Fransız Binbaşı Bruno, bazı aşiret liderleri.

Kongrede tartışılan konular

- Mustafa Kemal ile Rauf Orbay arasında başkanlık yarışı
- Siyasi tartışmalar (ittihatçı olup olmama meselesi)
- Manda ve himaye
- Saltanata bağlılık yemini

Maddeleri: Erzurum kararları genişletildi.

- Ulusal sınır içinde vatan bir bütündür, bölünemez.
- Her türlü yabancı işgaline ve müdahalesine karşı tüm ulus birlikte karşı koyacaktır.
- Kuvayımiliyeyi etkin milli iradeyi hakim kılmak esastır.
- Hristiyan azınlıklara siyasi hâkimiyetimizi sosyal dengemizi bozucu ayrıcalıklar verilmeyecektir.
- Mebusan Meclisinin derhal toplanmalıdır.
- Damat Ferit Paşa hükümeti düşürülecek yerine milli mücadele yanlısı bir hükümet kurulacaktır.
- Manda ve himaye kabul edilemez. (Kesin red!)
- Tüm cemiyetler Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti (ARMHC) adı altında birleştirildi.
- Temsil heyeti üye sayısı artırıldı ve ulusallaştı.
- Halkın gelişmelerden haberi olması için bir gazete. Milli mücadelenin ilk gazetesi: "İrade-i Millîye" çıkartıldı.
- Batı cephesi komutanlığına Ali Fuat Cebesoy atandı. İlk kez yürütme yetkisi. Kuvayımiliye birlikleri arasında Kumanda birliğinin sağlanmasına yönelik ilk adımdır.

Mustafa Kemal kongreden sonra İstanbul hükümeti ve padişah ile tüm haberleşmeyi kesti. Padişah Vahdettin olaylara sebep olduğu gerekçesiyle Damat Ferit Paşa'yı görevinden aldı. Yerine Ali Rıza Paşa göreve geldi.

Temsil heyetinin ilk siyasi başarısı: Damat Ferit Paşa'nın görevden alınmasını sağlayarak yeni kurulan Ali Rıza Paşa Hükümeti ile Amasya Görüşmelerini yapması.

-- Sivas Kongresi'ni izleyen Amerikalı gazeteci:

Chicago Gazetesi'nden BROWNE

General Harbord Raporu: Mustafa Kemal ile görüştü.

Ermeniler katledilmiyor, Anadolu'da ABD için yeterli kaynak yok, Anadolu'da mücadele edenler çok kararlı.

İstanbul Hükümeti ile iletişimin kesilmesi

1.Sivas Kongresi sonrası 2. İtilaf Devletlerinin İstanbul'u Resmen İşgali 3. I.TBMM'ye çıkan isyanlarda

Temsil Heyeti (Özet)

- Kurulması Kararı: Amasya Genelgesi
- Kurulması: Erzurum Kongresi (Doğuyu temsil etti)
- Başkanı: Mustafa Kemal
- Sayısının artırılması, ulusallaşması: Sivas Kongresi.
- Hükümet gibi davranması: Ali Fuat Cebesoy'u Batı Cephesi'ne ataması. (yürütme yetkisi)
- İlk siyasi başarısı: Damat Ferit Paşa'nın görevden alınmasını sağlayarak yeni kurulan Ali Rıza Paşa Hükümeti ile Amasya Görüşmelerini yapması.
- İstanbul Hükümeti tarafından tanınması: Amasya Görüşmesi/Protokolü
- Görevinin sona ermesi: I.TBMM'nin açılması

M.Kemal'in katıldığı kongreler: Erzurum, Sivas, Afyon, Pozantı. (Afyon ve Pozantı'ya TBMM Başkanı sıfatıyla)

Şeyh Recep Olayı: Mustafa Kemal'in Amasya görüşmelerine katılmasını engelleme girişimi.

Amasya Görüşmeleri/Protokolü (20-22 Ekim 1919)

"Ali Rıza Paşa Hükümeti" döneminde

Mustafa Kemal, Rauf Orbay, Bekir Sami Bey X Salih Paşa Milli mücadele hareketi, ARMHC ve temsil heyetinin resmi varlığını kabul eden ilk Osmanlı hükümeti: Ali Rıza Paşa 1.ARMHC İstanbul Hükümeti'nce resmen tanınacak.

2.Temsil Heyetinin rızası olmadan barış görüşmelerine gidilmeyecek.

3.Azınlıklara ayrıcalıklar verilmeyecek.

4.Sivas kararları İstanbul Hükümeti tarafından kabul edilecek, zararlı cemiyetler kapatılacak.

5.Osmanlı Mebusan Meclisi açılacak ve ülke genelinde seçimler yapılacak. Meclis İstanbul dışında açılacak.

• Görüşmelerde alınan kararlardan ilk 4 madde Ali Rıza Paşa tarafından kabul edilmedi. Son madde ise değiştirilerek kabul edildi. Meclis İstanbul'da açılacak. Mustafa Kemal, hakkındaki idam kararından dolayı İstanbul'a gidemedi.

• Amasya Görüşmeleri ile Temsil Heyeti, İstanbul Hükümetince ilk defa resmi olarak tanındı.

M.Kemal'in İstanbul'a gidecek mv'lerden istekleri

• Kendisinin meclis başkanı seçilmesi.

Amaç: Meclisi taşıma

• Müdafaa-i Hukuk Grubu kurulması.

Bu grup yerine Felah-ı Vatan Gurubu oluşturuldu.

Başkan Rauf Orbay

• Misak-ı Millinin onaylatılması.

• Ali Rıza Hükümeti'ne güvenoyu verilmemesi.

Sadece Misak-ı Millî isteği gerçekleşti.

Sivas Komutanlar Toplantısı (16-28 Kasım 1919):

Mustafa Kemal ve silah arkadaşları toplandı. Konular:

ARMHC ve Temsil Heyetinin geleceği, meclisin durumu, cemiyetlerin durumu, Paris Barış Konferansı kararları.

Temsil Heyeti'nin Ankara'ya Gelişi (27 Aralık 1920)

Yahya Kaptan Olayı (8 Ocak 1920): Milli mücadeleye destek veren denizci Yahya Kaptan'ın haksız yere katledilmesi. Nutuk'ta en çok ismi geçen kişi:Yahya Kaptan

Son Osmanlı Mebusan Meclisi'nin Açılması

(12 Ocak 1920) Açılma Kararı: Erzurum Kongresi, Sivas Kongresi, Amasya Görüşmeleri.

Son Osmanlı Mebusan Meclisinin

İlk başkanı: Reşat Hikmet Bey

Son başkanı: Celalettin Arif Bey

(Mebusan Meclisinin ilk başkanı: Ahmet Vefik Paşa)

Mustafa Kemal Erzurum'dan milletvekili seçildi.

Onaylanan son karar: Misak-ı Milli

Misak-ı Milli - Milli Yemin - Milli Ant (28 Ocak 1920)

Misak-ı Millide yer alan sınırlar, Mondros öncesini hedef alarak hazırlanmıştır. Felah-ı Vatan Grubu üyeleri oyuyla kabul edildi. Kararlar:

• Kapitülasyonlar

• Osmanlı borçları

• Boğazlar

• Sınırlar (bağımsızlık)

• Azınlık hakları

• Referandum (Araplar, Batı Trakya, Elviye-i Selase)

→Misak-ı Millide ulusal egemenliğe dayalı bir madde yok

→Misak-ı Milli konuları Lozan'ın temel konuları olacak

→Milli Mücadele hazırlık döneminde ilk kez boğazlar ile ilgili karar burada.

3 Mart 1920: Ali Rıza Paşa Hükümeti yerine Salih Paşa Hükümet başkanı oldu.

Akbaş Olayı: Akbaş mevkiindeki mühimmat deposu patlatıldı. Misak-ı Millinin Kabulü ve Akbaş Olayı sonucunda İstanbul Resmen işgal edildi.

İstanbul'un Resmen İşgali (16 Mart 1920)

Hükümetin başındaki isim: Salih Paşa

Şehzadebaşı karakolunda 15 askerimiz şehit edildi ve Mebusan Meclisi basıldı. Kaçabilen milletvekilleri Ankara'ya geldi. Kaçamayanlar Malta'ya sürgüne gönderildi. Salih Paşa gitti. 5 Nisan 1920'de Damat Ferit Paşa tekrar sadrazam oldu.

Padişah Vahdettin, 11 Nisan 1920'de Mebusan Meclisinin hukuki varlığına son verdi.

Mustafa Kemal'e İstanbul'un işgalini ilk haber veren Mim Mim grubudur. Telgrafçı Manastırlı Hamdi Bey ise net bilgileri gönderdi. Soyadı kanununda Mustafa Kemal, Manastırlı Hamdi'ye "martonaltı" soyadını verdi.

Not: Mustafa Kemal İngilizlerin yaptığı duyuruya karşılık kendisi de "artık mücadelem padişahı bu hakareten kurtarmaya yöneliktir" demiştir.

Mustafa Kemal'in İşgale Karşı Aldığı Önlemler

• Malta'ya götürülen 40 mebusun karşılığında Anadolu'da görev yapan İtilaf Devleti subayları tutuklandı.

• Geyve ve Ulukışla demiryolları tahrip edildi.

• Anadolu'ya gönderilen vergi memurlarını geri gönderildi.

• İstanbul hükümeti ile tüm haberleşmeyi kesti.

** Tek olumlu yanı I.TBMM'nin açılışını hızlandırması.

** İstanbul'un fiilen işgali: 13 Kasım 1918

** İstanbul'un resmen işgali: 16 Mart 1920

** Mustafa Kemal İstanbul'un işgal edileceğini hangi grup aracılığıyla öğrenmiştir? Mim Mim Grubu

** 16 Mart 1920'de İtilaf Devletleri'nin İstanbul'u işgalinde ilk hedefleri neresi olmuştur? Şehzadebaşı Karakolu

Milli Mücadele Yanlısı Yayın ve Kuruluşlar

İrade-i Milliye: Sivas Kongresinde çıkartıldı.

TBMM zamanında Hakimiyet'i Milliye'ye dönüştürüldü.

1935'te adı Ulus olacak.

Hakimiyet-i Milliye: TBMM'nin yarı resmi yayını.

Mustafa Kemal'in "Benim Gazetem" dediği gazetedir.

Ceride-i Resmîye: TBMM'nin resmi yayın organı.

Minber: Mustafa Kemal ile Ali Fethi Okyar İstanbul'da.

Açıksöz: İstiklal Marşı ilk kez bu gazetede.

Hukuku Beşer: Hasan Tahsin

Sebilü'r Reşat: Mehmet Akif Ersoy

İleri: Mustafa Kemal'in isimsiz yazılarının yayınlandığı gazete.

Hadisat: Doğu Anadolu Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti

Albayrak: Doğu Anadolu Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti

Le Pays (Vatan): Doğu Anadolu Müdafaa-i Hukuk C

Yenigün: Yunus Nadi

Dergah: Edebiyatçılar. Yahya Kemal, A.Haşim vs

Tanin: İttihatçılar

İzmir'e Doğru: Vasıf Çınar

Küçük Mecmua: Ziya Gökalp, Diyarbakır'da. Türkçülük.

Akşam: Falih Rıfkı Atay

Anadolu Ajansı: 6 Nisan 1920. Mustafa Kemal'in onayı ile Yunus Nadi ve Halide Edip kurdu. Milli Mücadele Döneminde Anadolu insanına doğru ve düzenli bilgiler vermek, Milli Mücadelenin amacını dünya kamuoyuna anlatmak için kurulan basın ajansı.

Tercüman, Ahali, Emel, Yeni Adana, İkdam, Öğüt, Vakit, İstikbal, Tasvir-i Efkâr, Tevhid-i Efkâr

Milli Mücadele Karşısı Yayınlar

Aydede, Alemdar, Zafer, Zincirbent, İrşad, Türkçe İstanbul, Tan, Ümit, Peyami Sabah

Yeni Dünya: Çerkez Ethem

I.TBMM DÖNEMİ (1920 - 1923)

Büyük Millet Meclisi, Ankara Müftüsü Rıfat Börekçi'nin önerisiyle 23 Nisan 1920 Cuma günü, Ankara Hacı Bayram Camii'nde kılınan cuma namazının ardından açıldı. Mustafa Kemal I. TBMM'ye Ankara'dan seçildi. İlk meclis başkanı oldu. Meclis 115 milletvekili ile toplandı.

Açılış konuşmasını yapan Sinop milletvekili: Şerif Bey

Düşünülen İsimler

- Kurultay (Türk Ocakları)
 - Meclis-i Kebir (İslamcılar)
 - Büyük Millet Meclisi (İnkılapçılar)
 - Meclis-i Müessesian (Kurucu Meclis) M. Kemal'in isteği
- I.TBMM-Meclis Hükümet Sistemi-Güçler Birliği
Meclis Hükümet Sistemi: Hükümet kurmak zor, uyumsuz Cumhuriyet'in İlanı-Kabine Sistemi-Güçler Ayrılığı

Meclisin Özellikleri

- Kurucu (Yeni bir ordu, anayasa, devlet kurdu)
 - Olağanüstü
 - Güçler birliği
 - İhtilalci
 - Demokratik (Üyelerinin hepsi seçimle)
 - Milliyetçi (ulusçu) (İçinde azınlık yok)
 - Savaşçı (Tüm savaşlar bu meclis zamanı)
 - Laik değil (Dini işlerden sorumlu)
 - Siyasi parti yok. Gruplar var. (Bölünmemek için)
- Yaptığı tek inkılap: Saltanatın kaldırılması

İçinde Yer Alan Guruplar

- Müdafaa-i Hukuk (Mustafa Kemal yanlıları)
 - İstiklal (Mustafa Kemal'i desteklemişleridir)
 - Islahat (Reform)
 - Tesanüd (Eski İttihatçılar)
 - Halk Zümresi (Bolşevik yanlısı)
 - İttihatçılar
 - Yeşil Ordu (Çerkez Ethem yanlıları ve sol grup/Rusya)
- Yayınları: Yeni Dünya & Seyyare
Not: İleride bu gruplar 1.Grup (Mustafa Kemal yanlıları) ve 2.Grup (muhalifleri) olarak ikiye ayrılacak.

Dikkat: Felah-ı Vatan burada yok. Son Osmanlıda vardı.
Cumhuriyet'in ilanına kadar 4 Meclis Hükümeti kurulmuştur. Bu süreçte Meclis Başkanlığı yapanlar:
Mustafa Kemal-Fevzi Çakmak-Rauf Orbay-Ali Fethi Okyar

I.İcra Vekilleri Heyeti - Bakanlar Kurulu - Hükümet (3 Mayıs 1920-24 Ocak 1921)

Heyet Reisi: Mustafa Kemal

- 1.Milli Müdafaa Vekili: Fevzi Çakmak (en çok bütçe)
- 2.Erkan-ı Harbiye Vekili: İsmet İnönü
- 3.Maliye Vekili: Hakkı Behiç Bey
- 4.Maarif Vekili: Doktor Rıza Nur
- 5.İktisat Vekili: Yusuf Kemal Tengirşenk
- 6.Hariciye Vekili: Bekir Sami Bey
- 7.Dahiliye Vekili: Cami Baykut Bey
- 8.Adalet Vekili: Celalettin Arif Bey
- 9.Sihhiye Vekili: Adnan Adıvar (ilk kurulan bakanlık)
- 10.Bayındırlık (Nafia) Vekili: İsmail Fazıl Paşa
- 11.Şeriye ve Evkaf Vekili: Mustafa Fehmi Bey

24 Nisan Önergesi (1 Nolu Kararlar)

- Hükümet kurmak zorunludur.
- Geçici bir Hükümet Başkanı veya Padişah vekili atamak doğru değildir. Meclis süreklidir.
- TBMM'nin üstünde hiçbir güç yoktur.
- Yasama ve yürütme TBMM'ye aittir.
- İcra Vekilleri Heyeti TBMM içinden seçilir. Hükümet işlerine bakar. Meclis Başkanı bu kurulun da başkanıdır. (Meclis Hükümet Sistemi)
- Padişah ve Halife kurtulduğu zaman Meclisin kararına göre hareket edecektir.

I.TBMM Dönemi Kanunlar ve Faaliyetler

- Kurtuluş Savaşı yapıldı.
 - Ağnam vergisi artırıldı. (İlk kanun)
 - Hıyaneti Vatanîye Kanunu (ilk ihtilal kanunu)
 - Men-i İsrifat Kanunu (İsrafı önleme)
 - Men-i Müskirat Kanunu (İçki tütün yasağı)
 - Nisab-ı Müzakere (Meclis İçtüzüğü)
 - Firariler Kanunu
 - İstiklal Mahkemelerinin Kurulması Hakkındaki Kanun
 - Başkomutanlık Kanunu
 - Teşkilâtı Esasiye - 1921 Anayasası
 - İstiklal Marşı'nın Kabulüne Dair Kanun
 - Düzenli Ordunun Kurulması Hakkındaki Kanun
 - Saltanatın Kaldırılmasına Dair Kanun
 - Lozan Konferansına delege gönderdi ve imzaladı.
 - İzmir İktisat Kongresi. Misak-ı İktisadi Kararları.
- Teşkilat-ı Esasiye (20 Ocak 1921):** I.İnönü Zaferi sonrası Savaş ortamı olduğu için kısa özet. Yumuşak ve Çerçeve. Temel Hak ve Özgürlükler düzenlenmemiştir. Mahkemeler düzenlenmemiştir. Kanuniesası ile birlikte yürürlükte.
- Egemenlik kayıtsız şartsız millete aittir.
 - Kanun yapmak ve kanunları yürütmek TBMM'ye aittir.
 - TBMM üyeleri illerdeki halk tarafından seçilir.
 - Seçimler 2 yılda bir yenilenir.
 - TBMM Başkanı, hükümetin de başkanıdır.
 - Din işlerini yürütme yetkisi TBMM'ye aittir. (Laik değil)
 - Seçmen yaşı 18'dir.
 - Kanuniesası'nın, Teşkilat-ı Esasiye ile çelişmeyen hükümleri de geçerlidir.
- 1924 Anayasası ile yürürlükten kalkacak. Tek Anayasal değişiklik: 29 Ekim 1923. Dikkat: Saltanatın kald kanunla.

I.TBMM'ye Karşı Çıkan Ayaklanmalar

İstanbul Hükümeti Tarafından Doğrudan

TBMM'yi yok etmek, Kuvayimilliyeli birliklerinin boğazlara ve İstanbul'a yaklaşması ve İngiltere'nin bundan rahatsız olması, Dürriyade Abdullah Efendi'nin fetvası

- Ahmet Anzavur Ayaklanması - Kuvayı Muhammediye
- Kuvayı İnzibatiye Ayaklanması - Hilafet Ordusu

İstanbul Hükümeti ile İtilaf Devletleri Ortaklaşa

TBMM'yi yok etmek, Nüfuslu ailelerin TBMM otoritesine girmek istememesi, Halkın dini duygularının istismar edilmesi

→Bolu, Düzce, Hendek, Adapazarı
Refet Bele ve Ali Fuat Cebesoy bastırdı.

→Çopur Musa: Afyon'da

→Milli Aşireti: Urfa'da

→Ali Batı: Mardin'de

→Şeyh Eşref: Bayburt'ta

→Çapanoğlu: Yozgat'ta

→Koçgiri: Sivas, Divriği, Erzincan, Kemah'ta

Merkez Ordusu Komutanı Nurettin Paşa bastırdı.

→Delibaş Mehmet: Konya ve Bozkır'da

Refet Bele bastırdı.

→Cemil Çeto: Siirt, Batman, Diyarbakır'da

→ Şeyh Recep-Postacı Nazım: Sivas'ta

(Şeyh Recep, Mustafa Kemal'in Amasya Görüşmesine katılmasını engellemeye çalışmıştı.)

Eskiden Kuvayimilliyeci Olup Sonradan Ayaklananlar

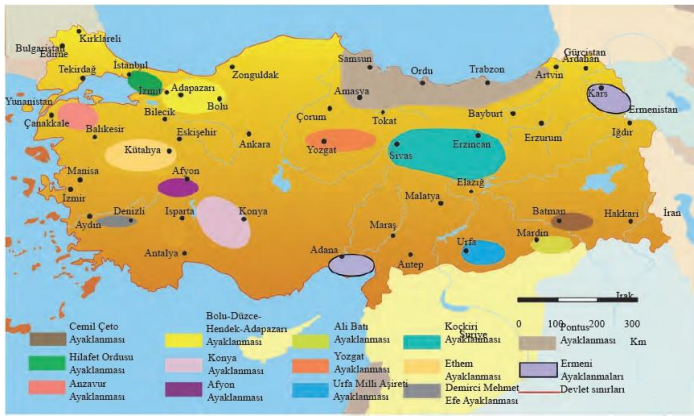
TBMM'yi yok etmek, Düzenli orduya katılmamak

- Çerkez Ethem-Batı Anadolu.
I.İnönü Savaşı sırasında isyan etmiştir.
- Demirci Mehmet Efe-Isparta

Azınlık Ayaklanmaları

TBMM'yi yok etmek, Anadolu'da kendi devletlerini kurmak

- Ermeniler
- Rumlar/Pontus (TBMM'yi en çok uğraştıran)

Merkez Ordusu nedir? Ordu komutanı: Nurettin Paşa
I.TBMM'nin Doğu Anadolu ve Doğu Karadeniz'de çıkan
isyanları bastırmak için kurduğu ordu. 2 isyan bastırdı:

- Pontus İsyanı - Doğu Karadeniz

- İstanbul ile tüm haberleşme kesildi.

- Hıyanet-i Vataniye Kanunu
- Firariler Kanunu
- Kuvayımilliye feshedildi. Düzenli ordu kuruldu.
- Ankara Müftüsü Mehmet Rifat Börekçi fetva hazırladı.
İlk diyanet işleri başkanı: Rifat Börekçi
- Anadolu Ajansı kuruldu.
- Hâkimiyet-i Milliye ile halk bilinçlendirilmeye çalışıldı.
- İrşad (Örgüt) Heyetleri kuruldu.
- Ankara'da subay okulu açıldı.
- Damat Ferit vatan haini ilan edildi.

- TBMM'ye çıkan isyanlar

- Eskişehirli-Kutalıya Savaşı sırasında asker kaçıkları
- Tekâlifî milliye emirlerini uygulamak
- Şeyh Sait İsyanı
- Mustafa Kemal'e suikast girişimi (son kez)

TBMM ilk vurdusu temsilciliğini Azerbaycan'da açtı.

Türkiye'ye ilk elilik atan: Gürcistan

1. TMM Binası: 1920-1924 yılları arasında kullanıldı.

Günümüzde: Kurtuluş Savaşı Müzesi

Mimarı: Vedat Tek

Günümüzde kullanılan üçüncü meclis binası: 1938'de

1. BMM Yeni Meclis Birası yarışmasında birincilik

Avusturyalı mimar Prof.Clemens Holzmeister

İtilaf Devletlerinin Osmanlıyı aralarında paylaşamamaları

geciktirdi. Osmanlı Devleti ile yapılacak olan anlaşma şartlarını belirlemek için San Remo Konferansı (18-26 Nisan 1920) toplandı. Sevr Anlaşmasının taslağı belirlendi. Tefvik Paşa imzalamadı. Bunun üzerine Batı Anadolu'da Yunan işgalleri arttı. Yunanlılar, İngiltere'nin emri ile Sevr'i kabul ettirebilmek için Milne hattını geçti. 8 Temmuz 1920'de Bursa ve Uşak Yunanlılar tarafından işgal edildi. Bursa'nın işgal edilmesi üzerine hem yas ilan edildi hem de TBMM kürsüsüne siyah örtü örtüldü.

İstanbul'da Saltanat Surasını topladı

Saltanat Suras

- Reşat Halis
- Rıza Tevfik Be
- Topçu Feriki A

Sevres kasabasına gittiler. 10 Ağustos 1920'de Sevr Anlaşması imzalandı. Topçu Feriki Ali Rıza Paşa karşı çıktı. İmzalamadı.

(Seviri ilimizlayarı İstanbul Mukamleti delegeleri: Bayraktar Hadi Baş, Bıze Toyfik Bay, Başat Halic)

Osmanlı'nın imzaladığı son anlaşmadır. İmzalayan hükümet Damat Ferit Paşa. Tepkiler üzerine Damat Ferit Paşa istifa etti. Yerine Tevfik Paşa Hükümeti kuruldu.

Sevr, Osmanlı mebusları meclislerini olayından geçimeliğ
için hukuken geçersizdir. Ayrıca milli mücadelenin başarıya
ulaşmasından dolayı uygulanamadı. Sevr ile Osmanlı fiilen
sona erdi. İleride bu anlaşma yerine "Lozan" imzalanacak.

• Doğu Trakya, Batı Anadolu

- Adana, Urfa, Maraş, Antep, Zonguldak, Suriye: Fransa'ya
- Arabistan, Musul, Irak: İngiltere'ye
- Güneybatı Anadolu, Konya, Rodos, On İki Ada: İtalya'ya
- Vilayet-i Sitte'de bir Ermenistan Devleti kurulacak.
- Trabzon merkezli Pontus Rum Devleti kurulacak.
- Kürtler isterse Diyarbakır'da Kürdistan devleti kurulacak.
- İstanbul, Osmanlının başkenti kalacak ancak azınlık hakları korunamazsa İstanbul da elinden alınacak.
- Boğazlar bir komisyon tarafından yönetilecek. Bu komisyonun ayrı bir bayrağı ve bütçesi olacak. Türk üyesi olmayacak. Boğazlar tüm devletlere açık olacak. (önemli)
- Osmanlı kapitülasyon vermeye devam edecek.
- Azınlık hakları genişletilecek.
- Osmanlı ordularının toplam sayısı 50700'ü geçmeyecek, orduda ağır silah, büyük savaş gemisi olmayacak. Uçak ve tank olmayacak. Deniz gücü 13 gemiyi geçmeyecek.
- Osmanlı, Mısır üzerindeki haklarından tamamen vazgeçecek ve Hicaz'da bağımsız bir devlet kurulacak.
- Osmanlı devleti savaş tazminatı ödeyecek.

hangisi anlasma ile gündeme geldi? SEVR

Bilecik Görüşmeleri - 5 Aralık 1920

Osmanlı, TBMM'nin siyasi varlığını ilk kez tanıdı.

1000

MİLLİ MÜCADELE MUHAREBELER DÖNEMİ

Doğu Cephesi: Ermeniler ve Gürcüler

Güney Cephesi: Ermeniler ve Fransızlar

Batı Cephesi: Yunanlılar ve İngilizler

İngilizler ile siyasi mücadele var. Sıcak çatışma Yunan ile.

Doğu Cephesi: Açılan ilk cephe

Osmanlıdan kalan düzenli ordu var. 15.Kolordu var.

Ermeniler ilk isyanı Erzurum'da çıkardı.

Şark Fatih: Kazım Karabekir

TBMM'nin uluslararası alanda ilk askeri ve siyasi zaferi.

Gümrü Anlaşması (2-3 Aralık 1920) Kazım Karabekir Ermenistan ile. TBMM'nin imzaladığı ilk anlaşma. İlk defa uluslararası bir belgede Türkiye ifadesi kullanıldı. Türkiye'yi tanıyan, Sevr'den vazgeçen ilk devlet: Ermenistan. Misakı Milliye gerçekleştirme yolunda ilk önemli adım.

- Kars, Sarıkamış, Selim, Kulp, Tuzluca, Iğdır Türkiye'nin

- Türkiye-Ermenistan sınırı: Aras Nehri - Çıldır Gölü Hattı Ermeni sorunu büyük ölçüde çözüldü.

Batum Anlaşması (23 Şubat 1921) Kazım Karabekir Gürcistan, Osmanlı'nın zor durumunu fırsat bilip Ardahan, Artvin ve Batum'u ele geçirdi. Posof Harekâtı ile toprakların iadesini istedik. Batum Anlaşması imzalandı.

- Ardahan, Artvin, Batum Türkiye'ye bırakıldı.

Doğu sınırını şekillendiren anlaşmalar

Gümrü Anlaşması - ilk - şekillendiren

Batum Anlaşması

Moskova (I.İnönü sonrası) - resmiyet kazandıran

Kars (Sakarya sonrası) - kesinleştiren

Elçilik meselesi

- Ankara'da büyükelçilik açan ilk devlet: Gürcistan

- Ankara'da büyükelçilik açan ilk Müslüman devlet: Afganistan

- TBMM'nin dış temsilci gönderdiği ilk ülke: Azerbaycan Giden: Memduh Şevket Esendal

- TBMM'nin büyükelçi gönderdiği ilk ülke: SSCB Giden: Ali Fuat Cebesoy

Güney Cephesi

Antep, Urfa, Maraş'ı önce İngilizler işgal etti sonra Fransa'ya bıraktı. Adana, Mersin'i Fransa işgal etti. Fransızlar silahlandırdıkları Ermeni çeteler ile baskıyı artırdı. Düzenli Ordu yok. Sadece milis güçler (Kuvayimilliyeler). Dörtöyl'de ilk kurşunu sıkarak mücadeleye yön veren: Kara Mehmet Çavuş

Urfa: Ali Saip Bey

Maraş: Sütçü İmam, Rıdvan Hoca

Rıdvan Hoca: "Kalesinde bayrağı dalgalanmayan ülkede Cuma namazı kılınmaz!"

Antep: Şahin Bey, Şehit Kamil, Karayılan, Kılıç Ali

Adana: Yüzbaşı Tufan

-- Antep'te ilk şehit: Şehit Kamil

-- Urfa ve Maraş, TBMM açılmadan önce kurtarıldı.

Sakarya Zaferi'nden sonra 20 Ekim 1921 Ankara Anlaşması ile Fransa bölgeden çekildi, bu cephe kapandı.

Unvan Alanlar		İstiklal Madalyası	
1921	Antep	1924	İnebolu
1973	Maraş	1925	Maraş
1984	Urfa	2008	Antep
2016	Kazan	2016	Urfa

Hatırlatma: Kars, Ardahan, Batum. 1877-78 Osmanlı Rus Savaşı sonucu Berlin Anlaşması ile kaybedildi. I.Dünya Savaşı Kafkas Cephesi, Brest Litovsk Anlaşması ile Rusya geri verdi. Sevr imzalandı. Ermeniler, Kars ve çevresini işgal etti. Gümrü Anlaşması ile geri aldık. Biz Doğu cephesinde Ermeniler ile uğraşırken Gürcüler; Batum, Ardahan'ı işgal etti. Posof Harekâtı ile Batum Anlaşması yapıldı, geri aldık. I.İnönü Zaferi sonrasında imzalanan Moskova Anlaşması ile Batum, Gürcistan'a gitti.

Batı Cephesi

- Ali Fuat Cebesoy Komutasındaki Kuvayimilliyeler

- Doğu Cephesinden gelen XV.Kolordu

- TBMM'nin 10 Kasım 1920'de kurduğu Düzenli Ordu.

Balikesir ve Alaşehir Kongreleri ile Batı Cephesi kuruldu.

Direnış merkezi: Ayvalık/Balikesir

Sivas Kongresi'nde Ali Fuat Cebesoy, Batı Cephesine atanmıştı. 24 Ekim 1920'de Gediz Taarruzunda başarısız olunca kuvayimilliyeler kaldırıldı. 10 Kasım 1920'de Düzenli Ordu kuruldu. Ali Fuat Cebesoy görevden alındı. Moskova büyükelçiliğine atandı. Batı cephesi 2'ye bölündü.

Kuzey cephesi: İsmet İnönü / Güney cephesi: Refet Bele

I.İnönü Muharebesi (6- 10 Ocak 1921)

(Yunanlılar: Taaruz-i Keşif)

Komutan: Albay İsmet İnönü, İzzettin Paşa

TBMM'nin kurduğu düzenli ordunun ilk başarısıdır.

Bu savaş sırasında ayrıca Çerkez Ethem isyanı bastırıldı.

Savaş sonunda İsmet İnönü generalliğe yükseltildi.

Sonuçları **(T-L-A-İ-M)** - kronolojik sıra ile

Teşkilatı Esasiye

Londra Konferansı

Afganistan ile Dostluk Anlaşması

İstiklal Marşı

Moskova Anlaşması (Rusya ile)

Londra Konferansı (21 Şubat-12 Mart 1921)

TBMM'yi İtalya davet etti. İtilaf devletleri TBMM'yi ilk kez resmen ve hukuken tanıdı.

Osmanlı adına: Tevfik Paşa

TBMM adına: Bekir Sami Bey

Tevfik Paşa: "Türk ulusunun gerçek temsilcisi TBMM temsilcisidir" diyerek sözü Bekir Sami Bey'e bıraktı.

Sonuç: Londra Konferansından sonuç alınamadı. Bekir Sami Bey, Londra sonrası bazı anlaşmalar imzaladı. TBMM onaylamadı. Bekir Sami Bey görevden alındı. Moskova'ya elçi olarak gönderildi.

Yeni Dış İşleri Bakanı: Yusuf Kemal Tengirşenk

Afganistan ile Dostluk ve İş Birliği Anl (1 Mart 1921)

TBMM'nin varlığını tanıyan ilk Doğulu Müslüman devlet

Yusuf Kemal Tengirşenk & Dr.Rıza Nur

Afgan Devleti adına: General Veli Han

İstiklal Marşı'nın Kabulü (12 Mart 1921)

Maarif Vekaleti tarafından yarışma hazırlandı. Maarif vekili Hamdullah Suphi Tanrıöver. Yarışmaya Kazım Karabekir de katıldı. İstiklal Marşı'nı Mehmet Akif Ersoy, Kahraman Türk ordusuna ithafen yazdı. Taceddin Dergahında yazdı.

İlk yayınlandığı dergi: Sebülürreşad

İlk yayınlandığı gazete: Açıksöz

Ödül darülmesaiye bağışlandı.

İlk beste: Ali Rıfat Çağatay

Bugünkü hali: Osman Zeki Üngör

Moskova Dostluk ve Kardeşlik Anl (16 Mart 1921)

Başlangıç metninde Dostluk ve Kardeşlik ibaresi bulunan ilk anlaşma. TBMM & Rusya arasında.

Ali Fuat Cebesoy - Dr.Rıza Nur - Yusuf Kemal Tengirşenk Batum, Gürcistan'a bırakıldı. Misakı Milliden ilk taviz.

- Rusya kapitülasyonların kaldırılmasını kabul edecek.

- Boğazlar ve İstanbul Türklerde kalacak.

- Boğazların geleceği ile ilgili toplanacak bir konferansa Karadeniz'e kıyısı olan devletler katılacak (Lozan'a boğazlar konusunda Rusya ve Bulgaristan katılacak)

Moskova Anl ile: TBMM'yi tanıyan, Kapitülasyonların kaldırılmasını kabul eden, Misakı Milliye tanıyan, Sevr'in geçersizliğini kabul eden ilk büyük Avrupa devleti Sovyet Rusya olmuştur. Muharebeler döneminde Rusya'dan mali ve askeri yardım geldi. Lozan'dan önce kapitülasyonların kaldırılması ile ilgili bir hüküm bulunan anlaşma: Moskova

II.İnönü Muharebesi-Metrastepe (23 Mart-1 Nisan1921)

TBMM bu sırada Pontus İsyanı ve Koçgiri ayaklanmaları ile uğraşıyordu. Savaşın Sonuçları (FİFl):

- Fransa Zonguldak'tan çekildi.
- İngiltere Malta'da bulunan 40 Türk'ü serbest bıraktı.
- Fransa TBMM'ye ateşkes teklif etti.
- İtalya Anadolu'dan çekilmeye başladı.

Mustafa Kemal İsmet Paşa'ya: "Siz orada yalnız düşmanı değil, bir milletin makus talihini de yendiniz."

Milli Savunma Bakanı Fevzi Çakmak'a orgenerallik rütbesi.

Aslıhanlar-Dumlupınar Taarruz Girişimleri

II.İnönü mağlubiyetinden sonra geri çekilen Yunan birlikleri takip edilerek Yunanlılara taarruz girişiminde bulunuldu. Güney Cephesi komutanı Refet Bele başarısız oldu görevden alındı. Batı ve Güney cephesi, Batı cephesi olarak birleştirildi. Başına İsmet İnönü atandı.

Eskişehir-Kütahya Muharebeleri (10-24 Temmuz 1921)

- Savaş devam ederken Maarif Kongresi yapıldı.

Savaşın Sonuçları:

- Ordu Sakarya Irmağının doğusuna çekildi.
- Eskişehir, Afyon, Bilecik, Kütahya kaybedildi.
- Meclisin Kayseri'ye taşınması gündeme geldi
- Fransa ateşkes teklifini geri çekti.
- İtalya, Anadolu'yu boşaltmaktan vazgeçti.
- 3 aylığına Başkomutanlık Yasası çıkarıldı. Mustafa Kemal askerlik mesleğine geri döndü. Tekâlifi millîye emirlerini yayınladı.

Sakarya Meydan Muharebesi-Subaylar Savaşı

Melhame-i Kübra (23 Ağustos-13 Eylül 1921)

Duatepe / Topyekün savaş

Mustafa Kemal: "Hattı müdafaa yoktur, sathı müdafaa vardır. O satıh bütün vatandır..."

Savaşın Sonuçları:

- Yunanlıların saldırı gücü kırıldı, savunmaya geçti. Türkler taarruza geçti.
- II.Viyana'dan beri geri çekiliş sona erdi.
- Mustafa Kemal'e Gazi unvanı ve Mareşal (Müşir) rütbesi
- Başkomutanlık yetki süresi uzatıldı.
- İtilaf Devletleri ateşkes teklifinde bulundu.
- Kars Anlaşması (Azerbaycan, Ermenistan, Gürcistan)
- Fransa: Ankara Anlaşması. Yusuf Kemal Tengirşenk
- Ukrayna: Dostluk Anlaşması. Yusuf Kemal Tengirşenk
- İngiltere: Esir mübadelesi Anlaşması
- İtalya Anadolu'dan çekildi. Çekilen ilk itilaf devleti.

Kars Anlaşması (13 Ekim 1921) - Kazım Karabekir

- Moskova Anlaşmasının tekrarı niteliğinde. Doğu sınırı kesinlik kazandı. Kafkas Cumhuriyetleri (Azerbaycan, Ermenistan, Gürcistan) kapitülasyonların kaldırılmasını kabul edecek.

Ankara Anlaşması (20 Ekim 1921) - Türkiye-Fransa

Türkiye'yi tanıyan ilk İtilaf Devleti Fransa. Caber Kalesi Türk mülkü sayılacak. Hatay Suriye'ye bırakıldı. Misakı Milliden ikinci taviz. Güney cephesi kapandı.

Büyük Taarruz-Başkomutanlık Meydan M- Rum Sındığı Dumlupınar Meydan Savaşı (26 Ağustos-9 Eylül 1922)

Kocatepe. Harekât merkezi Polatlı'dan Akşehir'e taşındı.

Mustafa Kemal: "Ordular! İlk hedefiniz Akdeniz'dir. İleri!"

Yunanlılar Batı Anadolu'dan temizlendi. Yunan General Trikopis esir alındı. Muharebeler bitti. Diplomatik dönem başladı. Fevzi Çakmak'a mareşallik rütbesi verildi. 9 Eylül 1922 İzmir kurtarıldı. 18 Eylül 1922'de Bandırmadan son Yunan kuvveti de çekildi ve tüm Anadolu Yunanlılardan temizlendi. Ancak Doğu Trakya'da Yunanlılar, İstanbul ve Boğazlarda İngilizler var.

Mudanya Ateşkes Anlaşması (3-11 Ekim 1922)

İngiliz Harrington, Fransız Charpy, İtalyan Monbelli X İsmet İnönü. (Yunanistan General Mazarakis katılmadı.)

Osmanlı hukuken yok sayıldı. Asıl görüşme konusu: Doğu Trakya. Yunanlıların burada katliam yapacağı endişesi.

Savaşsız kurtarılan yerler:İstanbul, Boğazlar, Doğu Trakya Doğu Trakya, Mudanya'dan sonra derhal boşaltıldı.

Teslim alan: Trakya Yüksek Komiseri sıfatıyla Refet Bele İstanbul ve Boğazlar Lozan'dan sonra boşaltıldı.

Milli Mücadele'nin askeri safhası sona erdi.

Saltanatın Kaldırılması (1 Kasım 1922)

Lozan Barış Anlaşması (Düstur dergisinde yayımlandı)

24 Temmuz 1923 imzalandı. I.TBMM

23 Ağustos 1923 onaylandı: II.TBMM

1 tarafı Fransızca 1 tarafı Türkçe. Gözlemci: ABD

İsmet İnönü - Hasan Saka - Dr. Rıza Nur

Katılan Devletler: TBMM, İngiltere, Fransa, İtalya, Japonya, Yunanistan, Romanya, Yugoslavya.

Sovyet Rusya, Bulgaristan → Boğazlar konusunda katıldı.

Portekiz ve Belçika → Ticari konularda katıldı.

Mustafa Kemal'in taviz istemediği 2 konu:

Ermenilerin yurt isteği, Kapitülasyonlar

1)Sınırlar

Batı Sınırı (Yunan): Doğrudan Lozan anlaşmasında çizilen tek sınırdır. Meriç nehri sınırı.

Suriye Sınırı: 1921 Ankara Anlaşması kabul edildi. Hatay Misakı Milli sınırları dışında kaldı.

Irak Sınırı: Lozan'da çözümlenemeyen tek konudur.

2)Boğazlar: Başkanı Türk olan bir komisyon.

Başkan: Vasıf Temel Paşa. Komisyonunda ABD yok.

Türkiye boğazın iki yakasında asker bulundurmayacak.

Ticaret gemilerin geçişi serbest.

3)Kapitülasyonlar: Kaldırıldı.

4)Azınlıklar: Türk vatandaşı sayıldı. Sorun çözüldü.

5)Adalar: Bozcaada (Tededos), Gökçeada (İmroz), Tavşan Adaları Türkiye'ye bırakılmıştır. Diğer Ege Adaları Yunanistan'a bırakıldı. Yunanistan, Türkiye'ye yakın adalarında silah bulundurmayacak. Rodos, 12 Ada → İtalya'ya

Not: Kıbrıs ve Mısır'ın yönetimi → İngiltere

6)Yabancı Okullar: Tüm yabancı okullar MEB'e bağlandı. Taviz yok. Kaldırılmadı ama masrafları kendilerine ait.

7)Savaş Tazminatı: Yun; Bosnaköy ve Karaağaç'ı verdi.

8)Osmanlı Borçları: Taksit. Duvunu Umumiye'ye kısmen son verildi. Tamamen kaldırılması: 1954.

Frank ve lira şeklinde ödenmesine karar verildi.

9)Patrikane: Fener Rum Patriği, Türkiye dışına çıkarılmadı. Ancak dünyevi ve evrensellik yetkilerine son verildi. Sadece din işleriyle ilgilenecek.

10)Nüfus Mübadelesi: Batı Trakya'daki Türkler ile

İstanbul, Gökçeada, Bozcaada'daki Rumlar yerleşik sayılacak. Diğerleri takas edilecek. (Etabli sorunu çıkacak)

11)İstanbul'un Boşaltılması: Anlaşma onaylandıktan sonra İtilaf kuvvetleri İstanbul'u boşaltacak.

Aleyhimize: Adalar, Boğazlar, Patrikhane, Suriye Sınırı

Lehimize: Azınlıklar, Ermeni Yurdu, Kap, Yabancı Okullar, Savaş Tazm, Osmanlı Borçları, İstanbul'un boşaltılması

Tekrar Gündeme Gelen Konular

Boğazlar - 1936 Montrö

Patrikhane - 1926 Medeni Kanun.

Mahkeme kurma yetkisi kaldırıldı.

Yabancı Okullar - Tevhid-i Tedrisat

Osmanlı Borçları - 1929 Dünya Ekonomik Krizi

Nüfus Mübadelesi

Suriye Sınırı - Hatay

Musul Sorunu - Irak

Demir Yolları

Milli Mücadele Dönemini Anlatan Bazı Eserler

Mustafa Kemal	-- Nutuk -- Söylev ve Demeçler
Kazım Karabekir	-- İstiklal Harbimiz -- Paşaların Kavgası -- İzmir Suikastı -- Cumhuriyet Tarihi -- Birinci Cihan Harbi
Ali Fuat Cebesoy	-- Milli Mücadele Hatıraları -- Sınıf Arkadaşım Atatürk
Rauf Orbay	-- Cehennem Değirmeni -- Siyasi Hatıralar
Yakup Kadri Karaosmanoğlu	-- Yaban (Yunan işgali) -- Ankara -- Sodom ve Gomore -- Milli Savaş Hikayeleri -- Düşmanın Yaktığı Köyler Ahalisine (Yunan işgali) -- Ergenekon III
Halide Edip Adivar	-- Ateşten Gömlek (Milli Mücadele ile ilgili ilk eser) -- Türk'ün Ateşle İmtihani (Savaştaki rütbelerini, mücadelesini) -- Dağa Çıkan Kurt -- Vurun Kahpeye
Falih Rıfkı Atay	-- Çankaya (Cumhuriyet Dön.) -- Kurtuluş -- Atatürk Ne İdi? -- Babamız Atatürk Dikkat: Zeytin Dağı, Ateş ve Güneş I.Dünya Savaşı'nı anlatır.
R. Halit Karay	-- Çete
Kemal Tahir	-- Yorgun Savaşçı -- Esir Şehrin İnsanları
Tarık Buğra	-- Küçük Ağa
Ahmet Hamdi Tanpınar	-- Sahnenin Dışındakiler
Kemal Arıburnu	-- Atatürk'ten Anılar
Samim Karagöz	-- Kalpaklılar
Nazım Hikmet	-- Kurtuluş Savaşı Destanı (Kuvayımilliyeye)
Şevket Süreyya Aydemir	-- Tek Adam (Mustafa Kemal'in biyografisi)
H.C.Armstrong	-- Bozkurt (Mustafa Kemal'in sağlığında yayımlanan ilk biyografik eser) (sansürlü eser)
Kılıç Ali	-- Atatürk'ün Hususiyetleri
Atilla İlhan	-- Kurtlar Sofrası
Celal Bayar	-- Ben de yazdım -- Atatürk'ten Hatıralar
Aka Gündüz	-- Dikmen Yıldızı
Kemalettin Kamu	-- Dumlupınar Yolunda
Fazıl Hüsnü Dağlarca	-- Şehitler Destanı
Ressamlar	-- Zeybekler Tablosu- Türk Topçuları - İbrahim Çallı -- Siperde Mektup Okuyan Askerler - Hikmet Onat -- Yaralı Asker - Ali Çelebi

NOT: Sinekli Bakkal II. Abdülhamit dönemini anlatır.

Milli Mücadelede Kadın Kahramanlar

Kara Fatma, Onbaşı Halide, Tayyar Rahmiye, Kılavuz Hatice, Gördesli Makbule, Binbaşı Ayşe, Şerife Bacı

Önemli Şahıslar Ve Komutanlar

Halide Edip Adivar: Wilson Prensipleri Cemiyeti kurucularından. Bir dönem ABD mandası taraftarı. İstanbul mitingine katıldı. Sakarya ve Dumlupınar Savaşı'nda onbaşı olarak görev aldı. Ateşten Gömlek: İzmir'in işgalinden sonra eşini ve çocuğunu kaybeden Ayşe adlı bir kadının milli mücadeleye katılışını anlatır. Milli mücadelenin ilk romanıdır. / Türkün Ateşle İmtihani: Çeşitli rütbelerde orduda yaptığı hizmetleri anlatır.

Celal Bayar: Reşad-ı Sani. Galip Hoca. Nazilli Kongresi başkanı. İş bankası kurucu genel müdürü. Atatürk dönemi son başbakanı. Demokrat Parti'nin kurucularından ve ilk genel başkanı. Türkiye Cumhuriyeti'nin 3. Cumhurbaşkanı.

Bekir Sami Kunduh: TBMM'nin ilk Dışişleri Bakanı. Amasya Görüşmelerine katıldı. Londra Konf katıldı.

Yunus Nadi: İktidam gazetesinde çalıştı. Halide Edip Adivar ile Anadolu Ajansı'nı kurdu. Yeni Gün gazetesinde Milli Mücadeleyi destekleyen yayınlar yaptı.

Rauf Orbay: Hamidiye Kahramanı. Mondros Ateşkes Anlaşmasını imzaladı. Amasya Görüşmelerine katıldı. Son Osmanlı Mebusan Meclisinde oluşturulan Felahı Vatan Grubunun başkanlığını yaptı. Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası kurucularındandır.

İsmet İnönü: İlk Genelkurmay Başkanımız. Batı Cephesi. I.İnönü, II.İnönü, Eskişehir Kütahya Muharebelerinde komutan. Mudanya. Lozan. Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk başbakanı. 2.Cumhurbaşkanı. CHP tarafından "Milli Şef" unvanı. Anıtkabir'e defnedildi.

Fevzi Çakmak: İlk Milli Savunma Bakanımız. İsmet İnönü'den Genelkurmay başkanlığı görevini devraldı. Sakarya Savaşı ve Büyük Taarruz'da cephede görev yaptı. Büyük Taarruz'a katkılarından ötürü Mareşal rütbesi verildi.

Kazım Karabekir: Kut'ül Amare Fatih. Doğu Cephesi. Şark Fatih. Gümrü Anlaşması. Batum Anlaşması. Kars Anlaşması. Yetim kalan çocukları koruma altına aldı. Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası kurucularından.

İzmir İktisat Kongresi başkanı.

Ali Fuat Cebesoy: Mustafa Kemal'in Harp Okulu'ndan sınıf arkadaşı. Amasya Genelgesi'ne Mukaddes İttifak dedi. Sivas Kongresi'nde Batı Cephesine atandı. Gediz Taarruzunda başarısız oldu. Moskova Büyükelçiliğine atandı. Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası kurucularından.

Refet Bele: Mustafa Kemal ile bandırma vapuruyla Samsun'a çıktı. Mudanya Ateşkes Anlaşmasından sonra Doğu Trakya'nın teslim işini Türk tarafı adına yürütmek üzere görevlendirildi. Trakya Yüksek Komiseri sıfatı. Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası kurucularından.

Mehmet Rifat Börekçi: Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk diyanet işleri başkanı

Ali Fethi Okyar: Serbest Cumhuriyet Fırkası kurucusu.

Boğazların Durumu

Moskova: Boğazların geleceği uluslararası bir konferansta görüşülecek.

Kars: Boğazların ticarete açılması taraflarca benimsenecek.

Mudanya: İstanbul, Boğazlar ve çevresi TBMM'ye bırakılacak.

Lozan: Boğazların yönetimi, başkanlığını Türkiye'nin yapacağı bir komisyona bırakıldı.

Montrö: Boğazlar tamamen Türkiye'nin.Komisyon kaldırıldı

TBMM'yi tanıyan

İlk devlet: Ermenistan (Gümrü Anlaşması)

İlk İslam ülkesi: Afganistan (Dostluk Anlaşması)

İtilaf Devletlerinin tanınması: Londra Konferansı

İlk İtilaf devleti: Fransa (1921 Ankara Anlaşması)

İlk büyük Avrupa ülkesi: Rusya (Moskova Anlaşması)

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK'ÜN HAYATI

Öğrenim Hayatı

- Selanik Mahalle Mektebi
- Selanik Şemsi Efendi Okulu
- Selanik Mülkiye Rüştiyesi
- Selanik Askeri Rüştiyesi: Kemal ismini aldı.
- Manastır Askeri İdadisi: Tarih öğretmeni Mehmet Tevfik Bilge'den çok etkilendi. Osmanlının son meydan muharebesi: 1897 Osmanlı-Yunan Savaşı (Dömeke). Atatürk bu savaşa katılmak için Manastır Askeri İdadisinden kaçma teşebbüsünde bulundu. "Gençliğimin en heyecanlı günleriydi. Bu savaşa katılmayı çok istemiştim." demiştir.
- İstanbul Harp Okulu
- İstanbul Harp Akademisi: Kurmay Yüzbaşı rütbesi ile mezun oldu. İlk görev yeri Şam'a atandı.

1905-Şam'da 5.Ordu emrinde göreve başladı. Vatan ve Hürriyet Cemiyeti'ni kurdu.

1909-Tarih sahnesine ilk çıkışı: 31 Mart Vakasını bastıran Hareket Ordusunda Kurmay Başkanı.

1910-Fransa'da düzenlenen Picardie Manevralarına katıldı. (Batı ile ilk teması, ilk yurtdışı görevi.)

1912-İlk savaşı Trablusgarp. Gazeteci Şerif takma adıyla Derne-Tobruk'ta mücadele etti. Savaş sonunda Binbaşı.

1913-II.Balkan Savaşı'na Bolayır Kolordusu Kurmay Başkanı olarak katıldı. Edirne'nin geri alınmasında etkili.

1913-Balkan Savaşları sonunda Sofya Ataşemiliterliğine atandı. I.Dünya Savaşı başladığında bu görevdeydi.

1915-I.Dünya Savaşı başladıktan sonra Çanakkale'de itilaflara karşı Anafartalar Grup Komutanlığı yaptı.

19.Tümen Komutanı Yarbay olarak Çanakkale Savaşı'na katıldı. Savaş sonunda Albay rütbesi verildi.

1916-Kafkas Cephesinde 16.Kolordu Komutanlığında görev aldı. Muş ve Bitlisi geri aldı. Altın Kılıç Madalyası verildi. Tuğgeneralliğe yükseldi.

1917-Veliaht Vahdettin ile Almanya gezisine katıldı.

1918-Avusturya Karsbald'da tedavi gördü.

1918-7.Ordu Komutanı olarak Suriye-Filistin Cephesi'nde İngilizleri, Halep'in kuzeyinde durdurdu.

1918-Alman Sanders'ten Yıldırım Orduları Grup komutanlığını devraldı.

Manevi Evlatları: Sabiha Gökçen, Ülkü Adatepe, Afet İnan, Sığırtmaç Mustafa, Nebile İrdelp, Rukiye Erkin, Zehra Aylin, Abdürrahim Tunçak

Atatürk'ün Hayatını Etkileyen Şehirler

- Selanik
- Manastır
- İstanbul
- Şam
- Sofya

Atatürk'ü Etkileyen Türk Düşünür ve Yazarlar

- Mehmet Emin Yurdakul: Cenge Giderken "Bu dizelerde ulusal benliğimin gururunu tattıran ilk anlatımı buldum."
- Namık Kemal: "Türk milletinin yüzyıllardır beklediği ses."
- Tevfik Fikret: Sis - Ferda - Rücu: "Hangi Türk şair böyle inkılapçı şiirler yazabilmiştir."
- Ziya Gökalp

Atatürk'ü Etkileyen Yabancı Düşünür ve Yazarlar

- J.J.Rousseau: Toplumsal Sözleşme
- Montesquieu: Kanunların Ruhu-Güçler Ayrılığı
- Voltaire, Descartes, Kant

Mirası: Türk Teyyare Cemiyeti, Çiftlikler, CHF, TTK, TDK, Bursa Belediyesi, Ankara Belediyesi, Makbule Atadan, Manevi evlatları, İsmet İnönü'nün çocuklarının eğitim giderleri.

Atatürk'ün Eserleri

En büyük eseri: Türkiye Cumhuriyeti

Nutuk: 19 Mayıs 1919-20 Ekim 1927

Samsun'a çıktım ile başlar.

Gençliğe Hitabe ile sona erer.

Atatürk ilk kez 1927'de Cumhuriyet Halk Fırkasının II.Büyük Kurultayında okudu.

Telif hakkı Türk Teyyare Cemiyetine bırakıldı.

Vatandaş İçin Medeni Bilgiler: Manevi kızı Afet İnan katkılarıyla hazırlandı.

Geometri: Atatürk Dolmabahçe sarayında kendi eliyle yazdı. İsimsiz şekilde basıldı.

Zabit ve Kumandan ile Hasbihal: Nuri Conker'in "Zabit ve Kumandan" adlı kitabına karşılık olarak yazdı.

Cumalı Ordugâhi: Makedonya anılarını anlatır.

Karlsbad Hatıraları: Veliaht Vahdettin ile Avrupa gezisindeki anılarını anlatır. Orada tedavi gördü.

Takımın Muharebe Talimi: General Karl Litzmann'ın kitabının bir kısmını Almancadan çevirdi.

Söylev ve Demeçler:

Bölüğün Muharebe Talimi:

Atatürk'e İlişkin Eserler

Tek Adam: Şevket Süreyya Aydemir

Çankaya: Falih Rıfkı Atay

Atatürk Ne İdi? Falih Rıfkı Atay

Babamız Atatürk: Falih Rıfkı Atay

Atatürk: Yakup Kadri Karaosmanoğlu

Bozkurt: H.C.Armstrong.

Sağlığında yayımlanan ilk biyografik eser.

Atatürk'ün Hususiyetleri: Kılıç Ali

Gazi Paşa: Atilla İlhan

Sınıf Arkadaşım Atatürk: Ali Fuat Cebesoy

Atatürk ile Bir Ömür: Sabiha Gökçen

Hep Atatürk'ün Yanında: Salih Bozok

Atatürk Modern Türkiye'nin Kurucusu: Andrew Mango

Atatürk Bir Milletten Yeniden Doğuşu: Lord Kinross

Diğer Bilgiler

- Son Osmanlı Mebusan Meclisine Erzurum, I.TBMM'ye Ankara'dan milletvekili seçilmiştir.
- 19 Eylül 1922'de Yahya Kemal Beyatlı önerisiyle Darülfünun tarafından Fahri Doktora unvanı verildi. Aynı yıl İsmet İnönü'ye de Fahri Doktora unvanı verildi.
- Hayatı boyunca 4 kez Cumhurbaşkanı seçildi. 1923, 1927, 1931, 1935
- İlk röportajı yapan: Ruşen Eşref Ünaydın
- Nobel Barış Ödülüne aday gösterilen ilk Türk. (Aday gösteren Yunan Başbakanı Venizelos)
- Winston Churchill "kaderi değiştiren adam" olarak nitelendirdi.
- 1938'de Times Dergisi adına özel sayı yayımladı.
- Time dergisine 2 kez kapak oldu.
- UNESCO, doğumunun 100.yılında hakkında bildiri yayımladı.
- Yalova gezisi sırasında hastalığına ilk teşhis konuldu. Nihat Reşat Belger. Kesin tanıyı koyan: Ömer İrdelp
- En son okuduğu eser: Belleten
- Cenaze namazını kıldıran: Prof.Dr.Şerafettin Yaltkaya
- Naası 1953'e kadar Etnografya Müzesinde kaldı.
- Anıtkabir mimarları: Orhan Arda ve Emin Onat
- Atatürk vefat ettiğinde TBMM Başkanı: Abdülhalik Renda. 1 günlüğüne Cumhurbaşkanlığına vekalet etti.
- Atatürk'ün vefatının ardından İran'da 1 ay süreyle milli yas ilan edildi.
- Pakistan'ın kurucusu Muhammed Ali Cinnah Atatürk hakkında "Atatürk'ün ölümü ile bütün dünya tarihi en büyük insanlardan birini kaybetmiştir" dedi.